

”Pelko. Se on tunne jota ei kenellekään lapselle soisi.”
— Vanhempien parisuhdeväkivallalle altistuneiden
kokemuksia internetkeskusteluiden valossa

Janni Saarinen

504207

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalityö

Toukokuu 2017

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Sosiaalitieteiden laitos

SAARINEN, JANNI: " *Pelko. Se on tunne jota ei kenellekään lapselle soisi.* "
— Vanhempien parisuhdeväkivallalle altistuneiden kokemuksia
internetkeskusteluiden valossa

Pro gradu -tutkielma, 84 s.
Sosiaalityö
Toukokuu 2017
Ohjaaja: Leo Nyqvist

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena on perhe- ja lähisuhdeväkivalta, joka on suomalaisessa yhteiskunnassa arka ja vaiettu aihe. Lähisuhdeväkivallan yleisin ilmenemismuoto on parisuhdeväkivalta, jolloin väkivaltaa esiintyy vain puolisoien välillä. Väkivallan näkeminen, kuuleminen sekä sen seurausten keskellä eläminen vaikuttavat kuitenkin aina jokaiseen perheenjäseneseen. Lapselle väkivallan sivustaseuraamisen on todettu aiheuttavan samanlaisia ja yhtä vakavia seurauksia kuin lapsen kohdistuvalla suorallakin väkivallalla. Osa väkivallalle altistumisen seurauksista tulee näkyväksi heti, osa vasta myöhemmin. Tässä tutkielmassa kiinnostuksen kohteena ovat lapsuudessaan parisuhdeväkivallalle altistuneiden kokemukset väkivallasta lapsuudessa ja aikuisuudessa.

Tutkielmassa selvitetään, kuinka vanhempien välistä parisuhdeväkivaltaa lapsuudessaan sivustaseuraanneet kokevat väkivallan olemassa olon näkyneen heidän lapsuudessaan sekä vaikuttaneen heihin myöhemmässä elämässä. Aineistoa on analysoitu sisällönanalyttisin menetelmin.

Tutkielman keskeisimpien tulosten mukaan vanhempien välinen parisuhdeväkivalta on tullut näkyväksi sekä lapsuudessa että aikuisuudessa monilla eri elämän osa-alueilla. Lapsuudessa väkivallalle altistuminen on näyttäytynyt lapsen omana oireluina, vanhemmuuden ongelmina sekä lapsen konkreettisina yrityksinä puuttua väkivaltaan. Aikuisuudessa seuraukset tulivat näkyväksi omassa vanhemmuudessa, parisuhteissa, suhtautumisessa omiin vanhempiin sekä aikuisuuden konkreettisena oireluina.

Tutkielman perusteella voi päätellä, että väkivallalle altistuminen on vaikuttanut lapsuudessa kielteisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä lapset ovat joutuneet kantamaan vastuuta asioita, joita ei heille voida lukea kuuluvan. Lapset myös kokevat olleensa vastuussa väkivallasta. Lapsuuden väkivaltakokemukset näyttävät olevan vanhemmuuden ja parisuhteiden myötä osin ylisukupolvisia. Väkivallan myötä ihmisen elämässä vaurioituu tärkeitä ihmissuhteita ja suhteet omiin vanhempiin ovat heikkoja tai niitä ei ole lainkaan. Traumaperäisen stressihäiriön voidaan nähdä heikentävän elämänlaatua eri tavoin myöhemminkin väkivallalle altistuneiden elämässä.

Asiasanat: perhe- ja lähisuhdeväkivalta, parisuhdeväkivalta, lapsi, väkivallan sivustaseuraaminen, väkivallalle altistuminen

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
2 PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA	4
2.1 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta ilmiönä	4
2.2 Väkivallan muodot	6
2.3 Koti väkivallan ympäristönä	10
2.4 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta suomalaisessa yhteiskunnassa.....	11
2.5 Aiemmat tutkimukset ja aiheen tutkimisen tarpeellisuus.....	14
3 LAPSI VÄKIVALLAN KOKIJANA	18
3.1 Lapsi parisuhdeväkivallan sivustaseuraajana.....	18
3.2 Perhe- ja lähisuhdeväkivallalle altistumisen vaikutukset.....	20
3.3 Väkivaltainen parisuhde ja vanhemmuus.....	25
3.4 Lapsen reagointi väkivaltaan ja siitä selviytyminen.....	26
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	29
4.1 Tutkimuskysymykset.....	29
4.2 Tutkimusmenetelmä	30
4.3 Aineisto	30
4.4 Analyysimenetelmä	35
4.5 Aineiston analyysin toteuttaminen	36
4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	37
5 PARISUHDEVÄKIVALLAN KOKEMUKSET LAPSUUDESSA	40
5.1 Väkivallan muodot ja väkivallan käyttäjä lapsen silmin.....	40
5.2 Lapsen oireilu väkivallalle altistumisen seurauksena	44
5.3 Vanhemmuus lapsen silmin.....	48
5.4 Lapsen osallisuus parisuhdeväkivaltaan.....	52
6 VÄKIVALLALLE ALTISTUMISEN VAIKUTUKSET AIKUISUUDESSA.....	56
6.1 Oma vanhemmuus	56
6.2 Parisuhde	59
6.3 Suhtautuminen omiin vanhempiin.....	63
6.4 Oirehdinta aikuisuudessa.....	67
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	71
KIRJALLISUUS	77

Kuvio- ja taulukkuuettelo

Kuvio 1. Väkiuallan syklisyys parisuhteessa.....	6
Kuvio 2. Äitiin, isään ja sisarukseen kohdistuuuä väkiuallaa kotonaan nähneiden osuudet (%) luokka-asteen mukaan	16
Taulukko 1. Viranomaisten tietoon tulleet väkiuallan uhrit vuosina 2011–2015.....	12
Taulukko 2. Perheväkiuallalle alistumisen seuraukset eri ikäkausina	21
Taulukko 3. Traumaperäiset oireet ajatusten, tunteiden ja käyttäytymisen tasoilla	24
Taulukko 4. Aineisto.....	31
Taulukko 5. Väkiuallan muodot.....	41
Taulukko 6. Väkiuallan käyttäjä keskustelupalstalla	43
Taulukko 7. Lapsena koetut väkiuallan oireet	44

1 JOHDANTO

"Isä kävi äidin kimppuun, retuutti ja uhkaili. Kasvoin liian nopeasti, en uskaltanut nukkua tai mennä ulos leikkimään, vahdin vain koko ajan tunnelmaa kodissa ja olin valmiina vaihtamaan puheenaihetta jos äänensävyt kävivät aggressiivisiksi. Iltaisin en uskaltanut nukkua, kirjoittelin pienille paperinpaloille mahdollisimman iloisia ja isää kiinnostavia puheenaiheita joita voin ottaa esiin tosipaikan tullen.

Tottakai kärsin. Minusta tuli ihminen joka vaistoaan pienetkin tunnetilojen muutokset ihmisisä. Minusta tuli itsestä aggressiivinen:(. En voi sietää mieheltäni pienintähään ärähdystä tai tunnetta että hän yrittää jollain tavalla alistaa ja ohjailla minua. Tulee vanhat muistot mieleen tyranni-isästä ja saan kauheita raivokohtauksia että mua ei miehet pompottele. Valitettavasti olen aggressiivinen myös lapsille. Olen aivan raivoissani ravistellut heitä ja raahannut jäähyille. Olen varmasti myös kauhean pelottava ja näytän siltä että sekoan ihan just. Mikään ei tunnu auttavan :(."(Vierailija 11/38/a)

Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee väkivallan fyysisen voiman tai vallan käytöksi tai sillä uhkaamiseksi. Se kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön ja aiheuttaa tai on vaarassa aiheuttaa kehityksen häiriintymisen, fyysisiä tai psyykkisiä vammoja, kuoleman tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen. (WHO 2006.)

Väkivaltaa tapahtuu sekä kaduilla että kodin seinien sisäpuolella. Kodin sisällä tapahtuvaa väkivaltaa kuvaillaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan käsitteellä. (Mm. Nyqvist 2001, 13). Perhe- ja lähisuhdeväkivalta eroaa kodin ulkopuolella tapahtuvasta väkivallasta siinä, että väkivallan tekijä ja kohde ovat toisilleen tuttuja. Tämä tunneside tekee perhe- ja lähisuhdeväkivallasta vaikeasti käsiteltävän asian, sillä väkivalta liittyy niin voimakkaasti arkielämään ja läheisiin ihmissuhteisiin. (Hester ym. 2007, 18.) Myös lapset kohtaavat väkivaltaa nykypäivänä monin eri tavoin. Lapset altistuvat television ja muiden medioiden sekä erilaisten pelien kautta väkivallalle jatkuvasti. Osa lapsista joutuu väkivallan kohteeksi kuitenkin myös kotonaan. Heistä osa tulee suoraan pahoinpidellyiksi esimerkiksi vanhempien tai sisarustensa toimesta, mutta vielä suurempi osa altistuu väkivallalle seuratessaan vanhempiensa välistä parisuhdeväkivaltaa. Väkivallan näkeminen, kuuleminen sekä sen seurausten keskellä eläminen vaikuttavat aina jokaiseen perheen jäseneen, niin uhreihin, tekijöihin kuin sen sivustaseuraajiinkin. (Nyqvist 2001, 13; Oranen 2001, 41–43.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on tunnustettuna ja tunnistettuna sosiaalisena ongelmana suhteellisen tuore niin Suomessa kuin koko Euroopassakin. Sitä on pidetty pitkään perheen sisäisenä yksityisasiana, johon yhteiskunnan ei ole ollut syytä puuttua. (Hearn 1998, 18; Ruohonen 2006, 9.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on kuitenkin koko yhteiskuntaa koskeva ongelma ja ilmiönä laaja-alainen. Sitä käsitellään usealla eri tasolla eri instituutiossa, jolloin se vaikuttaa koko yhteiskunnan toimintaan. Usein väkivalta pyritään perheissä piilottamaan mahdollisimman hyvin ja näin ollen tarkkaa tietoa perhe- ja lähisuhdeväkivallan laajuudesta on vaikea saada. Väkivaltaa esiintyy kuitenkin kaikissa ikä- ja koulutusryhmissä sukupuoleen katsomatta, ja se on vakava yhteiskunnallinen ongelma niin Suomessa kuin ulkomaillakin. (Mm. Hester ym. 2007, 23; Lehtonen & Perttu 1999, 7).

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen parisuhdeväkivallan seurauksena syntyvää koko perhettä koskevaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Tutkimukseni käsittelee vanhempiensa parisuhdeväkivallalle altistuneiden kokemuksia väkivallan vaikutuksista. Tutkielman tavoitteena on tarkastella sitä, kuinka vanhempiensa parisuhdeväkivallalle lapsuudessaan altistuneet kokevat väkivallan näkyneen heidän elämässään lapsuudessa ja myöhemmin. Käytän aineistona kahta vauva.fi-internetsivustolta löytyvää keskustelua, joissa oletettavasti aikuiset ihmiset kertovat lapsuuden kokemuksistaan väkivallan sivustaseuraajina. Analysoin aineistoa sisällönanalyttisin menetelmin.

Tutkielmani myötä haluan tuoda esille lapsen osallisuuden ja avun tarpeen perhe- ja lähisuhdeväkivallassa silloinkin, kun lasta ei ole fyysisesti satutettu. Lapset tulevat monin tavoin osaksi vanhempiensa välistä parisuhdeväkivaltaa ja usein ymmärtävät siitä paljon enemmän kuin vanhemmat uskovat. Väkivallan keskellä eläminen on lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen vakava riskitekijä, ja sillä on todettu olevan lähes samantaisia seurauksia kuin suorallakin väkivallan kohteeksi joutumisella. Osa väkivallalle altistumisen seurauksista näkyy lapsen elämässä heti, osa tulee näkyväksi vasta pidemmän ajan kuluessa. (Edleson 1999, 865–867; Oranen 2012, 223–224.)

Parisuhdeväkivalta nähdään usein vain aikuisten välisenä asiana, kun sekä uhri että tekijä ovat molemmat aikuisia. Lapset sulkeutuvat näin joskus avunsaannin ulkopuolelle, jos heitä ei ole pahoinpidelty fyysisesti. Näkyvien reaktioiden puuttuminen lapsessa saattaa saada ammattilaisen uskomaan, ettei väkivalta ole

vaikuttanut lapseen. Väkivallalle alistunut lapsi kuitenkin tarvitsee aina apua siinä missä aikuinenkin, riippumatta siitä onko häntä itseään pahoinpidelty fyysisesti vai onko hän altistunut väkivallalle. (Oranen 2012, 217.) Näin ollen väkivallan olemassa olosta ja sen seurauksista on vaarallista sulkea silmiä ja tietoisuutta perheväkivallasta ja sen seurauksista on lisättävä jatkuvasti. Ilman riittävää tietoa ja ymmärrystä perheen kokonaistilanteesta oikeiden palveluiden tarjoaminen voi olla hankalaa (Mt. 2012, 217). Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ollessa myös yhteiskunnallisesti merkittävä ilmiö, tietoa väkivallasta tarvitaan, jotta väkivaltaa kohdanneiden palvelut pystytään perustelevaan, niitä on tarjolla riittävässä laajuudessaan ja niitä pystytään kehittämään edelleen (Piispa 2011,15–27).

2 PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Tässä kappaleessa esittelen perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa yleisenä ilmiönä. Tarkastelen väkivaltaa käsitteenä sekä selvitän laajemmin sen ilmenemismuotoja. Kappaleessa kiinnitän huomiota niin yksilölliselle kuin yhteiskunnallisellekin tasolle ja pohdin perhe- ja lähisuhdeväkivallan laajuutta. Lopuksi luon katsauksen aiheen tutkimisen tarpeellisuudesta.

2.1 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta ilmiönä

Toisilleen läheisten ihmisten välillä tapahtuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa voidaan kuvata monin eri käsittein. Puhutaan perheväkivallasta, lähisuhdeväkivallasta, kotiväkivallasta, parisuhdeväkivallasta, perheen sisäisestä väkivallasta ja naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Käytetty käsite määrittyy pitkälti sen mukaan, mistä näkökulmasta ilmiötä tarkastellaan. Parisuhdeväkivalta esimerkiksi pitää sisällään vain puolisoiden välisen väkivallan siinä missä lähisuhdeväkivalta ottaa huomioon myös väkivallan, joka tapahtuu työpaikalla läheisissä ihmissuhteissa. Naisiin kohdistuvalla väkivallalla taas tarkoitetaan nimensä mukaisesti vain sellaista väkivaltaa, jossa nainen on väkivallan uhri. (Ruuhonen 2006, 8.)

Tässä tutkielmassa käytän käsitettä *perhe- ja lähisuhdeväkivalta*. Käsite antaa mahdollisuuden tarkastella ilmiötä laajasti eikä määrittele sille tarkkoja rajoja. Väkivallan tekijänä voi olla mies, nainen tai molemmat ja se ottaa huomioon myös lapset parisuhdeväkivallan sivustaseuraajina. Muodoltaan ja vakavuudeltaan väkivalta voi olla monenlaista ja sitä voi esiintyä muuallakin kuin yhteisessä kodissa. En halunnut rajata väkivallan määritelmää kovin tarkasti, sillä haluan antaa äänen väkivallan määrittelyssä sen kokijalle.

Teorioita perheväkivallasta on lukuisia eikä yksikään niistä pysty selittämään ilmiötä yksinään. Suomalaisessa parisuhdeväkivaltaa koskevissa tutkimuksissa Leo Nyqvist (2001, 22–23) ja Auli Ojuri (2004, 23–24) ovat koonneet yhteen eri tutkijoiden teorioita. Nyqvist mainitsee biologiset, psykologiset, sosialisatioteoriat,

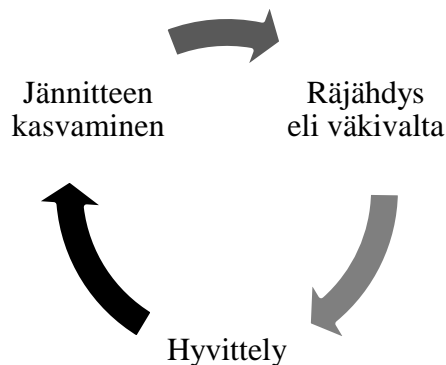
sosiokulttuuriset näkemykset ja reaktiiviset teorit. Ojuri taas mainitsee psykiatriset ja psykologiset selitysmallit, sosiaali-psykologiset mallit ja sosiokulttuuriset teorit. Eri teorioissa selityksiä perheväkivallalle on haettu muun muassa väkivaltaiseen henkilöön liittyvistä tekijöistä, väkivallan kohteeseen liittyvistä tekijöistä sekä perheeseen, systeemiin, yhteisöön, ympäristöön ja evoluutioon liittyvistä tekijöistä. Lisäksi syitä on haettu valtaan ja vallankäyttöön sekä sukupuolten liittyvistä tekijöistä. (Nyqvist 2001, 22–23; Ojuri 2004, 23–24.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan yleisen ilmenemismuoto on parisuhdeväkivalta, millä tarkoitetaan parisuhteessa elävien ihmisten välistä väkivaltaa. Parisuhdeväkivaltaan luetaan mukaan myös seurustelevien ja jo eronneiden pariskuntien välinen väkivalta. (Ojuri 2006, 17.) Yleisin parisuhdeväkivallan muoto on miehen naiseen kohdistama väkivalta, vaikka mieskin voi joutua parisuhdeväkivallan uhriksi. Osapuolille määräytyy asetelmassa rooli joko uhrina tai toimijana, jossa toimijalla tarkoitetaan väkivallan käyttäjää ja uhrilla väkivallan kohteeksi joutunutta henkilöä. (Mm. Nyqvist 2001, 13) Suuri osa parisuhdeväkivallasta tapahtuu perheissä, joissa on lapsia (Lehtonen & Perttu 1999, 99). Parisuhdeväkivalta on sukupuolittunut ilmiö, joka tarkoittaa, että väkivallan tekeminen, sen seuraukset ja siihen reagoiminen ovat yhteydessä sukupuoleen. Naisiin ja miehiin kohdistuu väkivaltaa esimerkiksi lähes yhtä paljon, mutta eri tekijöiden toimesta. Naiset kokevat väkivaltaa useimmiten läheisten ihmisten tekemänä, miehet taas tuntemattomien tekijöiden taholta. (Mm. Nyqvist 2001, 13.) Tässä tutkielmassa parisuhdeväkivaltaa lähestytään pääasiassa miehen naiseen kohdistaman väkivallan näkökulmasta.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan luonteeseen kuuluvat väkivallan eskaloituminen ja sen syklisyys. Väkivallan eskaloitumisella tarkoitetaan väkivallan raaistumista ajan myötä. Parisuhdeväkivalta alkaa vain harvoin fyysisellä pahoinpitelyllä. Ensimmäisen kerran väkivalta saattaa tulla esille esimerkiksi mustasukkaisuutena ja muuttua vasta ajan myötä vakavaksi fyysiseksi väkivallaksi. (Säävälä ym. 2006, 20.) Väkivalta voi alkaa milloin tahansa parisuhteen aikana. Usein väkivalta kuitenkin muuttuu fyysiseksi tai raaistuu entisestään siinä vaiheessa, kun suhde on kestänyt jo jonkin aikaa ja siihen on sitouduttu. Sitoutumista osoittavat esimerkiksi yhteen muutto ja naisen tuleminen raskaaksi. Väkivallan tekijän kannalta sitoutuminen tekee puolison jäämisen suhteeseen

väkivallan olemassa olosta huolimatta todennäköisemmäksi. (Hester ym. 2007, 24; Walker 2009, 91.)

Väkivallan syklisyydellä tarkoitetaan, ettei väkivalta ole jatkuvasti läsnä, vaan se vaihtelee tekijän mielialojen mukaan. Jännitteen kasvaminen, räjähdys ja väkivallan jälkeinen hyvittely kiertävät keskenään kehää. Tämä syklisyys, rajukin fyysinen väkivalta ja sitä seuraava hyvittely sekä lämmön tarjoaminen edesauttavat uhrin riippuvuutta väkivallan tekijästä. Väkivallan tekijällä on kontrollissaan uhrin omanarvon tunto, sillä hänellä on kyky saada uhri tuntemaan toisaalta arvottomuutta, mutta toisaalta myös iloa sekä onnea. Mitä pidempään väkivaltaa on suhteessa ollut, sitä lyhyemmiksi väkivallattomat jaksot yleensä muuttuvat. (Walker 2009, 91–95.)

Kuvio 1. Väkivallan syklisyys parisuhteessa. Lähde: Walker 2009/1979; 91–95.

2.2 Väkivallan muodot

Yleensä väkivallasta puhuttaessa se mielletään fyysiseksi väkivallaksi, mutta muodoltaan väkivalta voi olla myös henkistä tai seksuaalista. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan tyypillinen piirre on, että yleensä mitään väkivallan muotoa ei esiinny yksinään, vaan kaikki väkivallan muodot ovat esillä ja niitä on vaikea erottaa toisistaan. (Hester ym. 2007, 22). Väkivalta ei ole irrallinen osa elämää tai parisuhdetta, vaan se kietoutuu osaksi jokapäiväistä arkea. Usein se sekoittuu kodin sisäisen elämän lisäksi esimerkiksi osaksi työelämää, harrastuksia ja muuta vapaa-aikaa. Osa väkivallan

tekijöistä ja uhreista näkee väkivallan virheellisesti erilliseksi osaksi elämää. (Hearn 1998, 27.)

Parisuhdeväkivallan yleisen ilmenemismuoto on henkinen väkivalta, joka usein edeltää fyysistä väkivaltaa. Henkisellä väkivallalla tarkoitetaan esimerkiksi nimittelyä, alistamista, kontrollointia, uhkailua, kiristämistä sekä nöyryyttämistä, ja se voi olla joko sanallista tai sanatonta. Sanatonta henkistä väkivaltaa ovat muun muassa kodin ahdistava ilmapiiri sekä erilaiset katset, joiden merkityksen uhri on oppinut tunnistamaan negatiiviseksi. (Lehtonen & Perttu 1999, 38; Walker 2009, 91–92.) Henkinen väkivalta alkaa yleensä huomaamattomasti ja uhrin on vaikeaa sitä aluksi tunnistaa. Henkiseen väkivaltaan liittyy läheisesti uhkailu ja kontrollointi. Kontrollointi saattaa aluksi näkyä toiveena, että uhri jättäisi näkemättä omia ystäviään. Vähitellen väkivallan tekijän negatiivinen asenne ystäviä kohtaan alkaa näkyä yhä selkeämmin ja se saattaa estää uhrin pyytämästä ystäviä kotiin. Näin uhrin sosiaaliset suhteet alkavat hävitä pikkuhiljaa ja lopulta mahdollisesti kokonaan. Kontrollointiin kuuluvat myös kodin ulkopuolisten asioiden vahtiminen ja rajaaminen. Nainen saattaa joutua kertomaan puolisolleen minuuttiaikataululla tekemistään asioita. Uhrin on sopeuduttava väkivallan tekijän mielialojen vaihteluihin ja sopeutettava omaa käytöstään siihen yhteen sopivaksi. Hiljalleen väkivallan kohteen elinpiiri alkaa kaventua hänen rajoittaessaan omia menemisiään, jotta toinen osapuoli ei esimerkiksi osoittaisi mieltään. (Ojuri 2006, 17–18.)

Henkinen väkivalta musertaa ihmisen itsetuntoa ja mielenterveyttä. Henkisen väkivallan seurauksia ovat esimerkiksi ahdistus, masentuneisuus, häpeä ja syyllisyys sekä sosiaalinen eristäytyneisyys. Henkisen väkivallan uhrin eivät enää hallitse itse omaa itsetuntoa, vaan sen hallinta on puolison sanoilla ja teoilla. Uhri saattaa tunnistaa puolisonsa käyttäytyvän väärin, mutta kokee itsensä silti epäonnistuneeksi tai huonoksi. Uhri saattaa alkaa ajatella puolison käyttäytymisen olevan oikeutettua ja vian olevan hänessä. (Hester 2007, 26–27.) Väkivallan uhrin kokevat yleensä henkisen väkivallan fyysistä väkivaltaa raskaammaksi. Fyysiset väkivallan merkit usein kyllä paranevat todellisen arven jäädessä sieluun. (Hearn 1998, 88.)

Henkiseksi väkivallaksi luetaan myös taloudellinen väkivalta, jolla tarkoitetaan taloudellista alistamista, kiristämistä, kavaltamista tai rahankäytön kontrollointia.

Taloudellinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi siten, että toinen puolisoista päättää itsenäisesti yhteisistä hankinnoista, käyttää luvatta toisen omaisuutta tai rajaa toisen rahojen käyttömahdollisuuksia. Tyypillinen esimerkki taloudellisesta väkivallasta on sellainen, että mies pakottaa naista käyttämään aiemmin hankkimansa omaisuuden isoihin yhteisiin hankintoihin, kuten asunnon ostoon. Eron tullessa yhteistä omistusoikeutta ei olekaan olemassa. (Marttala 2011, 49–50).

Myös hengellinen tai uskonnollinen väkivalta luetaan henkiseksi väkivallaksi. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisen työn ryhmä on määritellyt hengellisen väkivallan ensimmäisen kerran 1980-luvulla. Määrittelyn mukaan hengellinen väkivalta on uskonnollissävyytteistä käyttäytymistä, jolla pyritään murtamaan tai nujertamaan toisen ihmisen elämäkatsomus, elämäntapa tai mielipide uskonnollisin perustein. Hengellisessä väkivallassa vallan käyttö oikeutetaan vetoamalla uskonnolliseen auktoriteettiin, kuten Raamattuun. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2017.)

Fyysinen väkivalta voi ilmetä monin eri tavoin, käytännössä vain tekijän mielikuviutus on rajana. Lievimmillään fyysinen väkivalta voi olla tönimistä, hiuksista repimistä, kiinnipitämistä ja liikkumisen estämistä. Raaimmillaan fyysinen väkivalta on esimerkiksi potkimista, lyömistä, kuristamista, hukuttamista, esineillä uhria kohti heittämistä ja niillä vahingoittamista. Fyysiseen väkivaltaan liittyy aina myös henkistä väkivaltaa, jolloin fyysinen ja henkinen väkivalta kulkevat käsikkäin. Fyysisellä väkivallalla uhkailu on toisen ihmisen hallinnan ja alistamisen väline. Tieto siitä, että väkivalta saattaa alkaa milloin tahansa, pitää uhrin jatkuvasti varpaillaan ja kodin ilmapiirin väkivallan tekijän käsissä. (Ojuri 2006, 16.)

Fyysinen väkivalta saattaa aiheuttaa uhrille sekä fyysisiä että henkisiä vammoja. Oireet näkyvät käyttäytymisessä, tunne-elämässä, sosiaalisissa suhteissa, persoonallisuudessa ja terveydessä. Fyysisiä vammoja ovat esimerkiksi mustelmat, erilaiset murtumat sekä sisäelinten vauriot. Vakavimmillaan fyysinen väkivalta saattaa johtaa uhrin kuolemaan. Fyysinen väkivalta saattaa ilmetä kokijassaan esimerkiksi erilaisina särkyinä, sydämen tykytyksenä, huimauksena tai runsaana hikoiluna, vaikka näkyviä vammoja ei uhrissa olisikaan. Fyysisen väkivallan henkisiä seurauksia taas ovat esimerkiksi ärtyneisyys, masentuneisuus sekä muistin ja keskittymiskyvyn heikkeneminen. (Marttala 2011,44.)

Koska fyysinen väkivalta jättää uhrin usein näkyviä jälkiä, on se myös ulkopuolisen helpointa tunnistaa ja mieltää väkivallaksi (Lehtonen & Perttu 1999, 38). Usein uhrin kuitenkin peittelevät vammojaan tai niiden syytä. Ensimmäinen väkivalta kohdistuu yleensä sellaisiin paikkoihin, jotka uhrin on helppo halutessaan peittää vaatetuksella. Toiseksi, jonkun toisen kyseenalaistaessa jälkiä tai uhrin hakiessa apua esimerkiksi terveydenhuollosta, he saattavat sepittää todellisuudesta poikkeavan tarinan. Uhrin voivat kertoa mustelmien syyksi oman kömpelyytensä tai huolimattomuutensa. Naiset hakevat apua terveydenhuollosta tai muilta viranomaisilta usein vasta väkivallan jatkuttua jo jonkin aikaa. (Marttala 2011,40.)

Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan seksiin pakottamista ja sillä kiristämistä, seksuaalista hyväksikäyttöä sekä raiskausta. Seksuaalinen väkivalta perustuu yksipuolisten tarpeiden tyydyttämiseen, epätasa-arvoon ja se pitää sisällään painostusta. (Brunila 2006, 334.) Seksuaaliseen väkivaltaan voidaan lukea mukaan nöyryyttäminen ja haukkuminen, kuten huoraksi nimittely. Parisuhteessa esiintyvä seksuaalinen väkivalta liittyy yleensä aina muihin väkivallan muotoihin. Väkivallan tekijä voi esimerkiksi pahoinpitelyn jälkeen pakottaa uhrin seksiin tai vaatia sitä sovintona. Seksuaalinen hyväksikäyttö on itsessään sekä henkistä että fyysistä väkivaltaa. (Marttala 2011, 49.)

Seksuaalinen väkivalta loukkaa uhria erityisen syvästi, koska väkivalta kohdistuu ihmiselle kaikkein herkimpään ja yksityisimpään alueeseen. Seksuaalisen väkivallan oireet voivat olla fyysisiä sekä psyykkisiä ja sen myötä ihmisen seksuaalisuus voi traumatisoitua. Seksuaalisen väkivallan uhri kokee usein menettäneensä itsemääräämisoikeutensa sekä itsekunnioituksensa. Seksuaalisuus voi muuttua tuskan, häpeän ja vaikeuksien lähteeksi ja erilaiset seksuaaliongelmien lisääntyä. Uhrin tuntevat usein häpeää, syyllisyyttä ja ahdistusta tapahtumien seurauksena. Fyysisiä oireita voivat olla esimerkiksi erilaiset vauriot sukupuolielimissä, pahoinvointi sekä huimaus. Psyykkisiä oireita ovat esimerkiksi unettomuus, uupumus, keskittymiskyvyn häiriöt, ärtyneisyys sekä masentuneisuus. (Brunila 2006, 333–337)

2.3 Koti väkivallan ympäristönä

Kotona tapahtuvaan väkivaltaan liittyy kaksi oleellista erityispiirrettä. Ensinnäkin kodin tulisi olla kaikille ihmisille turvallinen paikka, jossa jokaisella sen jäsenellä on hyvä olla. Kodin ja perheen tehtävänä on tarjota sen jäsenille turvaa, kiintymystä sekä rakkautta ja erityisesti lapselle koti on tärkein kasvuympäristö. Kotona tapahtuva väkivalta murtaa näin ollen kodin tärkeää tehtävää. (Paavilainen & Pösö 2003, 18.) Toiseksi koti- ja perhesuhteet on nähty vahvasti yksityisalueeksi, johon ulkopuolisten ei ole syytä puuttua (Hearn 1998, 18).

Perhesuhteet ovat yksi ihmiselämän merkittävimmistä suhteista. Perhesuhteita määrittelevät niin biologiset, sosiaaliset, taloudelliset, moraaliset kuin emotionaalisetkin ulottuvuudet. Perhesuhteisiin kuuluu yleensä velvollisuuksia, lojaaliutta sekä vastuun kantoa ja niitä sääntelevät erilaiset lait ja muut institutionaaliset rakenteet. Perhesuhteet eroavat näin muista ihmisille merkityksellisistä suhteista, kuten esimerkiksi ystävyys-suhteista, jotka yleensä perustuvat vapaaehtoisuuteen. (Sevon & Notko 2008, 13.) Perhe- ja parisuhteisiin liittyy olennaisesti odotus luottamuksesta. Luottamus tuo mukanaan tunteita esimerkiksi turvallisuudesta ja ennustettavuudesta ja mahdollistaa myös intiimiyden ja rakkauden. Toisaalta tämä luottamus tarjoaa mahdollisuuden myös erityiseen haavoittuvuuteen. (Husso & Virkki 2008, 259–263.)

Vastuu väkivallasta ja sen lopettamisesta nähdään helposti naisen tehtäväksi, vaikka väkivallan tekijä olisikin mies (Dunlap 2004, 556). Erityisesti naisten on joskus vaikea lähteä väkivaltaisesta parisuhteesta, vaikka se ulkopuolisen silmin näyttää käsittämättömältä. Väkivalta on kuitenkin vain yksi osa parisuhteesta ja syitä pysyä suhteessa saattaa olla monia. (Ojuri 2006, 19.) Esimerkiksi tunnesuhteesta luopuminen on monimutkaista, sillä väkivaltainen mies on jossakin kohtaa ollut myös kiintymyksen ja rakkauden kohde. Jos perheeseen kuuluu lapsia myös he vahvistavat tunnesuhdetta ja yhteenkuulumisen tunnetta. (Notko 2000, 11.) Naiset usein uskovat parempaan huomiseen, jolloin väkivallan riskit huomaamatta sivuutetaan ja väkivaltaiset teot selitetään yksittäisiksi poikkeuksiksi. Väkivallan jälkeinen hyvittäminen ja intohimo tulkitaan usein näissä tilanteissa suhteen pysyviksi piirteiksi ja ne luovat toiveikkuutta väkivallan loppumisesta. (Husso & Virkki 2008, 264.) Muita syitä olla lähtemättä väkivaltaisestakin parisuhteesta ovat paremman vaihtoehdon puuttuminen,

käytännön vaikeudet sekä lasten parhaan ajattelu. Parisuhteessa saatetaan pysyä, koska mies nähdään hyvänä isänä lapsilleen, eikä miehen uskota tekevän lapsille mitään (Oranen & Keränen 2006, 82). Lisäksi myytti ydinperheestä ja sen koossa pitämisestä nähdään nyky-yhteiskunnassa yleisesti ihailtavana ja tavoiteltavana tilana. Eroaminen puolisoista saatetaan nähdä häpeällisenä sekä ahdistavana asiana ja lasten kannalta huonona ratkaisuna. (Notko 2000,11; Ojuri 2006, 19–20.)

Moni väkivaltaisessa suhteessa elävä nainen syyllistää itseään väkivallan olemassa olosta. Näissä tilanteissa naiset hakevat syytä väkivallalle omasta toiminnastaan ja ominaisuuksistaan. Kokemus perhe- ja lähisuhdeväkivallasta myös usein muuttuu, kun väkivalta on pitkään jatkunut tai erityisen rajua. Tällöin väkivalta normalisoituu uhrin elämässä ja aiemmin hurjatkin väkivaltaiset tilanteet tuntuvat myöhemmin normaaleilta. Jos väkivalta jatkuu pitkään, tarvitsee uhri usein ulkopuolisen ihmisen tuekseen määrittelemään kokemukset väkivallaksi. (Marttala 2011, 41.)

2.4 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta suomalaisessa yhteiskunnassa

Se, mikä kulloinkin nähdään väkivallaksi, on osin ajallinen ja paikallinen ilmiö (Hearn 1998, 24). Suomessa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvää lainsäädäntöä uudistettiin merkittävästi 1990-luvulla, jolloin ongelman olemassa oloon herättiin. Suomi sitoutui tuolloin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka edellyttivät käytännön toimia. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoima ja Stakesin toteuttaman Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy projektin merkittävin tuotos oli valtion ja kuntien sitouttaminen ehkäisemään perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. (Ruohonen 2006, 7.)

Perheen sisäinen väkivalta on ikivanha yhteiskunnallinen ongelma, mutta aiemmin se on nähty perheen yksityisenä asiana. Näin ollen perheen sisäinen väkivalta oli pitkään suljettuna yhteiskuntapoliittisten keskusteluiden ulkopuolelle. (Husso & Virkki 2008, 326.) Jeff Hearnin (1998, 8) mukaan perheväkivallan näkeminen yksityisenasiana on itse asiassa tarkoittanut sitä, että väkivaltaa on katsottu läpi sormien ja se on näin ollut hiljaisesti hyväksyttyä.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta kuuluu monen lapsen, naisen ja miehen arkeen, mutta sen laajuudesta ja yleisyydestä on hankala saada luotettavaa ja todenmukaista tietoa. Usein väkivalta perheissä pyritään piilottamaan mahdollisimman hyvin ja vain pieni osa tapauksista tulee poliisin tai muiden viranomaisten tietoon. Väkivaltaisissa suhteissa tai perheissä elävät kokevat usein pelkoa, häpeää ja syyllisyyttä tapahtuneista eivätkä siksi ota asiaa itse puheeksi. Toisaalta väkivaltaiset teot usein tapahtuvat kotona eli ulkopuolisten katseilta suojassa, jolloin niillä ei ole lainkaan ulkopuolisia todistajia. Poliisille ilmoitetaan usein vain kaikkein vakavimmat väkivaltatapaukset ja kun väkivalta on jo pitkään jatkunut. Perheen sisäisen väkivallan tilastointia hankaloittaa myös se, että väkivaltaa kohdanneiden ihmisten kanssa työskentelevillä työntekijöillä ei aina ole riittäviä valmiuksia, osaamista tai rohkeutta tunnistaa väkivaltaa, ottaa sitä puheeksi tai puuttua siihen. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan laajuudesta on hankala saada luotettavaa tietoa myös, koska useat erilaiset tutkimus- ja tilastointiperusteet vaikeuttavat kattavan kuvan saamista. (Piispa 2011,15–27; Ruohonen 2006.)

Taulukko 1. Viranomaisten tietoon tulleet väkivallan uhrin vuosina 2011–2015.

Uhrin ja epäillyn suhde/vuosi	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Epäilty uhrin vanhempi	1 393	1 876	2 311	1 862	1 799	2 315
Sisarukset	288	574	572	586	486	505
Lapsi kohdistanut vanhempansa	289	510	505	469	487	470
Avo-/aviopuolisoiden välinen	2 469	4 444	4 424	3 805	3 572	3 581
Entinen avio-/avopuoliso	1 136	1 949	1 934	1 821	1 715	1 675
Muu samassa taloudessa asuva	193	307	307	259	186	248
Yhteensä	5 768	9 660	10 053	8 802	8 245	8 794

Lähde: Tilastokeskus 2016

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2015 viranomaisten tietoon tulleita perhe- ja lähisuhdeväkivaltarikoksia oli yhteensä 8 794. Tämä on 6,7 prosenttia enemmän kuin

vuonna 2014. Eniten perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa esiintyy yhteenlaskettuna nykyisten ja jo eronneiden pariskuntien välillä. Tämän jälkeen yleisen välivallan muoto viranomaisten tietoon tulleissa rikoksissa on vanhempien lapsiinsa kohdistama väkivalta. (Tilastokeskus 2016.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta, kuten väkivalta yleensäkin, on Suomessa vakava yhteiskunnallinen ja kansanterveydellinen ongelma. Sen lisäksi, että se tuottaa väkivallan osapuolille ja heidän läheisilleen runsaasti kärsimyksiä, se kuormittaa runsaasti palvelujärjestelmää ja aiheuttaa suuria kustannuksia yhteiskunnalle. Väkivallan aiheuttamat kustannukset voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin kustannuksiin. Suoria kustannuksia aiheuttavat erilaiset sosiaali-, terveys- ja oikeussektoreiden tarjoamat palvelut. Näitä ovat esimerkiksi sairaanhoidon, turvakotipalveluiden sekä oikeudenkäyntien järjestämisestä muodostuvat kulut. Epäsuoria väkivallan aiheuttamia taloudellista kustannuksia ovat sairauslomista, psyykkisten ongelmien hoidosta sekä lastensuojelusta ja esimerkiksi lasten huostaan ottamisesta aiheutuvat kulut. (Kaitue ym. 2007, 29; Oranen 2012, 219.)

Suomalaisessa lainsäädännössä suhtautuminen perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan on tiukentunut sekä selkeytynyt parinkymmenen viime vuoden aikana. (Oranen 2012, 219.) Lähisuhdeväkivalta on määritelty syytteen alaiseksi rikokseksi vuonna 1995, joka tarkoittaa sitä, ettei perheen sisällä tapahtuva väkivalta ole yksityisasiasia. (Kaitue ym. 2007, 41; Rikoslaki 1995/578.) Väkivallan olemassa olosta on tehtävä rikosilmoitus, jotta vastuu ja asian käsittely tulee viranomaisten hoidettavaksi. Viranomaiset eivät luonnollisesti pysty puuttua asiaan tai tarjota apua, mikäli väkivalta ei ole tiedossa. Lapsen kohdistuvasta väkivallasta on säädetty rikoslain lisäksi lastensuojelulaissa. Lastensuojelulain mukaan ilmoitusvelvollisen henkilön on tehtävä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, mikäli epäilee lapsen kohdistuneen tiettyjä rikoslainsa säädettyjä tekoja (Lastensuojelulaki 25 §). Poliisille tehtävän rikosilmoituksen tekemisen lisäksi lapsesta tulee ilmoitusvelvollisen aina tehdä myös lastensuojeluilmoitus, mikäli lapsen hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät mahdollista lastensuojelutarpeen selvittämistä. Tällaiseksi voidaan katsoa lapsen kohdistunut väkivalta sekä se, että

lapsi joutuu elämään kodissa, jossa väkivaltaa esiintyy joidenkin perheen jäsenten välillä. (Lastensuojelulaki 25 §; Kaitue ym. 2007, 41.)

2.5 Aiemmat tutkimukset ja aiheen tutkimisen tarpeellisuus

Laajan kirjallisuuskatsauksen perustella voi todeta, että perhettä kokonaisuutena huomioivaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu Suomessa vielä melko vähän. Selvästi enemmän on tutkittu esimerkiksi parisuhdeväkivaltaa, joka on ymmärrettävää, sillä se on perhe- ja lähisuhdeväkivallan yleisen ilmenemismuoto. Suuri osa parisuhdeväkivaltaa koskevista tutkimuksista lähtee liikkeelle naisen eli uhrin näkökulmasta, tämän auttamisesta ja selviytymisestä. Parisuhdeväkivaltaa on tutkittu jonkin verran myös miehen eli tekijän näkökulmasta ja nykypäivänä naisuhritutkimuksen rinnalle on noussut myös jonkin verran miesuhritutkimuksia (esim. Heiskanen & Ruuskanen 2010).

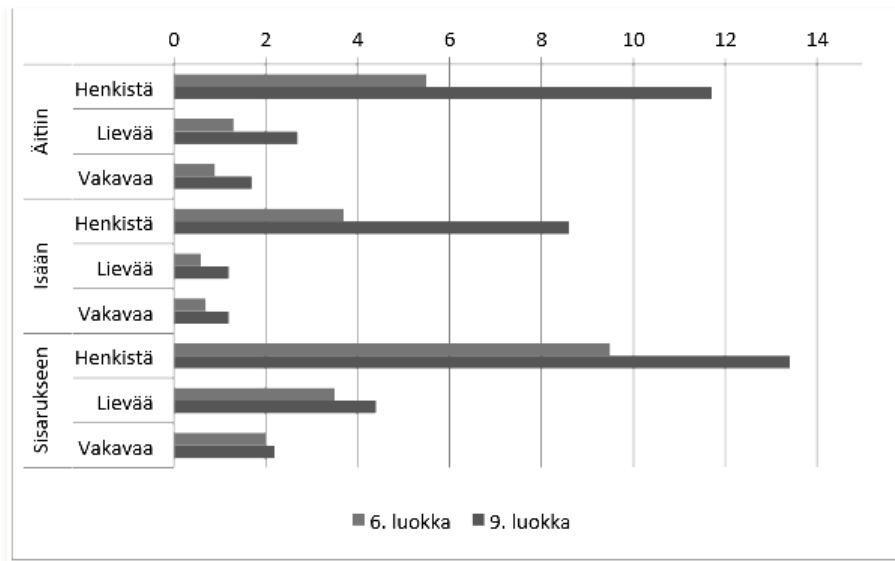
Vuonna 2007 Poliisiammattikorkeakoulussa käynnistyi kolmevuotinen tutkimushanke lasten kokemasta väkivallasta. Tutkimuksen ensimmäinen osa, *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset - Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta*, on ensimmäinen kattava kyselytutkimus Suomessa, jonka tarkoituksena on ollut selvittää lasten ja nuorten kokeman väkivallan muotoja ja yleisyyttä. (Ellonen ym. 2008.) Tutkimuksen on toteuttanut Poliisiammattikorkeakoulu yhdessä Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja Lastensuojelun keskusliiton kanssa ja siihen on osallistunut 12–15-vuotiaita nuoria ympäri Suomen yhteensä 13 515. Oman tutkimukseni kannalta mielenkiintoisimpia tuloksia ovat kotona koettuun väkivaltaan liittyvät tulokset. Lapsiuhritutkimus osoittaa, että joka seitsemäs kuudesluokkalainen ja joka kuudes yhdeksäsluokkalainen lapsi on nähnyt väkivaltaa kotonaan. Väkivallan muodoista lapset näkivät eniten henkistä väkivaltaa kohdistuen useimmin sisaruksiin. Tutkimuksen mukaan äiteihin kohdistuu perheissä jonkin verran enemmän väkivaltaa kuin isiin. (Ellonen ym. 2008, 69–75.)

Tutkimuksen toisessa osassa, *Poliisin tietoon tullut lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta*, tutkittiin nimensä mukaisesti lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa poliisin

rikosilmoituksissa (Humppi 2008). Tutkimuksen keskeisimpiä tuloksia on, että fyysistä väkivaltaa tai laiminlyömistä oli vuonna 2007 kokenut 2208 lasta ja nuorta, seksuaalista väkivaltaa 452 lasta ja nuorta sekä epäsuoraa väkivaltaa nähnyt tai kokenut yhteensä 204 lasta tai nuorta. Lapsiin ja nuoriin kohdistuneessa fyysisessä väkivallassa tekijä oli toinen vanhemmista runsaassa viidesosassa tapauksista. Tutkimuksessa mukaan mitä nuorempi uhri on, sitä todennäköisemmin tekijä on oma vanhempi. Aiempien tutkimusten perusteella (mm. Ellonen 2008) voidaan olettaa, että teini-iässä vanhempien tekemä väkivalta ei tule poliisin tietoon yhtä usein kuin pienempien lasten tapauksissa. (Humppi 2008, 27–35.) Humppin tutkimuksessa oli kiinnitetty huomiota myös sellaisiin rikosilmoituksiin, joissa lapsi oli ollut välillisesti osallisena perheväkivaltatilanteissa. Tällaisia lapsia oli yhteensä 204. Suurin osa lapsista, jotka rikosilmoituksissa on merkitty asianosaisiksi, olivat tapahtumahetkellä olleet pieniä. Kolmasosa lapsista oli ollut alle 3-vuotiaita ja puolet lapsista alle 6-vuotiaita. Humppi tuo esille, että mitä vanhemmista lapsista on kyse, sitä epätodennäköisemmin heidät kirjataan asianosaisiksi rikosilmoitukseen. On siis syytä olettaa, että epäsuoria väkivallan uhreja on enemmän ja heitä löytyy kaikista ikäryhmistä. (Humppi 2008, 59–60.)

Vuonna 2008 tehty lapsiuhritutkimus sai jatkoa vuonna 2014 tutkimuksella *Lasten ja nuorten väkivalta kokemukset 2013 - lapsiuhritutkimuksen tuloksia*. Tutkimus on toteutettu poliisiammattikorkeakoulun ja nuorisotutkimusseuran yhteistyönä ja sen tavoitteena on ollut selvittää suomalaisten kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten lasten väkivaltakokemuksia. (Fagerlund ym. 2014.) Tutkimuksessa on selvitetty väkivallan näkemistä samalla kysymyssarjalla kuin vuoden 2008 lapsiuhritutkimuksessa (ks. Ellonen & Sariola 2008, 68). Tutkimus osoittaa, että ainakin jotain väkivallan muotoa kotonaan on nähnyt 17 prosenttia kaikista vastaajista. Yhdeksäsluokkalaisista noin viidesosa on nähnyt kotonaan jotakin väkivallan muotoa ja fyysistä väkivaltaa on nähnyt seitsemän prosenttia. Kuudesluokkalaisista 14 prosenttia on nähnyt väkivaltaa kotonaan ja fyysistä väkivaltaa on nähnyt viisi prosenttia. Yleisimmin nähty väkivalta on ollut sisaruksiin kohdistunutta henkistä väkivaltaa. Vanhempiin kohdistuneessa väkivallan näkemisessä väkivalta on kohdistunut jonkin verran useammin äitiin kuin isään. Vuoden 2013 lapsiuhritutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia vuoden 2008 tutkimukseen verrattuna. Keskeisin havainto vertailussa on, että niiden vastaajien

osuudet, jotka raportoivat nähneensä väkivaltaa kotonaan, on laskenut vuodesta 2008 vuoteen 2013 merkittävästi. (Fagerlund ym. 2014, 57–60.)

Kuvio 2. Äitiin, isään ja sisarukseen kohdistuvaa väkivaltaa kotonaan nähneiden osuudet (%) luokka-asteen mukaan (Fagerlund ym. 2014).

Parisuhdeväkivallan näkökulmasta mielenkiintoisena pidän Markku Heiskanen ja Minna Piispan (1998) tutkimusta *Usko, toivo, hakkaus: kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta*. Tutkimus on ensimmäinen Suomessa tehty väestötason uhritutkimus, jolla on pyritty kartoittamaan naisiin kohdistunutta väkivaltaa. Siinä on tarkasteltu kaikkea miesten naisille tekemää väkivaltaa, painopisteen kuitenkin ollessa parisuhdeväkivallassa. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että 22 prosenttia parisuhteessa olevista naisista on kokenut väkivaltaa nykyisessä parisuhteessaan (Heiskanen & Piispa 1998, 17) ja 50 prosenttia vastaajista, joilla oli takanaan vähintään yksi päättynyt parisuhde, olivat kokeneet väkivaltaa entisissä parisuhteissa (Heiskanen & Piispa 1998, 24). Heiskanen ja Piispa ovat tutkineet samassa yhteydessä myös lapsia väkivallan todistajina. Väkivaltaisissa parisuhteissa eläneistä vastaajista 40 % sanoo lastensa todistaneen väkivaltaa. Heiskanen ja Piispa kuitenkin toteavat luvun olevan todennäköisesti hieman suurempi, sillä 42 % vastaajista ei ole osannut arvioida asiaa (Heiskanen & Piispa 1998, 33.)

Heiskanen ja Piispan vuonna 1998 tekemä tutkimus sai jatkoa vuonna 2005, kun sama kysely on toistettiin. *Naisiin kohdistunut väkivalta 2005* -tutkimuksessa selvitettiin

samoja asioita kuin aiemmassakin tutkimuksessa. Nykyisessä parisuhteessa väkivaltaa oli kokenut 19,6 % ja päättyneissä parisuhteissa väkivaltaa oli kokenut 49 % vastaajista. Nykyisessä parisuhteessa koettu väkivalta on siis hieman laskenut pitkällä aikavälillä. Tutkimuksen päätulos on, että naisiin kohdistuvassa väkivallassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia kyselyiden välisenä aikana. (Heiskanen ym. 2006, 29.) Parisuhdeväkivaltaa joskus kokeneista vastaajista noin kolmasosa sanoo, että lapset ovat nähneet tai kuulleet vanhempien välistä väkivaltaa, joten määrä on hieman laskenut vuodesta 1998. Tuloksia ei kuitenkaan voida pitää tässäkään tutkimuksessa täysin luotettavina, sillä kolmasosa vastaajista oli jättänyt kokonaan vastaamatta kysymykseen. (Heiskanen ym. 2006, 77.) Lisäksi vanhemmat eivät välttämättä ole luotettava lähde tutkittaessa lasten sijaiskärsivyyttä, sillä yleensä lapset ovat nähneet tai kuulleet väkivaltaa enemmän mitä vanhemmat uskovat (Oranen 2012, 221).

3 LAPSI VÄKIVALLAN KOKIJANA

Tässä kappaleessa tarkastelen lähemmin lapsen altistumista ja osallisuutta vanhempien välisessä parisuhdeväkivallassa. Ensin käsittelen lapsen osallisuutta väkivaltaan yleisellä tasolla, jonka jälkeen paneudun lapsen oirehdintaan sen eri tasoilla. Lopuksi käsittelen lapsen selviytymistä ja väkivaltaisen parisuhteen vaikutuksia vanhemmuuden näkökulmasta.

3.1 Lapsi parisuhdeväkivallan sivustaseuraajana

Suomessa lapsiin osana perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa on ensimmäisen kerran kiinnitetty huomiota 1960-luvun lopulla, kun lääketiede määritteli lasten pahoinpitelyn seuraukset oirekokonaisuudeksi. Tuolloin syntyi käsite battered child syndrome eli hakatun lapsen oireyhtymä. (Kallio & Tupola 2004,88.) Ensimmäiset turvakodit perustettiin 1970-luvun lopulla ja ensi- ja turvakotienliiton valtakunnallinen Lapsen aika -hanke käynnistyi vuonna 1997. Hankkeen tavoitteena oli huomioida myös lasten auttamista ja kehittää väkivallalle altistuneiden lasten kanssa tehtävää työtä. Nämä ovat toimineet perustana valtakunnalliselle työlle perheväkivallan avuntarpeen tunnistamisessa ja työkäytäntöjen kehittämisessä. (Oranen 2012, 16.)

Väkivallan näkeminen, kuuleminen sekä sen seurausten keskellä eläminen vaikuttavat aina lapsen elämään, vaikka lapsi ei fyysisen väkivallan kohteena olisikaan. Tällöin voidaan puhua lapsesta väkivallan sivustaseuraajana, lapsen altistumisesta väkivallalle, väkivallan todistamisesta ja lapseen kohdistuvasta epäsuorasta väkivallasta. Käsitevalinta ohjaa osaltaan sen, kuinka lapsen asema väkivaltaisissa tilanteissa nähdään. Väkivaltaa kokeneiden lasten auttamisen kannalta on tärkeää nähdä lapset samanaikaisesti paitsi uhreina myös aktiivisina toimijoina. (Edleson 1999, 839; Oranen 2012, 217; Weinehall 1997, 3; Paavilainen & Pösö 2003, 13–22.)

Olen tässä tutkielmassa päätenyt asiayhteydestä riippuen käyttämään käsitteitä *väkivallalle altistuminen* ja *osallisuus väkivaltaan*. Käsitteet sallivat tosiasian, etteivät lapset ole kotona tapahtuvan väkivallan passiivisia sivustaseuraajia, vaan aktiivisia

toimijoita. Yläkäsitteenä olen käyttänyt myös nimitystä *väkivallan sivustaseuraaaja*, sillä se antaa suoran käsityksen lapsen asemasta, vaikka syvemmin tarkasteltuna johtaakin hieman harhaan. Tässä tutkielmassa en tee eroa sille, ovatko lapsen perhesuhteet olleet biologisia tai onko väkivaltaa esiintynyt perheessä, jossa lapsi on viettänyt aikaansa vain viikonloppuisin. Oleellista on kokemus vanhempien väliselle väkivallalle altistumisesta. Väkivallalle altistumisella tarkoitan tässä tutkimuksessa sitä, että lapsi on elänyt perheessä, jossa on parisuhdeväkivaltaa.

Usein ajatellaan, että koska väkivaltaa ei ole kohdistettu suoranaisesti lapseen, se ei vaikuta heihin haitallisesti. Lapset altistuvat perhe- ja lähisuhdeväkivallalle kuitenkin monin tavoin. Ensinnäkin he saattavat nähdä vanhempiensa välillä suoraa väkivaltaa voimatta itse vaikuttaa siihen. Saattamalla lapsi näkemään ja kuulemaan väkivaltaa, hän altistuu aikuisten toimesta henkiselle väkivallalle. Toiseksi lapset kuulevat pahoinpitelyn ääniä, näkevät uhrissa fyysisiä vammoja sekä aistivat kodin kireän tunnelman, vaikka eivät väkivaltaa suoranaisesti näkisikään. (Edleson 1999, 841–842; Oranen 2004, 133.) Ruotsalaistutkija Katarina Weinehallin (1997) tutkimuksessa väkivaltaisissa perheissä kasvaneet nuoret kertoivat, että hankalin asia väkivallassa oli kodin ahdistava ilmapiiri ja seuraavan räjähdysten odottaminen. Nuoret kertoivat tämän olleen jopa pahempaa, kuin itse fyysinen väkivalta. (Mt. 1997, 334.)

Lapset voivat asettaa itsensä vaaraan ja joutua väkivallan kohteeksi myös vahingossa. Lapsi voi satuttaa itsensä yrittäessään aktiivisesti puuttua vanhempiensa väliseen väkivaltaan. Pienet lapset voivat joutua väkivallan uhriksi myös ollessaan sen vanhemman sylissä, johon väkivalta kohdistuu. Osa vanhemmista käyttää lasta ikään kuin kilpenä estääkseen fyysisen väkivallan, jolloin lapsi altistuu suoralle väkivallalle. Lapsen käyttäminen suojana tulee näkyväksi esimerkiksi siten, että äiti ottaa lapsen syliinsä ennakoitessaan miehen väkivallan alkavan. (Edleson 1999, 841.)

Perheissä, joissa väkivaltaa esiintyy joidenkin sen jäsenten välillä, on suurempi riski, että sitä esiintyisi tässä hetkessä tai myöhemmin myös muidenkin perheenjäsenten välillä. Mikäli väkivaltaa esiintyy vanhempien välillä, on lapsen riski joutua pahoinpidellyksi moninkertainen. (Chan 2006, 4.) Myös mitä vakavammin naista on pahoinpidelty, sitä suurempi on todennäköisyys sille, että myös lapsi joutuu väkivallan kohteeksi. Ilmiötä kutsutaan väkivallan kumuloitumiseksi. Lapsen pahoinpitelijä

saattaa olla sama, joka käyttää väkivaltaa puolisoonsa, mutta se saattaa olla myös väkivallan uhri tai perheen toinen lapsi. Äidit saattavat esimerkiksi kurittaa lapsiaan kohtuuttomasti pelätessään lapsen käytöksen laukaisevan edelleen miehen väkivaltaisuuden. Lapset voivat myös alkaa itse käyttää väkivaltaa pienempiä sisaruksia tai lemmikkejä kohtaan. (Oranen 2012, 221–222.) Väkivaltaa ei esiinny vain biologisissa ihmissuhteissa, vaan sitä voi esiintyä myös äiti- tai isäpuolen toimesta ja sellaisessa kodissa, jossa lapsi esimerkiksi vierailee vain vuoroviikoin. (Paavilainen & Pösö 2003, 13–22.)

3.2 Perhe- ja lähisuhdeväkivallalle altistumisen vaikutukset

Perheväkivallan sivustaseuraaminen on lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen vakava riskitekijä. Siitä on lapselle monenlaista haittaa ja seuraukset saattavat olla hyvin pitkäaikaisia, sillä lapset ovat erittäin haavoittuvaisia ja heidän kokemallaan väkivallalla on kaikkein kauaskantoisimmat seuraukset. Väkivallan sivustaseuraamisella on todettu olevan lähes samanlaisia seurauksia kuin suoralla väkivallan kohteeksi joutumisella. (Oranen 2012, 223–224.)

Väkivallalle altistuminen aiheuttaa lapselle erilaisia emotionaalisia, fyysisiä, kognitiivisia, sosiaalisia ja käyttäytymiseen liittyviä ongelmia. Osa väkivallan aiheuttamista traumakokemuksista vaikuttaa lapseen suoraan ja osa tulee näkyväksi vasta pidemmän ajan kuluessa (mm. Carlson 2000, 325–328; Edleson 1999, 846; Oranen 2004, 134). Pääsääntöisesti väkivallalle altistuneet lapset oireilevat niillä alueilla, joihin kunkin kehitysvaiheen tärkeimmät haasteet liittyvät. (Oranen 2012, 224.)

Taulukko 2. Perheväkivallalle alistumisen seuraukset eri ikäkausina

	Vauva- ja taaperoikä	Leikki-ikä	Kouluikä	Nuoruusikä
Käyttäytyminen	Vaativuus, voimattomuus, "failure to thrive"	Aggressiivisuus, käyttäytymishäiriöt, eläinten julma kohtelu	Aggressiivisuus, käytöshäiriöt, tottelemattomuus, kiusaaminen	Seurusteluväkivalta, rikollisuus, karkailu
Emotionaalinen		Pelot, ahdistuneisuus, surullisuus, huoli äidistä, PTSD-oireet, negatiivisuus	Pelot ja ahdistuneisuus, masennus, matala itsetunto, syyllisyys, häpeä, PTSD-oireet	Masentuneisuus, itsemurha-alttius, PTSD-oireet
Fyysinen	Rauhattomuus, uni- ja syömisvaikeudet	Ylivilkkäus, vaativuus, takertuvaisuus, taantuminen		Päihteiden käyttö, somaattiset oireet
Kognitiivinen	Kehityksen viivästyminen	Itsesyytökset	Kouluvaikeudet, itsesyytökset, väkivaltamyönteiset asenteet	Väkivaltamyönteiset asenteet, koulusuoriutumisen äkilliset muutokset
Sosiaalinen		Vaikeudet suhteissa ikätoverien ja aikuisten kanssa, ambivalenssi suhteessa hoitavaan aikuiseen	Vaikeuksia toverisuhteissa, vähemmän kavereita ja heikompia suhteita, naisten halveksunta	Väkivalta seurustelusuhteissa, naisten halveksunta

Lähde: Oranen, Mikko 2001, 56–57

Vauvaikäisten tyypillisimpiä oireita ovat häiriöt uni-valve-rytmissä, vuorovaikutussuhteiden luomisessa sekä ruokailussa. Väkivallalle altistuneet lapset saattavat olla muita lapsia vaativampia ja heidän kehityksensä saattaa viivästyä. Kehityksen viivästyminen voi näkyä vauvaikäisellä esimerkiksi motoriikan ja puheenkehityksen alueilla. (Carlson 2000, 326; Oranen 2012, 224.) Usein ajatellaan, etteivät vauvat reagoi ympärillään olevaan väkivaltaan. Vauvaikäisten keinot jäsentää tapahtumia ovat kuitenkin kaikkein heikoimmat ja esimerkiksi kovaäänien riitely nostaa vauvan stressitasoa. Pitkään jatkunut stressi vaikuttaa haitallisesti lapsen keskushermoston kehittymiseen. (Oranen 2001, 46–47.)

Leikki-ikäisillä lapsilla oireet näkyvät parhaiten käyttäytymisen säätelyn ja aggressioiden hallinnan ongelmina. Emotionaalisia oireita leikki-ikäisillä voivat olla pelot, ahdistuneisuus ja surullisuus. Leikki-ikäisellä huolestuttava oire on myös taantumisen ja kehityksen viivästyminen. Taantumisella tarkoitetaan jo opitun taidon unohtamista, esimerkiksi jo kertaalleen kuivaksi oppinut lapsi saattaa tarvita myöhemmin uudestaan vaippoja. Kehityksen viivästyminen leikki-ikäisellä saattaa näyttäytyä esimerkiksi hankaluutena sosiaalisissa suhteissa. (Oranen 2012, 224.)

Kouluikäisillä lapsilla oireet näyttäytyvät hankaluutena kaverisuhteissa, koulukiusaamisena, käytöshäiriöinä, oppimisvaikeuksina sekä esimerkiksi pelkoina ja häpeänä. Koulukiusaamisessa lapsi saattaa joko itse olla kiusaaja tai altistua muita lapsia helpommin kiusaamiselle. (Carlson 2000, 326; Oranen 2012, 244.) Lapsen kokema häpeä ja syyllisyys perhetilanteestaan on yleistä eri ikävaiheissa alkaen usein kouluiästä. Lapset kokevat syyllisyyttä kotitilanteesta ja uskovat olevansa vastuussa väkivallasta ja sen lopettamisesta. (Weinehall 1997, 339.)

Nuoruusikäisillä tyypillisiä oireita ovat masentuneisuus, kohonnut itsemurha-alttius, varhainen itsenäistyminen, päihteidenkäyttö sekä vaikeudet kaveri- ja seurustelusuhteissa. (Oranen 2012, 225–226.) Kotoa saatavan sosiaalisen tuen puuttuminen aiheuttaa erityisesti nuorissa epävarmuutta sekä identiteetin ja minäkuvan kehityksen häiriöitä. Erityisesti tytöt oireilevat hankalissa tilanteissa poikia useammin sisäänpäin suuntautuneesti eli esimerkiksi sairastuen masennukseen. (Weinehall 1997, 339.) Väkivaltaa todistaneiden lasten on todettu ajautuvan entistä herkemmin myös rikollisuuteen, joka saattaa alkaa jo varhain lapsuudessa ja jatkua aikuisuuteen saakka (Edleson 1999, 862).

Kaiken ikäisillä lapsilla ja nuorilla ilmenee somaattisia oireita väkivallan olemassa olon vaikutuksesta. Somaattisia oireita ovat esimerkiksi yllättävät ja muutoin selittämättömät vatsakivut sekä päänsäryt. (Oranen 2012, 225–226.)

Lapset ja nuoret rakentavat omaa identiteettiään vanhempiansa varassa. He reagoivat vanhemmilta saatuun palautteeseen, ottavat mallia vanhempansa toimintatavoista sekä asenteista ja käsityksistä. Vanhempien toimintatavat, esimerkiksi fyysinen väkivalta ja halveksiva puhe vaikuttavat nuoren käsityksiin niin itsestä kuin muistakin. Väkivallan

on todettu olevan ylisukupolvinen ilmiö, jolla tarkoitetaan, että kotona väkivaltaa lapsena nähnyt käyttää sitä todennäköisemmin myös itse vanhempana ongelmanratkaisukeinona. (Edleson 1999, 860; Oranen 2012, 225–226.) Erityisesti pojilla kotona väkivallalle altistuminen lisää riskiä käyttäytyä väkivaltaisesti myös omassa parisuhteessa. Tytöillä väkivallalle altistuminen lisää riskiä joutua myöhemmässä elämässä väkivallan uhriksi. Kolmasosa jotakin kaltionkohtelua kokeneista lapsista käyttäytyy väkivaltaisesti lähisuhteissaan. Lapsuudenaikaiset väkivaltakokemukset vaikuttavat myöhemmin myös omaan vanhemmuuteen. Väkivaltaisessa kodissa kasvanut aikuinen käyttää todennäköisemmin väkivaltaa omaa puolisoaan ja lapsiaan kohtaan. (Oranen 2012, 225–226.) Weinehallin (1997) tutkimuksen mukaan monet lapsena väkivaltaisissa perheissä eläneistä olivat päättäneet, etteivät aio itse käyttää väkivaltaa tai hyväksyä väkivaltaista parisuhdetta. Tutkimus kuitenkin osoitti, että tästä huolimatta nuoret olivat ajautuneet väkivaltaisiin suhteisiin. (Mt. 1997, 339–340.)

Vakavalle väkivallalle altistuneille lapsille voi kehittyä traumaperäinen stressihäiriö. Seuratessaan vanhempiensa välistä fyysistä väkivaltaa lapset tulkitsevat tilanteet usein pelottaviksi ja jopa hengenvaarillisiksi. Tilanteet ovat lapsille traumaattisia ja ne voivat aiheuttaa samanlaisia reaktioita kuin muutkin stressitilanteet, joihin liittyy kuoleman tai vahingoittumisen pelkoa. (Carlson 2000, 323–324; Hester 2007, 84–85.) Weinehallin (1997) tutkimuksessa kaikki lapset ja nuoret olivat kokeneet jonkin asteista pelkoa väkivaltaan liittyen. Pelko ei kohdistunut niinkään siihen, mitä heille itselleen saattaisi tapahtua, vaan he pelkäsivät, mitä äidille tai sisaruksille voi tapahtua (Mt. 1997, 334). Yleisimpiä traumaoireita lapsilla ovat mieleen tunkeutuvat muistikuvat menneistä tapahtumista. Lapset näkevät usein painajaisia, jotka saattavat olla toisintoja heidän kokemistaan tilanteista tai muuten pelottavista ja ahdistavista tapahtumista. Muita oireita ovat esimerkiksi jatkuvasti koholla oleva vireystila, ärtyisyys, raivokohtaukset ja uni-valverytmin häiriytyminen. Ylivireystilassa oleva lapsi on jatkuvasti jännittynyt ja hänen on vaikea rauhoittua ja keskittyä tehtäviinsä. Myös nukahtamis- ja univaikeudet ovat tyypillisiä. Osa traumatisoituneista lapsista pyrkii välttämään traumatilanteista muistuttavia ajatuksia ja tunteita. Tällöin lapset eivät muista yksinkertaisiakaan asioita tapahtumista ja heidän tunnereaktionsa voivat olla niukkoja. (Hester 2007, 84–85; Carlson 2000, 323–324; Oranen 2012, 223–224.)

Taulukko 3. Traumaperäiset oireet ajatusten, tunteiden ja käyttäytymisen tasoilla

Trauma- reisto	Ajatukset	Tunteet	Käyttäytyminen	Pitkäkestoiset seuraukset
Uudelleen kokemisen oireet	Mieleen tunkeutuvat muistikuvat, painajaiset, pakkoajatukset, psykoottiset harhat?	Ahdistus, viha, pelko	Aggressiivisuus, itsetuhoisuus, väkivaltaisuus, hyperaktiivisuus, pakkotoiminnot	Käytöshäiriö, rikollinen käyttäytyminen, ahdistuneisuushäiriöt, pakko-oireet ja persoonallisuushäiriöt, joissa korostuu epäsosialisuus, epävakaas ja väkivaltaisuus
Välttämisen- oireet	Dissosiativiset prosesit (amnesia, vääristyneet havainnot itsestä ja ympäristöstä)	Turtuneisuus, tunteettomuus	Aineidenkäyttö, kotoa karkailu (lapset ja nuoret), traumasta muistuttavien ihmisten ja tilanteiden välttely, estyneisyys, foobiset pelot	Aineriippuvuudet, identiteettihäiriöt, somaticatiohäiriö, kehonkuvan vääristymät, syömishäiriöt? ja persoonallisuushäiriöt, joissa korostuu välttäminen tai tunteettomuus
Aktivaatio- oireet	Kehitysvaikeudet, univaikeudet	Ärtymys	Levottomuus, ylivalppaus, säpsähtely	Hyperaktiivisuuden ylivireysoireet, hypomania ja mania?

Lähde: Haapasalo 2008, 41.

Lapsuuden aikaiset traumakokemukset seuraavat yksilöä usein vielä myöhempään elämään ja aikuisuuteen. Aikuisilla traumaperäinen stressihäiriö voi ilmetä trauman uudelleen kokemisenä, trauman välttämisoireina tai kohonneen aktivaatiotason oireina. Uudelleen kokemisen oireita ovat traumasta muistuttava ajatukset, jolloin pienikin muistutus aiemmasta väkivaltakokemuksesta saattaa herättää erilaisia muistoja tiedostetulla tai tiedostamattomalla tasolla. Oireet tulevat näkyviksi vihan ja ahdistuksen tunteina. Käyttäytymisessä trauman uudelleen kokemisen oireet voivat tulla näkyviksi aggressiivisuutena, väkivaltaisuutena ja itsetuhoisuutena. Tämä johtuu siitä, että trauman kokenut lapsi pyrkii palauttamaan menettämänsä hallinnan tunnettaan aikuisuudessa omalla käyttäytymisellään. Välttämisoireita ovat traumaan liittyvien mielikuvien tarkoituksellinen poissulkeminen ja torjunta omassa ajatuksissa. Välttämisoireet voivat näyttäytyä myös dissosiaatiohäiriönä ja muistamattomuutena. Oireet tulevat näkyviksi aina tunteiden turruttamisesta täydelliseen tunteettomuuteen saakka. Käyttäytymisessä välttämisoireet näkyvät esimerkiksi siten, että yksilö pyrkii

välttämään tuskaa tuottavia ajatuksia ja tunteita turvautumalla esimerkiksi päihteisiin tai välttelemällä sellaisia ihmissuhteita ja tilanteita, jotka tuovat traumakokemukset mieleen. Trauman aiheuttamat aktivaatio-oireet voivat aikuisuudessa näyttäytyä keskittymisvaikeuksina, unihäiriöinä, ärtyvyytenä, levottomuutena ja säpsähtelyinä. (Haapasalo 2008, 38–39.)

3.3 Väkivaltainen parisuhde ja vanhemmuus

Osa väkivallan vaikutuksista lapsen kehitykseen välittyy vanhemmuuden ongelmien kautta. Väkivallan käyttäminen, sen kohteeksi joutuminen ja uhan alla eläminen vaikuttavat aina vanhemman kykyyn toimia äitinä tai isänä. Väkivaltaa kokenut vanhempi voi kärsiä monenlaisista oireista, aina fyysisen toimintakyvyn heikkenemisestä masennukseen ja ahdistukseen. (Mm. Hester 2007, 29–30.)

Kun aikuisten kyky toiminta vanhempana on heikentynyt, ei lasta välttämättä pystytä hoitamaan ja hoivaamaan riittävästi. Tämä voi johtaa lapsen laiminlyöntiin, jolla tarkoitetaan lapsen perustarpeiden tyydyttämättä jättämistä. Lapsen hoidon laiminlyönti voi ilmetä riittämättömänä ravintona, puutteellisena hygieniana tai emotionaalisen laiminlyöntinä. Laiminlyönti voi olla vain osittaista, mutta karkeimmillaan lapsen terveys ja kehitys vaarantua merkittävästi. (Hester 2007, 29–30.) Lapsen hoidon laiminlyönti on yksi lapsen kaltoinkohtelun muodoista lapsen fyysisen pahoinpitelyn ja seksuaalisen hyväksikäytön rinnalla (mm. Söderholm & Kivitie 2012, 76).

Lapsen terveen kehityksen tärkein tekijä on vanhempien antama hoito ja kasvatusta. Lapsuuden ja nuoruuden tasapainoinen kehitys edellyttää johdonmukaisia, pysyviä ja pitkäaikaisia vuorovaikutussuhteita. Vanhemman on ymmärrettävä ja oltava kykenevä vastaamaan lapsen tarpeisiin, jotta lapsi kasvaisi psyykkisesti terveeksi. (Almqvist 2004, 119.) Väkivaltaisissa parisuhteissa elävien aikuisten vanhemmuudesta tulee väkivallan olemassaolon myötä epäjohdonmukaista ja kasvatukseenkin käytetään entistä enemmän fyysistä kuritusta (Piispa 2006, 76). Väkivallan olemassaolon myötä vanhempien käsitys normaalista saattaa hävitä ja lasten kasvatukseenkin käytettyä kuritusväkivaltaa alkaa ilmetä huomaamatta (Carlson 2000, 332). Väkivaltaisissa suhteissa elävä vanhempi saattaa olla tavanomaista kärtyisämpi ja hermostua

ennakoimattomasti lapselleen. Erityisesti väkivaltaiset miehet käyttävät vähemmän aikaa lasten kasvatukseen, ovat ärtyisempiä ja kontrolloivampia, käyttävät enemmän valtaa ja osoittavat vähemmän kiintymystään lapsiin. (Oranen 2012, 227.)

Vaikka äidin kyky toimia vanhempana usein alentuu väkivallan olemassa olon myötä, on vanhemmuus alue, josta äidit pyrkivät silti huolehtimaan viimeiseen asti. Äidit pyrkivät taistelemaan lastensa hyvinvoinnin puolesta ja suojelemaan väkivallalta ja sen vaikutuksilta. Usein äidit tekevät näin oman turvallisuutensa ja hyvinvoinnin kustannuksella. On todettu, että lasten kannalta äidin sinnittelyllä vaikeassa tilanteessa saattaa olla suuri merkitys. (Oranen 2012,226.) Lapsen silmin katsottuna vastuu väkivallan päättymisestä on usein nähty äidin tehtäväksi. Lapset kokeva äidin epäonnistuneen suojelemaan heitä, vaikka perheessä isä olisikin väkivallan käyttäjä. (Dunlap 2004, 565–566.)

Väkivallalle altistuvat lapset saavat ja ottavat erilaisia rooleja perheen sisällä. Usein roolit ovat sellaisia, jotka eivät lapselle vielä kuuluisi. Pienikin lapsi saattaa joutua huolehtimaan kodin siisteydestä, tekemään ruokaa ja hoitamaan vielä pienempiä sisaruksia. Väkivaltaisissa tilanteissa vanhin lapsi yleensä huolehtii muiden lasten turvallisuudesta ja lohduttamisesta. Toiset lapset joutuvat lohduttamaan myös vanhempiaan, kuuntelemaan heidän murheitaan ja sovittelemaan perheenjäsenten välillä. Yksi lapsista saattaa saada syntipukin roolin ja toinen olla tekijän uskottu apulainen. Perheen sisäisistä rooleista johtuen lapsilla saattaa olla hyvinkin erilaiset kokemukset samoista tapahtumista. Kun väkivallasta tulee osa vanhemmuutta, hämärtyy lapsen käsitys normaalista. Lapsi ei välttämättä osaa määritellä tapahtumia väkivaltaisiksi vaan kertoo niistä neutraalisti. (Baker & Cunningham 2004, 38–39.)

3.4 Lapsen reagointi väkivaltaan ja siitä selviytyminen

Inkeri Eskonen (2004) on tutkinut lasten toimijuutta perheen väkivaltatilanteissa. Tutkimuksessa ilmenee, että lapset muistelevat ja kuvittelevat toimintaansa väkivaltatilanteissa. Muistellessaan toimintaansa lapset kertovat turvaan hakeutumisesta, väkivallan seuraamisesta, väkivaltaan puuttumisesta, kotoa pakenemisesta ja avun hankkimisesta. Kuvitelluissa tilanteissa lapset taas kertovat

väkivallan voittamisesta väkivaltaisista ja rauhanomaisista keinoin. Kuvittelu mahdollistaa lapsen kokemuksen sellaisesta toimijuudesta, jota hänellä tosiasiallisesti ei ole ollut. (Mt. 2004, 6-7.)

Väkivaltaisessa tilanteessa lapsilla on yleisesti ottaen kaksi erilaista tapaa reagoida. Osa lapsista lähtee pois tilanteesta osan jäädessä seuraamaan sitä. Pois lähtevät lapset pyrkivät pakenemaan tilannetta eri tavoin, esimerkiksi piiloutumalla omaan huoneeseen tai viivyttämällä kotiin paluuta. Pienen vauvan lähes ainoa tapa yrittää selvitä vaarasta on nukahtaminen ja kontaktista vetäytyminen. (Eskonen 2004, 7; Oranen & Keränen 2006, 65–67.) On kuitenkin tärkeä muistaa, että vaikka lapset pyrkivät pakenemaan tilanteita eri tavoin, ovat he kodin tapahtumista tietoisia. Väkivallan tekijöillä on usein harhakäsitys, että riidan tai väkivaltaisenteon aikana lapset ovat nukkumassa, eivätkä näin ole tietoisia väkivallan olemassa olosta. (Chan 2006, 4; Carlson 2000, 323.) Osa lapsista jää paikalle seuraamaan väkivaltaista tilannetta. He voivat pyrkiä itse aktiivisesti puuttumaan vanhempien väliseen väkivaltaan ja lopettaa sitä. (Oranen 2001, 50; Weinehall 1997, 334.)

Väkivaltaisissa perheissä elävät lapset oppivat ennakoimaan riitatilanteita ja varautumaan niihin. Lapset huomaavat kodin ilmapiirin jännittyneen ja osaavat lukea hyvin väkivaltaa edeltäviä merkkejä. Merkkien seuraaminen ja jatkuva ylivireystilassa oleminen vievät lapsen energiaa ja heidän on hankala keskittyä omiin tekemisiinsä. Riitojen ennakointi saattaa johtaa lapsen osalta siihen, ettei hän uskalla lähteä kavereiden kanssa leikkimään. Lapsi jää kotiin seuramaan tilannetta siinä uskossa, että voisi itse vaikuttaa väkivaltaan. (Oranen 2001, 49.) Osa lapsista pyrkii olemaan mahdollisimman kilttejä, koska toivovat sillä tavoin voivansa ehkäistä väkivaltaa (Oranen & Keränen 2006, 68). Lapset voivat pyrkiä vaikuttamaan väkivaltaan sekä suorasti että epäsuorasti (Eskonen 2004, 9).

Vanhemmat usein aliarvioivat lapsen ymmärrystä väkivallan olemassa olosta ja siitä mitä perheessä tapahtuu. Lapsen ymmärtämättömyys tekee itse asiassa lapsesta entistä haavoittuvamman. Lapsi ymmärtää paljon ympärillään tapahtuvasta, mutta ei kuitenkaan riittävästi, jotta hän voisi sen jäsentää itselleen. Tämä tulee näkyväksi esimerkiksi siten, että lapset syyttävät herkästi itseään vanhempien välisistä riidoista tai väkivaltaisista tapahtumista. Vielä useammin lapset olettavat, että väkivallan

loppuminen on heidän vastuullaan, vaikka todellisuudesta vastuu väkivallasta on aina sen tekijälle. (Oranen 2001, 46–47.)

Väkivallalle altistumisen seuraukset ovat aina yksilöllisiä riippuen esimerkiksi väkivallan laadusta sekä määrästä, lapsen iästä ja sukupuolesta sekä persoonallisuudesta. Pitkään jatkuneella fyysisellä väkivallalla on todennäköisemmin vakavampia seurauksia kuin ajoittaisella henkisellä väkivallalla. Tytöt ja pojat reagoivat väkivaltaan osin eritavalla kuten myös pienemmät lapset reagoivat eritavalla kuin vanhemmat lapset. (Edleson 1999, 862–863.) Samankin perheen lasten reagointi väkivaltaan on yleensä erilaista, koska jokaisella lapsella on erilainen rooli perheessä ja erilainen suhtautuminen vanhempiinsa. (Baker & Cunningham 2004, 35; Hester 2007, 63).

Väkivallalle altistumisen seurauksiin vaikuttavat lapsen iän, sukupuolen, persoonallisuuden ja väkivallanlaadun lisäksi lapsen kasvuympäristön riskitekijät ja suojaavat tekijät. Lasta suojaavilla tekijöillä tarkoitetaan sellaisia asioita, jotka vaikeissakin olosuhteissa suojaavat lapsen tervettä kasvua ja kehitystä. Suojaavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi läheiset suhteet sukulaisiin tai muihin perheen ulkopuolisiin aikuisiin. (Carlson 2000, 330–331.) Riskitekijöitä taas ovat ne asiat, jotka heikentävät lapsen tilannetta entisestään. Perheeseen vaikuttavia riskitekijöitä ovat väkivaltaisuuden lisäksi esimerkiksi vanhempien runsas alkoholinkäyttö, mielenterveysongelmat, työttömyys sekä perheen heikko taloudellinen tilanne. Riskitekijöitä vähentämällä voidaan osaltaan vaikuttaa lapsen selviytymiseen vaikeissakin elämäntilanteissa. (Tamminen & Räsänen 2004, 374–375.)

Jokaisella lapsella on omat erilaiset tapansa yrittää selviytyä vaikeista tilanteista. Lapsen keinot suojautua väkivallalta saattavat olla lapselle haitallisia, mikäli niistä muodostuu pysyviä käyttäytymis- ja toimintamalleja. Nämä voivat altistaa lapsen myöhemmin uusille riskitekijöille, estää kehitystä ja vaikeiden kokemusten käsittelyä. (Baker & Cunningham 2004, 42–43.) Isommat lapset voivat selvitäkseen yrittää paeta todellisuutta alkoholin ja muiden päihteiden avulla. Nuorena aloitettu päihteidenkäyttö saattaa tällöin näkyä aikuisuudessa vakavana alkoholiongelmana. (Weinehall 1997, 334.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä kappaleessa esittelen tutkielman toteuttamisen eri vaiheet aina tutkimuskysymyksistä käytettyyn aineistoon ja analyysimenetelmään. Lopuksi pohdin vielä tutkielmani luotettavuutta ja eettisyyttä.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkin sitä, miten lapsuudessa nähty ja koettu omien vanhempien välinen parisuhdeväkivalta on näkynyt lapsuudessa ja vaikuttaa aikuisena ihmisten elämään. Tutkin lapsuuden kokemusta siten aikuisuuden kautta.

Tämän tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten vanhempiensa parisuhdeväkivallalle lapsuudessaan altistuneet kokevat väkivallan näkyneen heidän lapsuudessaan?
2. Millaisia vaikutuksia väkivallalle altistumisella on ollut aikuiselämässä?

Päädyin tähän aiheeseen ja tähän tutkimustehtävään, koska olin laajan kirjallisuuskatsauksen perusteella jo saanut selville, että vanhempien keskinäinen parisuhdeväkivalta vaikuttaa perheen lapsiin monella tavalla. Lapsen osuus vanhempien välisessä parisuhdeväkivallassa saattaa kuitenkin toisinaan unohtua tai jäädä huomaamatta silloin, kun lasta ei ole fyysisesti satutettu. Tämän vuoksi halusin pureutua lapsen asemaan tarkemmin ja tuoda sitä entistä näkyvämmäksi omalta osaltani. Ensimmäinen tutkimuskysymys kartoittaa taustoja, toisessa syvennyttään lähemmin tähän hetkeen.

Inkeri Eskonen (2005) on tutkinut perheväkivaltaa lasten kertomana. Eskosen mukaan lapsia koskevat perheväkivaltatutkimukset voidaan jakaa perheväkivallan syitä ja seurauksia koskeviin tutkimuksiin, yksilötason vaikutuksiin suuntautuneisiin sekä lasten kokemusten selvittämiseen keskittyviin tutkimuksiin. (Mt. 2005, 26–27.) Eskosen lajittelun mukaan tämä tutkimus sijoittuu eniten yksilötason vaikutuksia koskeviin

tutkimuksiin. Yhtymäkohtia on kuitenkin myös kahteen muuhun perheväkivaltatutkimuksen tyyppiin sillä tutkimuksessa pyritään tavoittamaan sekä vaikutuksia että kokemuksia.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielmani on metodologialtaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kiinnostus on todellisen elämän kuvaamisessa ja pyrkimyksessä ymmärtää tutkittavaa ilmiötä (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Laadullista tutkimusta kutsutaan myös pehmeäksi tutkimukseksi, ihmistutkimukseksi sekä ymmärtäväksi tutkimukseksi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 23). Siinä pyritään selvittämään ilmiön merkityksiä ja tarkoituksia sekä saamaan kokonaisvaltainen kuva tutkittavasta asiasta. Merkityskellistämällä tarkoitetaan prosessia, jossa tutkija pyrkii ymmärtämään, mitä jokin ilmiö tarkoittaa hänelle ja miten hän sen tulkitsee. Ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä muodostuu aina subjektiivisesti, jolloin merkityskellistämisen kautta ei ole mahdollista saavuttaa objektiivista totuutta. Merkityskellistämisen prosessiin vaikuttavat vahvasti esimerkiksi tutkijan oma persoonallisuus, elämänhistoria ja kulttuurinen ympäristö. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 36.)

4.3 Aineisto

Aineistona käytän kahta vauva.fi-internetsivustolla käytyä keskustelua lapsena nähdyistä perheväkivallasta. Valitsin aineistoksi kaksi toisiaan täydentävää aineistoa, joista ensimmäisessä painopiste on hieman enemmän lapsuuden kokemuksissa ja jälkimmäisessä aikuisuudessa. Lähes kaikissa kommentteissa kokemuksia on kirjoitettu sekä lapsuuden että aikuisuuden positioista.

Ensimmäisen keskustelun nimi on *Millaisia jälkiä lapsena nähty perheväkivalta on jättänyt sinuun?*, ja se on käyty ajalla 17.11–18.11.2009. Keskustelu on kerännyt allensa yhteensä 37 viestin pituisen ketjun. Toisen keskustelun nimi on *Te jotka olette nähneet/kokeneet perheväkivaltaa lapsena*, ja se on käyty ajalla 15.3.2014–18.2.2016.

Keskustelu on kerännyt allensa 74 viestin pituisen ketjun. Viestien pituudet vaihtelevat yhdestä virkkeestä aina useamman kappaleen pituisiin viesteihin. Keskusteluissa on 42 kommenttia, jotka rajasin oman tutkimukseni ulkopuolelle. Näin ollen analysoitavia kommentteja on 70 kappaletta. Aineiston keruun tein marras-joulukuussa 2016. Lopullisessa aineistossani tekstinkäsittelyohjamaan (Microsoft Word Office) muunnettuna on tekstiä 39 sivua.

Taulukko 4. Aineisto.

Keskustelun nimi	Aika	Viestien määrä	N	Aloitus viesti
Keskustelu 1 (a): <i>Millaisia jälkiä lapsena nähty perheväkivalta on jättänyt sinuun?</i>	17.11– 18.11.2009	37	24	<p>Löytyykö täältä ketään lapsena äidin ja isän välistä väkivaltaista riitelyä nähneitä? Miten se on muovannut elämäänne?</p> <p>Minun pitäisi varmaan jättää mieheni. Vajaan vuoden vanha lapseni joutui tänään todistamaan isin räjähdysken. Ei lyönyt, mutta tarttui kiinni, paiskoi tavaroita ja huusi. Lapsi säikähti kamalasti. :(</p> <p>En välttämättä kaipaa kommentteja tyyliin että ymmärräthän että tuo vain toistuu ja jätä se heti, sillä tiedän kyllä valitettavasti tuon kaiken. Nyt kiinnostaa siis lähinnä lapsen näkökulma.</p>
Keskustelu 2 (b): <i>Te jotka olette nähneet/kokeneet perheväkivaltaa lapsena</i>	15.3.2014– 18.2.2016	74	46	<p>Millaiset välit teillä pikkulapsena oli vanhempaan joka käytti fyysistä väkivaltaa toiseen vanhempaan? Entä myöhemmällä iällä teininä ja aikuisena? Oletteko vasta isompana muistaneet nähneenne sitä? Miten väkivallan näkeminen on vaikuttanut teihin ihmisenä? Millä tavoin reagoitte pikkulapsena nähtyyn väkivaltaan?</p>
Kommentteja yhteensä		111	70	

Tutkimusaineiston taustatiedoista on hankala saada luotettavaa arviota, sillä keskustelut on käyty vauva.fi -sivustolla nimimerkkien takaa. Suurimmassa osassa kommentteissa ei nouse esille, minkä ikäisiä kommenttien kirjoittajat ovat tai kumpaa sukupuolta he

edustavat. Kommenteissa nousi esille kuitenkin molempien sukupuolien edustajia. Vauva.fi -sivustolle voi halutessaan rekisteröityä, jolloin joitakin taustatietoja keskusteluun osallistuneista olisi käytännössä mahdollista saada. Keskusteluihin voi osallistua kuitenkin myös anonyyminä, jolloin kaikki tunnistettavuus on vain sen varassa, mitä yhteen viestiin on tuotettu. Käyttämässäni viestiketjuissa kaikki viestit on kirjoitettu *vierailijana*, eli anonyymeina henkilöinä ilman profiilia. Sanoma Median mukaan vauva.fi -lehden tyyppinen käyttäjä on perheellinen 25–45-vuotias kaupungissa asuva nainen (Sanoma 2016), jolloin voidaan olettaa, että iso osa keskusteluihin osallistuneista kuuluu tähän ryhmään. Tähän pohjaan oletukseni siitä, että keskusteluun osallistuneet ovat aikuisia ihmisiä, pääasiassa perheellisiä naisia. Pidän alusta asti tärkeänä tutkia perheellisten ihmisten kokemuksia, sillä mahdolliset seuraukset koskettavat näin jo seuraavaa sukupolvea ja oman ammatillinen kiinnostukseni ollessa lapsi- ja perhesosiaalityön alueella.

Vauva.fi-internetsivuston omistaa Sanoma media Oy ja se toimii vanhemmille suunnatun Vauva-lehden rinnalla. Sivustolla käydään päivittäin vilkasta keskustelua monien erilaisten keskustelualueiden alla. Keskustelualueet pitävät sisällään pääasiassa lapsiperheiden elämää koskevia keskusteluita. *Aihe vapaa* -keskustelualueella keskustelua käydään kuitenkin aiheesta kuin aiheesta, aina tv-sarjoista julkisjuoruihin ja esimerkiksi perheväkivaltaan. Vauva.fi sivustolta löytyy keskustelualueiden lisäksi muun muassa lapsiperheen arkeen liittyviä asiantuntijoiden artikkeleita ja kolumneja sekä perhebloggeja ja erilaisia kilpailuja. (Sanoma 2016.)

Etsiessäni sopivaa aineistoa kävin ensin vierailemassa ensi- ja turvakotien liiton nettiturvakodin internetsivuilla. Nettiturvakoti on suunnattu avuksi kaikille väkivaltaa kohdanneille ja sitä sivustaseuranneille, joten ajattelin sieltä löytyvän runsaasti aiheeseen liittyvää keskustelua. Keskustelut olivat suurimmaksi osaksi hyvin lyhyitä tai keskusteluun osallistuneiden kokemukset käsittelivät perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa eri näkökulmasta kuin mitä oma tutkimusintressini on. (Ensi- ja turvakotien liitto ry, Nettiturvakoti 2016.) Seuraavaksi tarkastelin Aller Median ylläpitämää Suomi24-sivuston tarjontaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyen. Suomi24 on Suomen suurin verkkoyhteisö, jossa erilaisia keskustelualueita löytyy laidasta laitaan. Suomi24-sivuston käyttäjät jakautuvat melko tasaisesti 15–64-vuotiaiden sekä naisten ja miesten

kesken. (Aller Media 2016.) Suomi24-sivustolta löytyy oma keskustelualueensa perheväkivallalle. Keskusteluja perheväkivallasta löytyi yhteensä 167 sivua, alkaen isoveljen kiusaamisesta ja päättyen ohjeiden tiedusteluun väkivaltaisesta suhteesta eroon pääsemiseksi. Etsin sivuston haku-työkalulla omien intressieni mukaista keskusteluja ja löysinkin muutamia potentiaalisia. Löytämäni keskustelut olivat kaikki liian lyhyitä tai eivät suoranaisesti liittyneet omaan tutkimusongelmaani. Keskustelut keskittyivät esimerkiksi uhrin auttamiseen tai niiden aloittajat olivat vielä itse lapsia. Lopulta päädyin etsimään sopivaa keskustelua vauva.fi-sivustolta. Toivoin löytäväni aikuisten ja perheellisten ihmisten käymää keskustelua aiheesta ja tiesin kokemuksen kautta siellä käytävän aiheeseen liittyvää keskustelua. Myös käyttäjäprofiililtaan vauva.fi -sivusto on oman tutkimusongelmani kannalta relevantein. Aluksi etsin sopivaa keskustelua hakusanoille *perheväkivalta + lapsi*, joka tuotti satoja keskustelunaloituksia laidasta laitaan. Päädyin kaventamaan hakua sanoihin *lapsena nähty perheväkivalta*, joka sekin tuotti kymmeniä keskusteluja. Valitsin lopulta aineistokseni kaksi keskustelua, jotka olivat oman tutkimusongelmani kannalta asiasisällöiltään ja pituuksiltaan relevanteimpia.

Tutkimusprosessin alussa minulla oli muutamia eri vaihtoehtoja tutkimuksessa käytettävän aineiston suhteen. Pohdin mahdollisuutta kerätä itse omaa aineistoa tai käyttää jo aiemmin kerättyä valmista haastattelu aineistoa. Tulin kuitenkin siihen tulokseen, että koska erilaista materiaalia perhe- ja lähisuhdeväkivallasta on jo olemassa laajalti, ei oman aineiston kerääminen antaisi merkittävästi lisäarvoa tutkimukselleni. Jo olemassa olevista haastatteluaineistoista taas en löytänyt oman tutkimuskysymykseni kannalta relevanttia aineistoa tai minun ei ollut mahdollisuutta saada niitä käyttööni. Ajatuksen internetkeskustelujen käyttämisestä tutkimusaineistona sain aiemmasta hyvästä kokemuksestani niihin liittyen. Lisäksi tiesin kirjallisuuskatsauksen perusteella, ettei perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ole vielä kovin laajasti lähestytty aiemmissä tutkimuksissa internetkeskusteluiden kautta. Käsitykseni mukaan aiemmat väkivaltatutkimukset, joissa internetaineistoa on hyödynnetty, ovat keskittyneet parisuhdeväkivaltaan vain aikuisten välisenä kokemuksena ja ne ovat jääneet oppinnäytetöiden tasolle (mm. Juntunen, 2009). Koin, että minun olisi mahdollista omalla tutkimuksellani tuoda uutta tietoa aiheesta sekä hyödyntää internetin tarjoamia

lähes rajattomia mahdollisuuksia aineiston suhteen. Lopulta internetkeskustelujen käyttäminen aineistona varmistui jo varhaisessa vaiheessa tutkimusprosessia.

Tietotekniikan ja internetkulttuurin kehittyminen viime vuosikymmenten aikana on luonut uusia ja mielenkiintoisia sosiaalisen kanssakäymisen kanavia. Nämä tarjoavat uusia ulottuvuuksia perinteisemmän tutkimuksen rinnalle ja laajentavat entisestään laadullisen tutkimuksen mahdollisuuksia. (Sade-Beck 2004, 2; Silverman 2011, 252.) Internetin ajattomuuden ja paikattomuuden voidaan nähdä luoneen uusia, erilaisia ja helposti lähestyttäviä vuorovaikutuksen muotoja. Ne ovat olemassa ja saatavilla maantieteellisistä sijainneista huolimatta sekä muodostavat valtavia sosiaalisen kanssakäymisen kanavia, joissa tietoa liikkuu käsittämättömiä määriä jatkuvasti. (Silverman 2011, 252–253.) Internetin käyttö osana tutkimuksia onkin lisääntynyt viime vuosina. Viestintäteknologian jatkuvasti kehittyessä on internetin rooli kasvanut yhteiskunnallisesti merkittäväksi ja erityisesti länsimaissa sen voidaan ajatella olevan läsnä lähes kaikkialla. Tämä selittää osaltaan verkkotutkimuksen suosion jatkuvaa kasvua. Mahdollisuuksia hyödyntää internetin antia osana tutkimusta on useita. Internetkeskustelujen käyttäminen aineistona on yksi verkkotutkimisen ulottuvuuksista. (Laaksonen ym. 2013, 9.)

Pidän internetkeskusteluiden käyttöä hyvänä tapana lähestyä omaa tutkimusongelmaani muutamasta eri syystä. Tutkijan riippumattomuus aineiston synnyssä mahdollistaa tiettyjä erityispiirteitä. Ensinnäkin keskusteluun osallistuneet henkilöt ovat luultavasti olleet aidosti motivoituneita jakamaan kokemuksiaan ja kirjoittamaan heille tärkeistä asioista. Toiseksi koska käsittelemäni aihe on hyvin arka ja sensitiivinen, saattaa internetkeskustelujen käyttäminen aineistona tuoda esille myös sellaisia kokemuksia, joita esimerkiksi haastattelussa ei olisi noussut esille. Internetkeskusteluihin osallistuminen takaa erilaisen anonymiteetin kuin monet muut tutkimusmenetelmät. Myös sopivien tutkittavien saaminen mukaan aiheen arkaluontoisuuden vuoksi olisi saattanut olla hankalaa.

4.4 Analyysimenetelmä

Analyysimenetelmäni on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Siinä tavoitteena on tehdä päätelmiä esimerkiksi verbaalisesta ja symbolisesta datasta. Analysoitavia dokumentteja voivat olla päiväkirjat, haastattelut, keskustelut, raportit ja muu kirjalliseen muotoon saatettu aineisto. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää myös kohteisiin, joita alun perin ei ole tarkoitettu analysoitaviksi. Sisällönanalyysin tavoitteena on luoda hajanaisesta aineistosta selkeää ja yhtenäistä tietoa. Sisällönanalyysissä tavoitteena on etsiä tekstistä *merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä* ja lopuksi on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–104.)

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tarkoituksena on luoda aineistoon selkeyttä, ja sitä kautta tuottaa uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus, mutta analyysiyksiköt eivät ole ennestään mietittyjä, eikä aikaisemmilla tiedoilla pitäisi olla vaikutusta analyysin lopputulokseen. Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluvat aineiston redusointi, klusterointi ja abstrahointi. Aineiston redusoinnilla tarkoitetaan aineiston pelkistämistä. Aineisto käydään huolellisesti läpi ja erotellaan aineisto tarkasti se osa, joka sisältyy oman tutkimuskysymyksen piiriin. Tämän jälkeen tehdään klusterointi eli aineiston ryhmittely. Oman tutkimuskysymyksen kannalta tärkeät asiat kerätään yhteen ja erilleen muusta aineistosta, jotta ne voidaan luokitella ja teemoitella edelleen. Aineiston abstrahoinnissa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, jonka perusteella muodostetaan teoreettinen käsitteistä. Abstrahointia jatketaan yhdistelemällä teemoja niin kauan kuin se on aineiston näkökulmasta mahdollista. Lopuksi valmiina on selkeää ja tiivistettyä tietoa alun perin hajanaisesta aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–113.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan vain kulloinkin valitusta metodologisesta näkökulmasta käsiin, jolloin samastakin aineistosta on saatavilla useita erilaisia tuloksia näkökulmasta riippuen (Alasuutari 2011, 40). Valitsin aineiston analyysimenetelmäksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin, sillä halusin tutkia erityisesti niitä merkityksiä, joita ihmiset ovat itse kokemuksilleen antaneet. Toinen paljon käytetty tekstianalyysin menetelmä on diskurssianalyysi, jossa huomio on merkityksen *tuottamisen* tavassa. (Jokinen ym. 1999, 101.) Halusin lähestyä omaa

tutkimusongelmaani kertojan oman kokemuksen ja hänen sille antamien merkitysten kautta, jonka vuoksi valitsin diskurssianalyysin sijaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin.

Tutkielmassani olen täydentänyt sisällönanalyysiä vielä kvantifoimalla aineistoa tietyiltä osin. Kvantifoinnilla tarkoitetaan aineiston saattamista määrälliseen muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120.) Kvantifointi on tehty, jotta aineiston koosta ja tutkittavien teemojen suhteista olisi mahdollista saada realistinen kokonaiskäsitys.

4.5 Aineiston analyysin toteuttaminen

Koska internet on pullollaan erilaisia keskusteluita aiheesta kun aiheesta, ja toisaalta samastakin aiheesta monista eri näkökulmista, tuli minulla olla jo ennen lopullisen aineiston vahvistumista jonkinlainen käsitys tutkimuskysymyksistäni sekä aineiston vastaavuudesta niihin nähden. Näin ollen luin ensimmäisen kerran keskustelut läpi jo hyvin varhaisessa vaiheessa tutkimusprosessia. Lähestyin aineistoa tutkimuskysymyksiäni kautta, mutta analyysimenetelmäni ollessa aineistolähtöinen, tuli minun pysyä avoimena myös aineistolle ja siitä mahdollisesti kumpuaville uusille suunnille.

Varsinaista analyysiä aloittaessani luin molemmat keskustelut läpi muutaman kerran kokonaiskuvan saamiseksi. Jo tässä vaiheessa hahmottelin mielessäni erilaisia mahdollisia suurempia teemoja. Tämän jälkeen analyysi eteni suodattavampaan otteeseen, jossa poimin keskustelusta erilleen kaikki ne kommentit, jotka liittyivät omaan tutkimusongelmaani. Vastaavasti kommentit, jotka eivät vastanneet omaan tutkimusongelmaani jäivät aineiston ulkopuolelle. Poistettujen kommenttien kohdalla tarkastin ensin, ettei niissä ollut sellaista piilotettua viestiä, jota olisi ollut aluksi vaikea huomata. Keskusteluissa oli yhteensä 42 kommenttia, jotka rajasin oman tutkimukseni ulkopuolelle. Analyysin ulkopuolelle jääneet kommentit olivat suurimmaksi osaksi sellaisia, joissa keskusteluun osallistuneet kuvailivat tapahtumia eri positioista oma tutkimusongelmani on. Seuraavaksi eniten analyysin ulkopuolelle jätetyissä kommentteissa esiintyi keskustelijoiden välistä kannustamista ja myötätunnon tarjoamista. Muut yksittäiset poistetut kommentit olivat omaan tutkimusongelmaani

nähdessä muuten aiheen vierestä käytyä keskustelua. Lopulta tiivistin varsinaisen aineiston tekstinkäsittelytiedostoksi (Microsoft Word Office), jolloin aineisto oli helpommin käsiteltävissä ja hallittavissa.

Seuraavaksi jaoin kommentit erillisille tekstinkäsittelytiedostoille sen mukaan, pitivätkö ne sisällään lapsuuden vai aikuisuuden kokemuksia. Suurimmassa osassa kommentteja kokemuksia oli kirjoitettu kummastakin positiosta, jolloin sama kommentti esiintyi erikseen kummallakin tiedostolla. Tämän jälkeen etsin näiden suurempien kategorioiden alta keskinäisiä yhtäläisyyksiä ja muodostin niistä karkeita alaluokkia omille tekstinkäsittelytiedostoilleen. Jälleen suurimmassa osassa kommentteja esiintyi useampia luokiteltavia teemoja, jolloin samat kommentit esiintyivät eri alaluokkien alla. Luokittelun jälkeen minulla oli kahdeksan erilaista alaluokkaa, joiden alle olin sijoittanut kaikki ne kommentit, jotka analyysissäni otin huomioon. Koska olin lukenut aineiston jo ennen varsinaisen analyysin aloittamista useamman kerran, oli minulle avautunut hyvä kuva aineiston keskeisistä teemoista. Näin ollen alkuperäinen karkea jaottelu piti todella hyvin paikkansa vielä myöhemmissäkin analyysin vaiheissa. Lopullisessa analyysissä yläluokkia on yhteensä kahdeksan, joista neljä liittyi lapsuuden kokemuksiin, ja neljä aikuisuuteen.

Tutkielman analyysissä olen lainannut keskusteluista yksittäisiä kommentteja. Kommentit on numeroitu samoin kuin ne viestiketjuissa esiintyvät. Lisäksi keskustelut on erotettu toisistaan kirjaimilla a ja b, samoin kuten ne on taulukossa 4 esitetty. Olen korjannut lainaamissani kommentteissa esiintyneet räikeimmät kirjoitusvirheet lukemisen helpottamiseksi. Useimpia kommentteja en ole julkaissut kokonaan, vaan olen lainannut niistä esimerkeiksi yksittäisiä kappaleita tai virkkeitä. Mikäli olen katkonut kommentin sen alku- tai loppupäästä, olen käyttänyt katkoviivoitusta (--).

4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Internetkeskustelut eroavat monella tavalla useasta muusta mahdollisesta tutkimuskohteena olevasta aineistosta ja niihin liittyy omat kysymyksensä tutkimuksen eettisyydestä. Erityisesti on pohdittu, muodostuuko tutkijan näkymättömyydestä eettinen ongelma, sillä tutkittavat eivät välttämättä aina tiedä tutkijan läsnäolosta.

Tällöin he eivät voi antaa itse lupaa tutkimukselle ja tulevat mahdollisesti tahtomattaan tutkituiksi. (Sade-Beck 2004, 8.) Toisaalta julkisen kirjoittamisen voidaan ajatella olevan tietoinen valinta ja kirjoittajien tietävän, että kuka tahansa voi nähdä heidän julkaisemansa sisällön. Tästä kertoo esimerkiksi se, että usein verkkokeskusteluihin osallistutaan nimimerkeillä tai täysin anonyymisti. Keskustelua asiasta on käyty sekä puolesta että vastaan, mutta lopulta yleensä nähdään, että vapaasti verkossa luettavat sivustot ovat tutkittavissa samalla tavalla, kuin mitkä tahansa julkiset aineistot. (Kuula 2011, 171; Sade-Beck 2004, 8; Silverman 2011, 108.)

Vaikka omalta osalta haluankin vastata tutkielman eettisiin kysymyksiin, en edellä mainitun vuoksi kokenut tarpeelliseksi pyytää sivuston ylläpitäjän lupaa keskustelujen käyttämiseksi. Keskusteluun osallistuneita olisi luultavasti myös ollut mahdotonta tavoittaa yksittäisten lupien pyytämiseksi. Lisäksi kaikki aineiston viestit ovat kirjoitettu yksittäisinä anonyymeina kommentteina, eikä niissä esiinny mitään yksilöitymistä helpottavia tietoja, kuten iä, asuinpaikkoja tai ammatteja. Näin ollen pidän henkilöiden tunnistamista ja kertomusten yhdistämistä osaksi laajempaa elämäntarinaa hyvin epätodennäköisenä.

Jokaisessa tutkimuksessa tulee pohtia sen luotettavuutta. Internet keskustelujen käyttäminen aineistona tuo omanlaisensa kysymykset luotettavuudesta. Luotettavuuden voidaan osin ajatella heikkenevän, sillä vuorovaikutus tutkittavan ja tutkijan välillä ei ole reaaliaikaista eikä internetkeskusteluilla ole konkreettista aikaa tai paikkaa. Aineisto muodostuu passiivisesti eikä tutkija pysty esimerkiksi esittämään tutkittaville tarkentavia kysymyksiä ja ohjeita tutkimukseensa liittyen. (Hakala & Vesa 2013, 223–224; Kuula 2011, 170–171.) Internetissä ihmisten mahdollisuus muunnella esimerkiksi ikäänsä, sukupuoltansa, koulutaustansa tai mielipiteitänsä on helppoa. On siis mahdollista, että kasvottomuus tekee totuudesta poikkeamisen helpommaksi, joka osaltaan heikentää luotettavuutta. (Hakala & Vesa 2013, 223–224; Kuula 2011, 170–171.) Laadullista tutkimusta tehtäessä on muistettava, että mikään tutkimusmenetelmä tai aineisto ei pysty tavoittamaan absoluuttista totuutta, sillä kyse on aina kokemusten analysoinnista ja tutkijan tulkinnoista, jotka ovat muuttuvia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 36.)

Internetissä tuotettujen aineiston käsittelyä hankaloittavat tutkijan passiivisuus aineiston muodostumisessa sekä tuotetun sisällön anonyymisyys. Monesta muusta aineistosta poiketen tutkijalla ei ole mahdollista puuttua aineiston syntyyn, jolloin hänen on käsiteltävä aineistoa sellaisenaan. Tämä voi olla samanaikaisesti sekä verkkotutkimuksen heikkous että vahvuus. Toisaalta kasvottomuus tarjoaa mahdollisuuden jollekin aidolle ja suodattamattomalle, joka muissa aineistonkeruumenetelmissä voisi jäädä tavoittamatta. Vaikeat tunteet saattavat olla helpompi pukea sanoiksi ja tuoda julki anonyymisti ja virtuaalisesti kuin kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Ajattomuudesta ja paikattomuudesta johtuen tutkittavalla on usein käytettävissään enemmän aikaa vastauksensa antamiseen. Tutkittava voi pohtia omaa tilannettaan tai kokemuksiaan rauhassa ja tuoda lopulta esille vain ne asiat, jotka hän kokee itselleen mielekkäiksi. Toisaalta taas tutkijan mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä tai ohjata aineiston muodostumisen suuntaa häviävät kokonaan. (Hakala & Vesa 2013, 223–224; Sade-Beck 2008, 4–8.)

Internetaineistoja, kuten muitakin valmiiksi kerättyjä aineistoja käsitellessään tutkija joutuu pohtimaan myös tulkinnan käsitettä. Tulkinta siitä, mitä aineiston tuottaja on tarkoittanut jollakin ilmaisulla, on luotava jo olemassa olevan aineiston avulla. Tutkija ei voi esimerkiksi tarkastaa, onko hän tulkinnut jonkin asian tutkittavan tarkoittamalla tavalla. Tutkija ei voi myöskään tehdä suoria havaintoja tutkittavan kehonkielestä tai mahdollisista äänenpainoista. Toisaalta verkossa tunteiden ilmaisuun voi halutessaan käyttää erilaisia tekstin muotoilukeinoja ja hymiöitä, joiden taas voidaan ajatella tuotavan aineistoon omanlaista syvyyttä. (Hakala & Vesa 2013, 223–224; Sade-Beck 2008, 4–8.)

Internet on täynnä erilaisia tarinoita erilaisten ihmisten elämistä. tarinat ovat suoria ja kertojiensa näköisiä, eikä tutkijalla ole useinkaan ollut mahdollisuutta vaikuttaa niiden syntyyn. Ihanteellisimmillaan aineisto on spontaanisti tuotettua ja juuri kirjoittajien itsensä näköistä materiaalia sekä ohjailematonta vuorovaikutusta. Kriittisemmin tarkasteltuna materiaali voi olla sekavaa, pirstaloitunutta tai epäluotettavaakin. Oikein hyödynnettynä internet tarjoaa kuitenkin hienon mahdollisuuden päästä käsiksi johonkin aitoon ja sensuroimattomaan sekä tuo uusia ulottuvuuksia perinteisempien tutkimusaineistojen rinnalle. (Hakala & Vesa 2013, 223–224.)

5 PARISUDHEVÄKIVALLAN KOKEMUKSET LAPSUUDESSA

Väkivallan keskellä eläminen aiheuttaa erityisesti lapselle monenlaista haittaa. Osa väkivallan vaikutuksista tulee näkyväksi heti, osa vasta myöhemmin. (Mm. Edleson 1999, 846; Carlson 2000, 325–328; Oranen 2004, 134.) Tässä kappaleessa huomio keskittyy siihen, kuinka omien vanhempien välinen parisuhdeväkivalta on näyttäytynyt nimenomaisesti lapsuudessa. Erityisesti ensimmäisessä luvussa tehdään taustoittavia huomioita muun analyysin tueksi.

5.1 Väkivallan muodot ja väkivallan käyttäjä lapsen silmin

”Meillä lähinnä isä oli fyysisesti väkivaltainen äitiä kohtaan. Hakkaamista, potkimista, tönimistä, sylkemistä, hiusten repimistä, hakkaaminen eri esineillä, huonekalujen heittäminen, puukolla uhkailu, raiskaaminen, kerran äiti lähti ikkunan läpi.. jne.” (Vierailija 73/74/b)

Käytetyn väkivallan muoto mainitaan tai se on suoraan pääteltävissä yhteensä 43 kommentissa. Keskusteluissa nousee esille, kuinka kommentoijat ovat eläneet lapsena niin fyysisen, psyykkisen kuin seksuaalisenkin väkivallan keskellä. Yleisin keskustelussa mainittu väkivallan muoto on fyysinen väkivalta, jota ilmenee 39 kommentissa. Olen ottanut tässä huomioon kaikki ne kommentit, joissa keskustelijat itse mainitsevat väkivallan olleen fyysistä tai se on asiayhteydestä suoraan pääteltävissä. Tällaisia ovat esimerkiksi maininnat hakkaamisesta tai kuvailut fyysisistä vammoista. Fyysisen väkivallan seuraukset ovat näkyneet fyysisinä aina mustelmista murtumiin ja kuolemaan saakka. Henkistä väkivaltaa kuvataan 20 kommentissa. Useimmiten se liittyy fyysiseen väkivaltaan ja vain neljässä kommentissa kerrotaan kotona esiintyneen väkivallan olleen vain henkistä. Mainintoja seksuaalisesta väkivallasta on kahdessa kommentissa ja ne liittyvät molemmat muihin väkivallan muotoihin. Kommentteja, joissa mainitaan useamman väkivallan muodon olleen läsnä, sekä suoraan tai epäsuorasti, on yhteensä 16.

Taulukko 5. Väkivallan muodot

Väkivallan muoto	N	%
Vain fyysistä väkivaltaa	23	33
Vain henkistä väkivaltaa	4	6
Vain seksuaalista väkivaltaa	0	0
Useampaa väkivallan muotoa	16	23
Väkivallan muoto ei ilmene	27	38
Yhteensä	70	100

Usein kun puhutaan väkivallasta, mielletään se vain fyysiseksi väkivallaksi (mm. Lehtonen & Perttu 1999, 38). Tämän vuoksi on todennäköistä, että suuressa osassa ilmaisia *väkivalta*, ilman tarkempaa erittelyä väkivallan laadusta, on tarkoitettu fyysistä väkivaltaa. Luultavasti jo keskusteluun mukaan liittyneet ovat valikoituneet pääasiassa tämän käsityksen kautta. Tätä oletusta tukee myös se, että pelkästään psyykkistä väkivaltaa kokeneiden osuus on huomattavan pieni. Kuten muun muassa Hester ym. (2007, 22) on todennut, ei mitään väkivallan muotoa yleensä esiinny yksinään ja fyysisen väkivallan olemassa olo tarkoittaa aina myös henkisen väkivallan läsnäoloa. Tämän perusteella voidaan olettaa, että lähes kaikissa tapauksissa väkivalta on ollut lisäksi henkistä, vaikka eriteltyjä mainintoja tästä ei olisikaan.

"-- Muutaman kerran isä kävi äitiin käsiksi, kerran silleen että äidillä murtui ranne, muuten ei tehnyt kovin paha, saattoi töniä, heitellä tavaroilla tai kaataa esim kaljaa äidin päälle.--" (Vierailija 33/74/b)

Aineistossa nousee esille, kuinka kirjoittavat vähättelevät omaa kokemustaan kotona nähdystä väkivallasta. He kuvailevat selkeästi erilaisia väkivallan muotoja, mutta samalla kirjoittavat, ettei väkivalta ole ollut kovinkaan vakavaa. Ulkopuolisin silmin arvioituna väkivaltaiset teot kuitenkin näyttäytyvät selkeinä ja ovat luultavasti olleet vahingollisia kaikkien perheenjäsenten kannalta. Väkivallan vähättely saattaa johtua siitä, että lapsen käsitys normaalista on väkivaltaisissa perheissä usein hämärtynyt ja

lapsen näkemys normaalista tai epänormaalista saattaa olla aivan toisenlainen kuin ulkopuolelta tarkasteltuna. (Weinehall 1997, 322.) Toisaalta voi olla, että osa kommentoijista on vähätellyt kokemuksiaan siksi, että he ovat vertailleet niitä muiden kommentoijien kokemuksiin ja näin kokeneet omansa vähempiarvoisina. On kuitenkin tärkeä muistaa, että kaikki väkivalta on haitallista ja aiheuttaa erilaisia seurauksia kaikille sen osapuolille (Edleson 1999, 841–842). Luultavasti näin on ollut myös näiden "vähättelijöiden" kohdalla. Osassa näitä kommentteja kirjoittajat kuvailevatkin erilaisia lapsuuden ja aikuisuuden oireita myöhemmässä vaiheessa viestiä.

"Riitelivät vuosikausia. Äiti jähkätti, nalkutti ja syytti isää ties mistä. Isä löi ja kuristi äitiä, sotki paikkoja ja rikkoi tavaroita." (Vierailija 5/38/a)

Keskusteluissa käy ilmi, että kotona väkivaltaa on käyttänyt niin äidit, isät kuin isäpuoletkin, ja joissakin tapauksissa se on ollut vanhempien välillä molemminpuolista. Yleisimmin väkivaltaa kotona on käyttänyt vain isä, mikä tulee ilmi 44 kommentissa. Toiseksi eniten väkivaltaa kotona ovat käyttäneet molemmat vanhemmat, yhteensä kuusi kertaa. Vain äidin tekemää väkivaltaa esiintyy kolmessa kommentissa ja isäpuolen käyttämää väkivaltaa kahdessa kommentissa. Kommentteja, joissa väkivallan tekijää ei ole ilmaistu tai sitä ei voida suoraan päätellä on yhteensä 15. Tulos ei ole yllättävä, sillä kuten muun muassa Nyqvist (2001, 13) on todennut, yleisin parisuhdeväkivallan muoto on miehen naiseen kohdistama väkivalta. Tämän aineiston suhteen on kuitenkin otettava huomioon, etteivät kaikki kommentoijat ole olleet paikalla näkemässä väkivaltaisia tekoja, tai heidän käsityksensä väkivallasta on saattanut vääristyä, jolloin tarkkaa tietoa väkivallan käyttäjien todellisesta määrästä on mahdotonta saada.

Taulukko 6. Väkivallan käyttäjä keskustelupalstalla.

Väkivallan käyttäjä	N	%
Vain isä on käyttänyt väkivaltaa	44	63
Vain äiti on käyttänyt väkivaltaa	3	4
Väkivalta on ollut molemmin puoleista	6	9
Isäpuoli on ollut väkivaltainen	2	3
Väkivallan tekijä ei ilmene	15	21
Yhteensä	70	100

”Isä oli räjähdysherkkä ja sekä äiti että me lapset saatiin nyrkistä.” (Vierailija 14/38/a)

Yhteensä 10 kommentissa ilmenee, kuinka vanhempien keskinäisen parisuhdeväkivallan lisäksi tai sen seurauksena myös johonkin perheen lapseen on kohdistunut fyysistä väkivaltaa. Osassa kommentteja vanhemmuus on muuttunut väkivallan myötä äkkipikaiseksi ja väkivaltaa on käytetty kurituskeinona. Osassa tapauksia lapsi on pyrkinyt vanhempiensa riidan väliin ja näin tullut itse fyysisesti satutetuksi. Tulos ei ole yllättävä, sillä perheissä, joissa väkivaltaa esiintyy joidenkin perheenjäsenten välillä, on suurempi riski sille, että sitä esiintyisi myös yleisemminkin perheen piirissä. (Oranen 2012, 221–222.) Palaan näihin teemoihin laajemmin myöhemmin tässä tutkielmassa.

Yhteenvetona todettakoon, että lapsena koettu vanhempien välinen parisuhdeväkivalta on ollut niin fyysistä, henkistä kuin seksuaalistakin. Oletettavasti suurin osa kommentoijista on kokenut vanhempiensa välistä fyysistä väkivaltaa, johon aina kietoutuu myös henkinen väkivalta. Väkivaltaa perheissä on useimmiten käyttänyt isä, mutta myös äidit ovat olleet väkivaltaisia. Osa kommentoijista on myös itse tullut lapsena fyysisesti pahoinpidellyksi, joko tahallaan tai vahingossa yrittäessään puuttua väkivaltaan.

5.2 Lapsen oireilu väkivallalle altistumisen seurauksena

"mun äitini hakkas miestään ja heitteli sitä mm. kukkaruukuilla yms. Öisin sit saatto tuolitkin lentää. Pelotti aivan helvetisti, noin lyhyesti sanottuna." (Vierailija 2/38/a)

Keskustelijat kuvailevat monipuolisesti väkivallalle altistumisen seurauksia lapsuudessaan. Kommentteja, joissa mainitaan suoraan jokin lapsuuden oire tai se on suoraviivaisesti pääteltävissä, on aineistossa yhteensä 27. Koska osa kommenteista pitää sisällään useamman oireen, on analysoitavia yksiköitä yhteensä 39. Olen luokitellut keskusteluissa esiintyvät oireet Orasen (2001) tavoin emotionaaliseksi, käyttäytymisessä näkyviksi ja kognitiivisiksi oireiksi. Parisuhdeväkivallalle altistumisen oireet voivat näyttäytyä lisäksi fyysisinä ja sosiaalisina, mutta mainintoja tällaisia oireista ei käyttämässäni aineistossa esiinny (Mt. 2001, 56–57).

Taulukko 7. Lapsena koetut väkivallan oireet

Oire	N
Emotionaalinen	32
Pelko	22
Masentuneisuus, ahdistuneisuus ja ajatukset itsemurhasta	6
Syyllisyys	2
Häpeä	2
Käyttäytyminen	6
Aggressiivisuus ja käytöshäiriöt	4
Koulukiusaaminen	2
Kognitiivinen	1
Kouluvaikeudet	1
Sosiaalinen	0
Fyysinen	0
Yhteensä	39

"Niin kauan kuin asuin kotona sain pelätä. Milloin isä herää, olenko siivonnut tarpeeksi hyvin ja miten voin olla näkymätön." (Vierailija 12/38/a)

Lapsuuden oireet näyttäytyvät yleisimmin emotionaalisisina. Emotionaaliset oireet tulevat näkyviksi pelkoina, masentuneisuutena, itsemurha ajatuksina, ahdistuksena,

syllisyytenä sekä häpeänä. Selkeästi yleisin maininta liittyy kotona koettuun pelkoon ja se mainitaan 22 kommentissa. Pelko liittyy kodin yleiseen ilmapiiriin, seuraavan väkivallan teon alkamiseen ja väkivallan seurauksiin uhrissa. Kodin pelottavasta ilmapiiristä kertovat esimerkiksi ne kommentit, joissa kuvaillaan, kuinka kotona on saanut jatkuvasti pelätä, onko oma huone siivottu varmasti riittävän hyvin, jotta isä ei räjähtäisi ja alkaisi väkivaltaiseksi. Pelko on luultavasti ollut läsnä jokaisen kommentoijan lapsuudessa tavalla tai toisella, vaikka suoria mainintoja siitä ei olekaan jokaisessa viestissä. Tähän oletukseen oikeuttaa tieto siitä, että jo pelkästään seuraavan väkivaltaisen teon odottaminen luo yleensä aina perheessä pelottavan ilmapiirin. Seuraavan väkivaltaisen teon odottaminen saattaa olla jopa ahdistavampaa kuin fyysinen väkivaltainen teko (Weinehall 1997, 334.)

"Pelko oli kamalaa ja tyttönä tunsin myös syyllisyyttä siitä, että en uskaltanut puolustaa äitiä. Pelkäsin, että isä tappaa äidin eikä se aina niin kaukana ollutkaan." (Vierailija 8/38/a)

Suurimmassa osassa kommentteja pelko liittyy väkivallan seurauksiin uhrissa. Kommentoijat kertovat pelänneensä erityisesti äitinsä kuolemaa. Lapsen pelko kohdistuukin usein juuri väkivallan seurauksiin äidissä tai sisaruksissa eikä esimerkiksi lapsen omaan turvallisuuteen (Weinehall 1997, 334). Kahdessa kommentissa mainitaan, että kotona on joutunut pelkäämään nyrkkien lisäksi aseita. Tämä pelko on luultavasti vahvasti kytköksissä vanhemman menettämisen pelon kanssa, sillä aseiden säilyttäminen kotona lisää todellisuutta väkivaltaisen kuoleman mahdollisuudesta. Lapsena koettu pelko vanhemman kuolemasta tai vakavasta vammautumisesta on aineiston perustella vaikuttanut kommentoijiin jo lapsuudessa, mutta oletettavasti nämä pelot näyttäytyvät traumaoireina myöhemmässäkin elämässä. Lapsen todellinen pelko vanhemman menettämisestä voi aiheuttaa esimerkiksi traumaperäisen stressihäiriön (Hester ym. 2007, 84–85). Tätä ei ole kuitenkaan kuvattu lapsuutta käsittelevissä maininnoissa.

"--Pahimmillaan viiltelin itseäni kun en kestänyt kuunnella riitoja, se auttoi keskittymään niin että saatoin sulkea huudot ajatusten ulkopuolelle. Tai sitten löin nyrkkiä seinään kunnes rystyset vuotivat verta." (Vierailija 5/38/a)

Kuudessa kommentissa kuvaillaan lapsuuden ja nuoruuden ajan psyykkisiä oireita. Tällaisia oireita ovat masentuneisuus, ahdistuneisuus, psykiatrinen osastohoito sekä ajatukset itsemurhasta. Psyykkiset oireet johtuvat oletettavasti ainakin osin kotoa saatavan sosiaalisen tuen puutteesta (Weinehall 1997, 339) ja aineistossa käykin ilmi, kuinka vanhempien tuki on jäänyt osassa tapauksia hyvin vähälle. Psyykkiset oireet ovat todennäköisesti kulkeneet elämässä mukana vielä myöhemmissäkin vaiheissa, sillä masennuksesta täysin toipuminen voi olla hankalaa. Osassa tarinoita tämä yhteys oli pääteltävissä suoraan.

Lapsuudessa koetusta häpeästä mainitsee kaksi kommentoijaa samoin kuin syyllisyydestä. Häpeä tulee näkyväksi siten, että kommentoijat ovat joutuneet häpeämään vanhempiansa ystävilleen. Lapset eivät ole kehdanneet kutsua ystäviä kotiin kylään, sillä kodin ilmapiiristä ei ole ikinä voinut olla varma. Lapsen kokema häpeä on luultavasti aiheuttanut myös sen, ettei hän ole uskaltanut tuoda esille omaa perhetilannettaan muiden ihmisten kanssa. Näin lapsen ja hänen koko perheensä avuntarve on saattanut jäädä entistäkin näkymättömämmäksi. Syyllisyyteen palataan myöhemmässä vaiheessa tätä tutkielmaa.

"En uskaltanut purkaa omaa paha oloa kotona vaan piti näyttää veljenkin takia, että jaksan ja kyllä se tästä... Koulussa sitten sain kiusaajan roolin" (Vierailija 12/38/a)

*"Sen sitten näki minunkin nuoruudessa, olin kova riehumaan ja tappelemaan."
(Vierailija 20/38/a)*

Käyttäytymiseen liittyvää oirehdintaa kuvaillaan kuudessa kommentissa. Käytöshäiriöstä mainitsee neljä kommentoijaa ja koulukiusaajana olemisesta kaksi kommentoijaa. Koulukiusaamisen ohella käytöshäiriöt näyttävät lähinnä riehumisena, tappelu-alttiutena sekä rikollisuutena. Osassa kommentteja käytöshäiriöiden laatua ei mainita sen tarkemmin, mutta kommentoijat itse tunnistavat

olleensa nuoruudessaan huonossa seurassa ja tehneensä sopimattomia asioita. Erilaiset käytöshäiriöt voivat juontaa juurensa kotona opituista asenteista ja tavoista hoitaa ristiriitatilanteita (Carlson 2000, 326). Oletan erityisesti koulukiusaamisen liittyvän tähän ilmiöön. Oletettavasti myös osa lapsen selviytymiskeinoista hankalissa elämäntilanteissa tulee näkyväksi käyttäytymisen oireina. Jokaisella lapsella on omat keinonsa yrittää selviytyä hankalista tilanteista ja toisinaan nämä keinot ovat haitallisia (Baker & Cunningham 2004, 42–43). Tulkitsin sopimattomien asioiden viittaavan liialliseen alkoholinkäyttöön ja muuhun vastaavaan toimintaan. Näiden perimmäisenä tarkoituksena on saattanut olla pyrkimys unohtaa kotitilanne ja saada hetkellinen pako siitä. Lisäksi luultavasti osa näistäkin oireista pohjautuu lapsen turvattomuuden tunteeseen ja sellaisen hyväksynnän hakemiseen, mitä omilla vanhemmilla ei ole väkivallan myötä ollut tarjota.

Edlesonin (1999, 339) tutkimuksen valossa ei ole yllättävää, että aineistossa on eniten mainintoja emotionaalisista ja käyttäytymisen oireista, sillä lapsen oireet näyttäytyvät tyypillisimmin juuri näillä alueilla. Erityisesti tytöt oireilevat hankalissa tilanteissa poikia useammin sisäänpäin suuntautuneesti eli esimerkiksi sairastuen masennukseen. (Weinehall 1997, 339). Emotionaalisten oireiden korostuneisuus johtuu luultavasti siitä, että aineiston tarinat ovat oletettavasti suurimmaksi osaksi naisten kertomia.

"Koko mun lapsuus ja nuoruus oli kamalaa aikaa, muistan vaan sen ahdistavan olon ja synkän ilmapiirin mikä meillä kotona vallitsi. Opin myös "haistelemaan" kodin ilmapiirin aina ko ulko-oven avasin. Meillä kans varottiin sanomisia ja tekemisiä ettei isä vaan suuttuisi. Yöt valvoin ja tärisin sängyssä ja sit ihmeteltiin kuin koulu menee niin huonosti." (Vierailija 17/38/ a)

Kognitiivisia oireita esiintyy yhdessä kommentissa. Tämä kommentti pitää sisällään muistikuvan siitä, kuinka koulussa on mennyt huonosti väkivallan seurauksena. Lapsi ei ole voinut keskittyä hänen sen hetkisen elämänsä tärkeimpään tehtävään energian kuluessa väkivallan varjossa elämiseen.

Aineistossa ei esiinny yhtään mainintaa fyysisistä tai sosiaalisista oireista, mikäli fyysisiksi oireiksi ei lasketa väkivalta tilanteisiin liittyvää pelkoa ja valvomista. Osaa käyttäytymiseen liittyvistä oireista voitaisiin tosin luokitella myös sosiaalisiksi ongelmiksi näkökulmasta riippuen. Luokittelin esimerkiksi tappelu-alttiuden käyttäytymiseen liittyvänä oireena, mutta toisaalta se olisi mahdollista nähdä myös hankaluutena kaverisuhteissa ja näin vuorovaikutusongelmana. Fyysisten oireiden puuttuminen kuvailusta on hieman yllättävää, sillä niiden esiintyminen lapsilla on tavallista. Tämä johtuu luultavasti siitä, ettei väkivallan seurauksena syntyviä somaattisia oireita, kuten vatsa- tai pääkipuja, osata yhdistää osaksi väkivallan seurauksia. Tätä selittää yleinen käsitys sen suhteen, ettei väkivallan oleteta vaikuttavan lapseen silloin kun häntä ei ole fyysisesti satutettu (Edleson 1999, 841–842). Toisaalta kommentoijat eivät luultavasti muista tai tiedä kaikkia lapsuuden oireitaan. Lapsuuden ajan fyysisiä oireita selvitettäessä luultavasti tarkempaa tietoa olisi mahdollista saada terveydenhuollon dokumenteista tai vanhemmilta.

Lapsuuden oireet näyttäytyvät tässä aineistossa emotionaalisina, käyttäytymisessä sekä kognitiivisina. Yleisimmin mainittu oire oli lapsuudessa koettu pelko. Fyysisistä ja somaattisista oireista ei ole mainintoja. Koska lapset ovat joutuneet henkisen väkivallan uhriksi tullessaan osaksi vanhempiensa välistä väkivaltaa, on syytä olettaa, että väkivallan altistumisen oireita on näkynyt jokaisen kommentoijan lapsuudessa tavalla tai toisella.

5.3 Vanhemmuus lapsen silmin

"Lapsiin, ainakaan minuun, ei muistaakseni koskaan koskettu. Minun onneni oli minua useamman vuoden vanhempi isosisko joka suojeli minua, ihan konkreettisesti koitti peittää korvani ja silmäni parhaansa mukaan. Muistan siskoni milloin nukuttamassa minua, soittamassa poliiseille, juoksemassa naapuriin, menossa väliin kun äiti näytti menettävän tajuntansa jne." (Vierailija 73/74/b)

Lapsen näkökulmasta vanhempien parisuhdeväkivallalle altistuminen on tullut esille myös erilaisina vanhemmuuden ongelmina. Kommentteja, jossa esiintyy jokin vanhemmuuteen liittyvä ongelma, on aineistossa 21. Nämä vanhemmuuden ongelmiksi

luokiteltavat ilmiöt tulevat näkyviksi epäjohdonmukaisina kasvatukseen sekä lapsen hoidon laiminlyöntinä. Vanhemmuuden ongelmaksi voidaan nähdä myös väkivallan kumuloituminen eli väkivallan siirtyminen muihin ihmissuhteisiin.

"On vaikuttanut ja vaikuttaa edelleen. Isä löi äitiä. Oli meille lapsille äkkipikainen ankara. Arvaamaton kielloissaan ja kontrollissaan. Vihainen. Haukkui ainakin minua, nimitteli milloin milläkin mielikuvituksellisilla sanoilla. Nolasi ja kiusasi. Nauroi minulle. Ja oli vihainen. Ilmapiiri oli pelottava ja ahdistava. Sielussani pelko. Se sitoi ja se edelleen sitoo." (Vierailija 66/74/b)

Vanhemmuuden ongelmat tulevat aineistossa näkyväksi yleisimmin lapsena koettuna kurituksena sekä epäjohdonmukaisina kasvatuskäytäntöinä. Aineistossa kuvaillaan, kuinka väkivaltainen vanhempi on ollut lapsia kohtaan ankara, äkkipikainen, arvaamaton sekä halveksuva ja kommentoijat kertovat pelänneensä vanhempaansa. Kasvatustyyli vaikuttaa olleen hyvin aikuisjohtoinen eikä lapselle ole annettu välttämättä tilaa neuvotella tai sopia erilaisista asioista lainkaan. Toisaalta luultavasti myöskään sääntöjä tai kieltoja ei ole perusteltu lapselle, mikä on tehnyt kasvatuksesta varsin epäjohdonmukaista. Lapsuuden ja nuoruuden tasapainoinen kehitys edellyttää johdonmukaisia, pysyviä ja pitkäaikaisia vuorovaikutussuhteita (Almqvist 2004, 119). Väkivaltaisissa suhteissa eläneillä nämä vanhemmuuden osa-alueet näyttävät lapsen näkökulmasta heikentyneen. Väkivallan käyttämisen on todettu heikentävän vanhemmuutta ja erityisesti isien olevan ärtyisempiä ja kontrolloivampia kuin väkivallattomat miehet (Oranen 2012, 227). Osassa tarinoita ei voida puhua enää vain heikentyneestä vanhemmuudesta, vaan vanhemmat näyttävät kiusanneen lapsiaan ja kohdistaneen heihin suoraa henkistä väkivaltaa. Henkinen väkivalta näyttää näissä tapauksissa naamioituneen *kasvattamiseksi*, ja on todennäköisesti saanut lapsen tuntemaan arvottomuutta. Lapselle on luultavasti jäänyt myös virheellinen kuva itsestään, tekemisistään ja niiden seurauksista.

"-- Isäni oli psyykkisesti sairas, ja kodin ilmapiiri oli vaikea, ei kehuja, ei kyllä kuritustakaan. Olimme ja elimme veljeni kanssa kuin ellun kanat, ei kukaan välittänyt tai komentanut. Olin jo lapsena hyvin ujo, itsetuntoni on todella huono ja olen syönyt lääkkeitä pienen ikäni." (Vierailija 71/74/b)

Vanhemmuuden ongelmat ilmenevät myös lapsen laiminlyöntinä, johon. Laiminlyönti tulee näkyväksi sekä rajojen puutteena että rakkauden puutteena. Rajojen puute näyttäytyy siten, että lapsi on kokenut olleensa vailla vanhemman asettamia rajoja ja kiinnostusta. Lapset ovat saaneet kulkea omien mieltymystensä mukaisesti ja huolehtineet itse tarpeistaan. Aikuisen heikentynyt kyky toimia vanhempana voi johtaa lapsen hoidon laiminlyöntiin (Hester 2007, 29–30). Osa kommentoijista mainitsee huolehtineensa nuoremmista sisaruksista tai vanhempien sisarusten huolehtineen heistä. Lisäksi lapset ovat väkivaltaisten tekojen aikana hälyttäneet apua paikalle. Väkivaltaisissa perheissä lapsilla on erilaisia tapoja toimia ja näin tulla aktiivisesti osaksi väkivaltaa. Eskosen (2005, 56–57) mukaan lapset kuvailevat omaa toimijuuttaan väkivaltatilanteissa muun muassa juuri avun hankkimisena.

"Viimekädessä lapsuudenkotini perheväkivalta oli kuitenkin minulle vähemmän traumatisoivaa varmaan kuin se henkinen kylmyys, henkinen väkivalta, katkeruus ja toisten ihmisten kunnioituksen puutos." (Vierailija 42/74/b)

Tunnetason laiminlyönti tulee esille rakkauden puutteena ja tunnekyllymytenä. Kommenteissa nousee esille, kuinka lapset ovat kokeneet vanhempiensa rakkaudenpuutteen erityisen hankalaksi asiaksi, jopa hankalammaksi kuin yksittäiset väkivaltaiset tilanteet. Lapsen terve psyykkinen kehitys edellyttää vanhemmilta ymmärrystä ja lapsen tarpeisiin vastaamista myös emotionaalisesti. Kun lapsi ei koe itseään rakastetuksi, seurauksena voi olla kokemukset arvottomuudesta ja huonommuudesta. Tällöin lapsi saattaa hakea hyvää oloa ja turvaa kodin ulkopuolelta, joka voi tapahtua joko haitattomasti tai haitallisesti. Tunnetasolla laiminlyödyt lapset kärsivät muita lapsia enemmän psyykkisen terveyden häiriöistä. (Almqvist 2004, 119.) Lapsen laiminlyönti niin tunnetasolla kuin rajojen asettamisen puutteenakin on asettanut lapsen tilanteeseen, jossa hän on itse joutunut kantamaan vastuuta asioista, jotka

kuuluvat lähtökohtaisesti aikuisille. Osa lapsista näyttääkin itse kasvattaneen itseään ja nuorempia sisaruksiaan. Lapsen laiminlyönnin myötä lapsen arjesta puuttuvat ne ihmiset, joiden pitäisi tarjota lapselle turvaa ja huolenpitoa.

Aineistossa ei ole suoria mainintoja siitä, että lapset olisivat kokeneet tuleensa laiminlyödyksi fyysisten tarpeidensa osalta. Kommentoijat mainitsevat kuitenkin joutuneensa pärjäämään paljon itsekseen, joten pidän mahdollisena, että myös näin on käynyt. Lapset ovat saattaneet esimerkiksi käydä kaupassa ja tehdä itse ruokaa ja näin tyydyttäneet niitä perustarpeitaan, jotka ensisijaisesti voidaan lukea vanhempien tehtäväksi. Ilman lapsen tai sisarusten omaa aktiivisuutta osa näistä perustarpeista olisi luultavasti jäänyt täyttämättä. Pidän lisäksi todennäköisenä, että väkivaltaisessa kodissa kasvaneen lapsen käsitys vanhemman ja lapsen velvollisuuksista on hämärtynyt, jolloin kaikkia vanhemman laiminlyöntejä ei ole mahdollista tunnistaa. Yksi tällainen asia voisi olla nukkumaanmenosta huolehtiminen, joka vaikuttaa usealla kommentoijalla jääneen omalle vastuulle.

"Äitinikään ei ole mikään enkeli. Kyllä isänikin sai hänen väkivaltaisuutta todistaa ja muistanpa, kun hän minuakin kerran teini-ikäisenä tukehdutti tyynyllä. Siitä huolimatta välini äitiini ovat läheiset."(Vierailija 42/74/b)

Muutamassa kommentissa nousee esille, kuinka fyysinen väkivalta on kohdistunut aikuisten lisäksi lapseen. Olen tässä ottanut huomioon vain fyysisen väkivallan, sillä henkistä väkivaltaa voidaan olettaa olleen jokaisessa perheessä, jossa väkivaltaa on esiintynyt jossakin muodossa (Ojuri 2006, 16). Suurimmassa osassa väkivallan mainitaan olleen yksittäisiä kertoja. Ilmiössä on kyse väkivallan kumuloitumisesta eli väkivallan siirtymisestä muihin ihmissuhteisiin (mm. Oranen 2012, 221–222). Vaikka keskustelut lähtevät otsikoinnin ja aloitusviestin osalta liikkeelle nimenomaisesti vanhempien välisen parisuhdeväkivallan sivustaseuraamisesta, en pidä yllättävänä, että kommentteihin mahtuu mukaan myös mainintoja, joissa myös lapsikin on tullut pahoinpidellyksi. Lapsen riski joutua pahoinpidellyksi kasvaa moninkertaisesti, mikäli väkivaltaa esiintyy vanhempien välillä. Lisäksi todennäköisyys kasvaa sen mukaan, mitä vakavammin naista on pahoinpidelty. (Mt. 221–222.) Tämän vuoksi jäin

pohtimaan, onko kaikki lapsiin kohdistunut väkivalta tullut ilmi keskustelussa tai toisaalta, onko lapsi niitä edes tunnistanut väkivaltaisiksi teoiksi. Tutkitusti lapsen käsitys normaalista hämärtyy väkivallalle altistumisen myötä (Weinehall 1997, 322). Osassa kommentteissa väkivalta on ollut niin vakavaa ja johtanut jopa uhrin kuolemaan, että pidän todennäköisenä, että myös lapset ovat saaneet osansa fyysisestä väkivallasta useammin mitä on mainittu.

Tulkintani mukaan osa näistä kokemuksista voidaan lukea kuritusväkivallaksi. Väkivaltaisissa perheissä kuritusväkivalta alkaa usein ilmetä huomaamatta tai siihen suhtaudutaan hyväksyvästi (Carlson 2000, 332). Kun lapsen kasvatukseen käytetään kuritusta, lapsi oppii sen olevan hyväksyttävä tapa toimia. Kodin tulisi olla kaikille turvallinen paikka ja kuritusväkivallan käyttö opettaa lasta pelkäämään omassa kodissaan.

Lapsen näkökulmasta väkivaltainen parisuhde on vaikuttanut vanhempien kykyyn huolehtia heistä. Lapset ovat tulleet laiminlyödyksi useammalla tasolla ja kasvatukseen näyttävät olleen epäsuotuisia. Osa lapsista on myös itse joutunut toisen vanhemman toimesta fyysisesti pahoinpidellyksi.

5.4 Lapsen osallisuus parisuhdeväkivaltaan

"Ensimmäisenä kun isäni alkoi näyttää hermostumisen merkkejä, kiikutin haulikot ja kiväärin sänkyäni alle piiloon, tai välillä vaihdoin piilopaikaksi komeron ettei isä niitä löydä. Muistan ensimmäiset riehumisesta noin 5-vuotiaasta alkaen.--" (Vierailija 25/38/a)

Lapsen osallisuus vanhempien välisessä parisuhdeväkivallassa tulee lapsessa näkyvien suorien oireiden ja vanhemmuuden ongelmien lisäksi lapsen kokemana *osallisuutena* väkivallassa. Tässä kappaleessa huomio keskittyy lapsen konkreettisiin yrityksiin ja toiveisiin väkivallan poistamiseksi. Tällaisia kommentteja on aineistossa yhteensä 21. Olen nämä kommentit ryhmitellyt lapsen toiveiksi, epäsuoriksi yrityksiksi ehkäistä väkivaltaa sekä suoriksi puuttumisiksi väkivaltaisiin tilanteisiin.

" -- Kasvoin liian nopeasti, en uskaltanut nukkua tai mennä ulos leikkimään, vahdin vain koko ajan tunnelmaa kodissa ja olin valmiina vaihtamaan puheenaihetta jos äänensävyt kävivät aggressiivisiksi. Iltaisin en uskaltanut nukkua, kirjoittelin pienille paperinpaloille mahdollisimman iloisia ja isää kiinnostavia puheenaiheita joita voin ottaa esiin tosipaikan tullen." (Vierailija 11/38/a)

Väkivaltaisissa perheissä elävät lapset oppivat ennakoimaan ristiriitatilanteita ja varautumaan niihin. Lapset voivat pyrkiä puuttumaan väkivaltaan sekä suorasti että epäsuorasti. (Eskonen 2004, 9.) Suurimmassa osassa kommentteja, joissa mainitaan koettu osallisuus väkivaltaan, lapset ovat pyrkineet epäsuorasti ennaltaehkäisemään väkivaltaa. Kommentoijat kertovat yrittäneensä ennaltaehkäistä väkivaltaa muun muassa piilottamalla isän aseita, siivoamalla mahdollisimman hyvin ja kirjoittamalla iloisia asioita paperille, joita sitten ottaa keskustelun aiheeksi väkivaltaisen tilanteen lähestyessä. Edellä mainitut esimerkit antavat olettaa, että kotona esiintynyt väkivalta on ollut todella vakavaa ja kokemus siitä on ollut hyvin ahdistava. Myös lapsen keinot yrittää ehkäistä väkivaltaa ovat olleet hyvin äärimmäisiä. Luultavasti nämä lapset ovat olleet kotonaan jatkuvasti valppaina, seuranneet pieniäkin merkkejä vanhemmissaan ja mahdollisesti jättäneet poistumatta kotoa vartioidessaan alati muuttuvia tilanteita. Väkivallan ehkäisyn yrittäminen on varmasti jättänyt lapsen omat tarpeet ja puuhailut toissijaisiksi. Yhdessä kommentissa mainitaan, miten vielä opiskeluaikana kommentoija on mennyt vanhempien kotiin estääkseen väkivallan. Väkivaltaisten tilanteiden ennakoiminen ja yritykset puuttua niihin ovat siis jatkuneet eri osoitteista huolimatta. Vaikuttaa siltä, että lapset ovat kokeneet olleensa vastuussa väkivallan ehkäisemisestä ja uskoneet omalla toiminnallaan voivansa vaikuttaa siihen.

"Ja yritin muuttaa rakkaudella lapsena sitä tekijää eli olin mielistelijä." (Vierailija 25/74/b)

Epäsuoraksi keinoksi ehkäistä väkivaltaa voidaan lukea myös väkivallan käyttäjän, yleensä isän, mielistely. Tämä tulee esille ehdottomana tottelevaisuutena ja suoranaishana vanhemman mielistelynä. Kommentoijat kertovat käyttäytyneensä sääntillisesti, jotta eivät laukaisisi isän väkivaltaa. Osa kuvailee olleensa isän

väkivaltaisuudesta huolimatta niin sanottuja *isän tyttöjä*. Lapsi rakasta yleensä ehdoitta vanhempansa, huolimatta tämän hyvydestä tai pahuudesta. Ajattelisin kuitenkin aineistossani esiintyvien mainintojen ensisijaisesti liittyvän isän käyttäytymisen ohjailuun. Se on voinut tapahtua tiedostetulla tai tiedostamattomalla tasolla eikä sulje pois myöskään lapsen rakkautta isäänsä kohtaan. Bakerin ja Cunninghamin (2004, 38–39) mukaan osa lapsista käyttäytyy pyrkii mielistellä väkivallan käyttäjää, koska toivovat niin voivansa ehkäistä väkivaltaa.

"Meillä isä oli joskus kännissä väkivaltainen äiti kohtaan. Lapsiin ei koskaan koskenut, vaikka muistan toivoneeni, että löisi mieluummin minua kuin äitiä. Teininä vihasin isää ja olin hänelle tosi inhottava. Toivoin joskus, että isä kuolisi ja päästäisiin siitä eroon."

(Vierailija 2/74/b)

Toiseksi eniten lapsen osallisuus väkivallassa näyttäytyy erilaisina toiveina. Toiveet ovat tähänneet väkivaltaisen tilanteen loppumiseen ja ovat useimmiten toiveita vanhempien erosta. Kommenteissa esiintyy lapsuuden toiveita myös väkivaltaisen vanhemman kuolemasta. Harva lapsi varmasti toivoo vanhempiensa eroa, mutta mielestäni toive vanhemman kuolemasta on vielä epätyypillisempi toive. Tämä kertonee osaltaan perheen vääristyneestä dynamiikasta ja lapsen todellisesta pelosta, ahdistuksesta sekä äärimmäisestä toiveesta väkivallan loppumiseksi. Toive ei kuitenkaan ole ennen kuulumaton ja muun muassa Weinehall (1997, 334–335) on omassa tutkimuksessaan saanut samanlaisia tuloksia. Kiinnitin erityistä huomiota siihen, että vain yhdessä kommentissa mainitaan pelko väkivaltaisen isän lähtemisestä pois kotoa. Huomio on mielenkiintoinen erityisesti siksi, että tutkitusti naiset pysyvät väkivaltaisissa parisuhteissa osaksi sen vuoksi, että he ajattelevat väkivaltaisen miehen olevan hyvä isä lapsilleen ja katsovat ydinperheen koossapitämisen olevan tavoiteltavaa (Ojuri 2006, 19–20). Keskusteluissa nousee selkeästi lapsen äänenä esille, että yksi suurimmista lapsuuden toiveista on ollut vanhempien eroaminen.

*"Minä olin ihan isän tyttö vaikka väkivaltaisia iltoja oli useinkin, ja kerran jouduin itsekin osalliseksi kun yritin mennä väliin; *PAM* suoraan seinää päin.--" (Vierailija 11/74/b)*

Osa väkivallan keskellä eläneistä lapsista on yrittänyt konkreettisesti puuttua väkivaltaiseen tilanteeseen. Osa kertoo näissä tilanteissa satuttaneensa itsensä fyysisesti. Tämä ei ole yllättävää, sillä osa lapsista pyrkii väkivaltaisissa tilanteissa toimimaan näin ja tulevat sen myötä tahattomasti satutetuiksi (Eskonen 2004, 9). Väkivaltaisiin tilanteisiin puuttumisen myötä voidaan olettaa, että lapset kokeneet olleensa vastuussa väkivallan loppumisesta. Väkivallan loppuminen on aina väkivallan tekijän vastuulla vaikka tahattomasti taakka siitä näyttääkin lankeavan lapsille. Yhdessä kommentissa mainitaan lapsuuden sairauden puhkeaminen ja sen seurauksena isän lopettaneen väkivallan. Tämäkin vahvistaa käsitystä siitä, että lapsi on kokenut olleensa vastuussa väkivallasta ja omalla toiminnallaan saanut sen loppumaan.

"Pelko oli kamalaa ja tyttönä tunsin myös syyllisyyttä siitä, että en uskaltanut puolustaa äitiä. Pelkäsin, että isä tappaa äidin eikä se aina niin kaukana ollutkaan." (Vierailija 8/38/a)

Koska lapset kokevat olevansa vastuussa väkivallan ehkäisemisestä sekä sen lopettamisesta, kietoutuu kokemuksiin mukaan myös syyllisyyttä. Lapset kokevat syyllisyyttä ylipäättään väkivallan olemassaolosta, mutta myös syyllisyyttä siitä, etteivät he ole uskaltaneet tai pystyneet puuttua siihen. Lapsen kokemus siitä, että hän on syyllinen väkivaltaan tai että hän on vastuussa sen ehkäisemisestä ja loppumisesta, on aina väärä.

Kommentoijat kertovat lapsena pyrkineensä ehkäisemään väkivaltaa sekä puuttumaan siihen sekä suorasti että epäsuorasti. Lisäksi he ovat toivoneet vanhempiansa eroa sekä kuolemaa väkivallan loppumiseksi. Lapset kokevat olleensa vastuussa väkivallasta ja epäonnistuttuaan siinä, he tunsivat myös syyllisyyttä.

6 VÄKIVALLALLE ALTISTUMISEN VAIKUTUKSET AIKUISUUDESSA

Lapsena väkivallan keskellä elämisen seurauksista osa tulee näkyväksi jo lapsuudessa osan tullessa näkyväksi vasta myöhemmässä elämässä (mm. Edleson 1999, 846; Oranen 2004, 134). Tässä kappaleessa tarkastelen, kuinka vanhempien välinen parisuhdeväkivalta näyttäytyy aikuisuudessa ja myöhemmässä elämässä.

6.1 Oma vanhemmuus

"Minulla on ihana mies. Ei juo, polta eikä siedä huutamista ja riitelyä, koskaan ei ole nostanut sormeakaan minuun päin. Tästä olen eniten lasteni puolesta niin onnellinen, heillä on juuri sellainen isä minkälaista itselleni rukoilin pienenä. Harmi vain millainen äiti heillä on..." (Vierailija 23/38/a)

Aineistossa on 18 mainintaa, joissa kommentoijat kertovat omasta vanhemmuudestaan ja ajatuksistaan siihen liittyen. Niistä käy ilmi, kuinka väkivaltaa lapsuudessaan kokeneista suurin osa on pyrkinyt tarjoamaan lapsilleen mahdollisimman hyvän ja normaalin lapsuuden. Osassa tapauksista tämä on onnistunut, osassa väkivallasta on tullut ylisukupolvista.

"Jos omalle kohdalle osuisi tilanne jossa mies käyttää väkivaltaa, en miettisi kahta kertaa vaan lähtisin tilanteesta. Tahdon suoda lapsilleni turvallisen ympäristön jossa he tietävät että heitä rakastetaan ja me vanhempina suojelemme heitä ja tuemme heitä kasvussaan lapsesta aikaihmisiksi." (Vierailija 36/74/b)

Suurimmassa osassa omaa vanhemmuutta käsitelleistä kommentteissa käy ilmi, ettei omien lasten tarvitse kokea samanlaista lapsuutta kuin heillä itsellään on ollut. Tärkeänä ajatuksena on tarjota juuri omista kokemuksista johtuen omille lapsille mahdollisimman ”normaali” ja turvallinen lapsuus. Vaikuttaa siltä, että nämä vanhemmat ovat pyrkineet tekemään tietoisia valintoja asian eteen. Vanhemmat, jotka ovat tässä kasvatustavoitteessaan pysyneet, ovat todennäköisesti pohtineet paljon omaa

vanhemmuuttaan, tavoitteitaan sekä arvojaan ja ottaneet ne onnistuneesti osaksi omaa vanhemmuuttaan Mielestäni näissä kommentteissa nousee hyvin esille lapsen todellisen edun ajatteleminen, vaikka toisinaan esimerkiksi itsehillinnän kanssa on saattanut olla tekemistä. Nämä vanhemmat ovat oletettavasti onnistuneet katkaisemaan väkivallan ylisukupolvisuuden kierteen omalta osaltaan.

"Ja tämä niistä ehkä pelottavin seuraamus. Vannoin etten koskaan halua lasteni kokevan sama kuin mitä itse jouduin kokemaan. Mutta en voi estää itseäni. Pimahdan pikkujutuistakin. Ja säälin lapsiani." (Vierailija 23/38/a)

Kommentoijat tunnistavat toiminnassaan piirteitä, joita he ovat aina halunneet välttää. Vanhemmat ovat näissä tapauksissa siirtäneet haitallisia käyttäytymismalleja lapsilleen, vaikka ovat aiemmin vannoneet toimivansa omien lastensa kanssa toisin. Tämä ei yllätä, sillä vaikka vanhempi haluaisi välttää joidenkin tapojen siirtymistä lapsuudenkodista omaan perheeseensä, ei se aina onnistu. Monet vanhemmat huomaavat toisinaan toimivansa arjen tilanteissa samoin kuin omat vanhempansa, vaikka sitä toivoisivatkin välttävänsä. (Oranen 2012, 225–226.) Useassa kommentissa kuitenkin nousee esille, että vanhempi tiedostaa ongelmansa ja kokee siitä syyllisyyttä. Tämän voidaan ajatella olevan hyvä lähtökohta mahdollisen muutoksen aikaan saamiseksi.

"--Valitettavasti olen aggressiivinen myös lapsille. Olen aivan raivoissani ravistellut heitä ja raahannut jäähylle. Olen varmasti myös kauhean pelottava ja näytän siltä että sekoan ihan just. Mikään ei tunnu auttavan :(" (Vierailija 11/38/a)

Osa keskustelijoista kertoo kohtelevansa omia lapsiaan väkivaltaisesti. Väkivaltainen käyttäytyminen tulee ilmi huutamisena, silmittömänä raivoamisena, kovakouraisena kohteluna ja lasten lelujen rikkomisena. Nämä tilanteet näyttävät liittyvän erityisesti lapsen tottelemattomuuteen, jolloin kyseessä luultavasti kuritusväkivallan käyttäminen. Kuritusväkivaltakin on Suomessa laissa kielletty (LHL 1 §, 3 momentti) vuonna 1984. Osa kommentoijista kertoo, ettei käytä fyysistä väkivaltaa tai väkivalta ei ole ollut silmitöntä, vaikka he kuitenkin myöhemmässä vaiheessa mainitsevatkin

käyttäytyneensä kovakouraisesti ja rikkoneensa lasten leluja. Ravistelu ja raahaaminen voidaan kuitenkin lukea fyysiseksi väkivallaksi ja väkivallan olevan sitä vakavampaa mitä pienemmästä lapsesta on kyse. Maininnat herkästä hermostumisesta, huutamisesta ja silmittömästä raivoamisesta saattavat tietyn edellytyksin täyttää henkisen väkivallan tunnusmerkit. Näissä tapauksissa tulee erinomaisesti näkyviin väkivallan ylisukupolvisuus, jolla tarkoitetaan väkivaltaisen käyttäytymisen siirtymistä seuraavalle sukupolvelle (Edleson 1999, 860). Tässä tapauksessa itse väkivaltaa lapsena todistanee ovat käyttäneet väkivaltaa aikuisuudessaan myös omia lapsiaan kohtaan.

"Minä lähdin turvakotiin 3-vuotiaani kanssa, kun olin raskaana. Minä lähdin, koska minuun sattui kaikkein eniten se, kun pieni lapseni yritti minua suojata isänsä väkivallalta. En ikinä, koskaan tule unohtamaan sitä sydäntäsärkevää poikani hätää: "Isä, älä lyö", pojan yrittäessä samalla työntää aikuista miestä kauemmaksi äidistään. Vieläkin, yli 10 v. tapahtuneesta, kyyneleet pursuaa silmistä tätä kirjoittaessa. Lähdin myös, koska en halunnut toisen lapseni joutuvan kokemaan sitä samaa." (Vierailija 37/38/a)

Väkivaltaa kotona nähneet kertovat hakeutuneensa itse väkivaltaiseen parisuhteeseen. Osalla näistä pariskunnista on myös lapsia. Tyttöjen altistuminen väkivallalle lapsuudessa lisää riskiä joutua väkivallan uhriksi myöhemmin elämässä ja myös tässä ilmiössä on kyse väkivallan ylisukupolvisuudesta (Edleson 1999, 860). Sen lisäksi, että väkivaltaisuus on siirtynyt sukupolvelta toiselle kommentoijan omana väkivaltaisuutena, näyttää se siirtyneen myös parisuhteen valinnan myötä. Lapset ovat joutuneet seuraamaan väkivaltaa toisen vanhemman tekemänä, vaikka itse kommentoija ei olisikaan ollut väkivaltainen. Parisuhdeväkivallan on myös todettu heikentävän niin uhrin kuin tekijän vanhemmuutta. Vanhempi ei välttämättä pysty hoitamaan lasta riittävästi, hänen kasvatukseenensa voivat olla haitallisia tai vanhempi saattaa olla jatkuvasti ärtynyt. (Hester ym. 2007, 29–31.) Myös näin on mahdollisesti käynyt näissäkin tapauksissa. Väkivaltaisista parisuhteista on lopulta irtauduttu juuri lasten tai omien aiempien kokemusten vuoksi. Osa näyttää pystyneen ajattelemaan omaa tilannettaan lopulta lapsen edun kannalta, vaikka siihen näyttääkin menneen aikaa. Tarinoissa, joissa mainitaan puolison väkivaltaisuus ja perheessä oli myös lapsia,

näyttää väkivalta aikuisten välillä olleen niin vakavaa, että todennäköisesti sen olemassa olo on osaltaan jo ehtinyt vaikuttaa myös heidän omiin lapsiin. Näissä väkivallan ylisukupolvisuus korostuu entisestään. Parisuhteen vahvuus ja terveys vaikuttavat koko perheen hyvinvointiin, jolloin sen toimivuus tai toimimattomuus on keskeinen asia koko perheen hyvinvoinnin kannalta (Flinck 2006, 16). Väkivallan sivustaseuraamisen merkityksiä aikuisuuden parisuhteeseen käsitellään laajemmin seuraavassa luvussa.

Lapsuudessa koettu väkivalta näyttää vaikuttavan omaan vanhemmuuteen. Suurin osa kertoo pyrkineensä tarjoamaan lapsilleen omien kokemustensa myötä mahdollisimman hyvän vanhemmuuden. Pyrkimyksistä huolimatta vain osa näyttää tässä onnistuneen ja monessa tapauksessa väkivallasta on tullut ylisukupolvista. Osa kommentoijista on hakeutunut itse suhteeseen, jossa omat lapset joutuvat näkemään väkivaltaa, osa taas kertoi itse käyttäytyneensä lapsiaan kohtaan sopimattomasti.

6.2 Parisuhde

”Olen ollut parisuhteissa sekä ns. huonojen että kilttien miesten kanssa. Riitatilanteissa joko räjähdän ja käyttäydyn aggressiivisesti tai sitten vaihtoehtoisesti pakenen/sulkeudun puhumattomaksi.” (Vierailija 73/74/b)

Vanhempien parisuhdeväkivallalle altistuminen on heijastunut omiin parisuhteisiin aikuisuudessa. Kommentteja, joissa mainitaan jollakin tavalla nykyinen tai edellinen parisuhde, on aineistossa yhteensä 22. Näissä kommentoijat ovat tulleet pahoinpidellyiksi parisuhteissaan, ovat itse olleet väkivaltaisista kumppaneitaan kohtaan tai kertovat nimenomaisesti löytäneensä aiempien kokemustensa vuoksi turvallisen puolison.

”Päätin 10-vuotiaana, että mua ei koskaan kukaan lyö ja päätös on pysynyt. Mulla on mies ehjästä terveestä kodista ja olen onnellinen.” (Vierailija 8/38/a)

Yleisin maininta parisuhdetta koskevassa puheessa, noin puolet, ovat sellaisia, joissa kommentoijat kertovat tehneensä tietoisesti päätöksen väkivallattomasta parisuhteesta.

Nämä päätökset pohjautuvat nimenomaisesti omiin lapsuuden kokemuksiin ja haluun toimia toisin kuin aikanaan omat vanhemmat. He ovat luultavasti esimerkiksi tiedostaneet tiettyjä riskitekijöitä kumppaniehdokkaiden käytöksessä ja pohtineet pidempien suhteiden aloittamista tarkasti. Joka tapauksessa he ovat omalta osaltaan onnistuneet pääsemään irti väkivallan ylisukupolvisuuden kierteestä.

”Yksi lyönti riittää mun kohdalla, mä en jää katsoo et muuttuuko toinen.” (Vierailija 12/38/a)

Monella väkivaltaa seuranneella näyttää olevan hyvin vahva käsitys sen suhteen, että ”yksikin lyönti on liikaa” ja väkivaltaisesta parisuhteesta lähdettäisiin heti. Toisaalta, tutkimusten valossa (mm. Ojuri 2006, 19) erityisesti naisen on usein vaikea lähteä väkivaltaisesta parisuhteesta. Jäinkin pohtimaan, että mikäli näille kommentoijille tulisi tulevaisuudessa tilanne, jossa he löytäisivät itsensä väkivaltaisesta suhteesta, niin lähtisivätkö he siitä ensimmäisen lyönnin jälkeen kuitenkaan. Myös väkivallan eskaloituminen saattaa sokeuttaa käsityksen siitä, mikä todella on väkivaltaa ja milloin se on alkanut (Säävälä ym. 2006, 20). Kokemus omasta toiminnasta väkivallan alkaessa kuitenkin vaikuttaa olevan usealle selvä ja luultavasti tietoinen sekä ennakoiva päätös toimintatavoista lisää todennäköisyyttä toimia tietyllä tavalla.

”Kaiken huippu oli että elin parisuhteessa puolitoista vuotta miehen kanssa, joka alkoi mätkiä turpaan. Lopullinen niitti minulle oli kun hän iski poskeni mustaksi ja päätti sytyttää kämppämme tuleen.” (Vierailija 74/74/b)

Noin puolissa kommentteissa, joissa väkivallan olemassa oloa käsitellään parisuhteen näkökulmasta, on maininta väkivallan siirtymisestä omaan suhteeseen. Näistä noin puolet mainitsevat olevansa itse väkivaltaisia ja vastaavasti puolet mainitsevat ajautuneensa suhteeseen, jossa kumppani on väkivaltainen. Väkivalta näyttää olleen useimmissa tapauksissa hyvinkin raakaa eikä mainintoja lievemmästä väkivallasta juurikaan ole. Kumppanin väkivaltaisuus tulee kaikissa maininnoissa ilmi fyysisenä väkivaltana, joka saattaa johtua siitä, että fyysinen väkivalta on uhrin helpoin tunnistaa

(mm. Lehtonen & Perttu 1999, 38). Tämän vuoksi mahdolliset maininnat henkisen ja seksuaalisen väkivallan olemassa olosta on saattanut jäädä tekemättä ja toisaalta myös väkivallan uhreilta huomaamatta. Lähes kaikissa tapauksissa kyseessä oli naisuhri. Tämä ei ole yllättävää, sillä tutkimusten mukaan (mm. Weinehall 1997, 339–340) työillä väkivallalle altistuminen lisää riskiä joutua myöhemmässä elämässä väkivallan uhriksi.

Kiinnitin huomiota, että yhtä lukuun ottamatta kaikki, jotka mainitsevat olleensa väkivaltaisessa parisuhteessa, kertovat jo lähteneensä niistä. Näin voi todella olla, mutta toisaalta pidän todennäköisenä, että maininnat ajankohtaisesta parisuhdeväkivallasta on myös jätetty tekemättä. Tämä saattaa johtua siitä, ettei olemassa olevaa väkivaltaa ole vielä tunnistettu tai se koetaan niin häpeälliseksi, ettei sitä haluta tuoda ilmi. Väkivaltaisesta suhteesta irtautuminen näyttää kestäneen jonkin aikaan, jolloin erilaisia seuraamuksia on jo ehtinyt todennäköisesti tulla niin uhrissa kuin mahdollisissa muissakin perheenjäsenissä.

”Väkivalta on siirtynyt omaan suhteeseeni. Olen ihan samanlainen kuin isäni. Arvatkaa, olenko katkera. Mikäköhän tähän auttaisi?”(Vierailija 58/74/b)

Noin neljäsosassa kaikkia kommentteja, joissa parisuhde nousee esille, on lapsena väkivallalle altistunut itse käyttänyt väkivaltaa omaa puolisoaan kohtaan. Suorat maininnat käytetystä väkivallasta ovat joko fyysistä tai sellaisia, ettei väkivallan laatua voi niistä suoraan päätellä. Kotonaan väkivaltaa lapsena nähneet todennäköisesti sitä myös itse aikuisena puolisoaan kohtaan. Väkivallan käyttäjän pystyy muutamassa kommentissa päättelemään mieheksi, joka sekään ei ole yllättävää, sillä erityisesti pojilla, jotka ovat altistuneet kotona väkivallalle, on riski käyttäytyä väkivaltaisesti myös omassa parisuhteessaan kohonnut. (Weinehall 1997, 339–340.) Oman väkivaltaisuuden tunnistaminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta väkivalta voisi loppua. Väkivallan myöntäminen aineiston keskustelussa on jo mahdollisesti edesauttanut jonkin muutoksen aikaan saamista.

”Vasta viime vuosina olen oppinut riitelemään sivistyneemmin, tai olemaan asioista eri mieltä. Aiemmin minäkin heitin tavaroita, paiskin ovia, huusin ja raivosin kun olin vihainen. Ja olin vihainen usein. Ei ihmekään että liitto ex-miehen kanssa kariutui. Hän ei sentään ollut väkivaltainen joten itse en joutunut äitini kohtaloo jakamaan.” (Vierailija 6/38/a)

Aineistossa on löydettävissä myös mainintoja, joissa nainen on ollut väkivallan käyttäjä parisuhteissaan. Näissä kommentteissa väkivaltaisuutta ei suoraan mainita, mutta se on muusta yhteydestä pääteltävissä. Useamassa kommentissa mainitaan aggressiivisuus, jatkuva riitely ja jopa tavaroiden heittäminen. Omaa käyttäytymistä ei ole luultavasti mielletty väkivaltaiseksi, vaikka esimerkiksi esineiden heittäminen jo sellaista on (Ojuri 2006, 16). Lisäksi toisen osapuolen jatkuva ennakoimaton käytös ja räjähtely luovat kotona pelottavan ja ahdistavan ilmapiirin, jolloin ainakin henkisen väkivallan olemassa olo näissä tapauksissa on ilmeistä. Vaikuttaa siltä, että väkivalta on normalisoitunut kertojien elämässä, jolloin sen tunnistaminen on muuttunut hankalaksi.

”Lapsuuden traumat näkyvät minussa, tuntuu etten osaa olla parisuhteessa, olen jotenkin rikki sisäلتä. Parisuhteissa saan helposti aikaiseksi riitaa vaikka en sitä tosiaan haluaisi.” (Vierailija 43/74/b)

Omat väkivaltakokemukset näyttävät ilmenevän myös muina hankaluuksina parisuhteissa. Mainintoja hankaluudesta ovat esimerkiksi kyvyttömyys löytää sopivaa kumppania ja kyvyttömyys riidellä rakentavasti. Kommentoijat tuntuvat selittävän näitä hankaluuksiaan lapsuuden väkivaltakokemuksilla ja vierittävät syyn suoraan omille vanhemmilleen. Lapsuudessa koettu väkivalta on varmasti yksi syyllinen mainituissa parisuhdeongelmissa, mutta toisaalta ajattelen, että mahdollisia syitä on monia muitakin eikä kaikkea tulisi yksiselitteisesti selittää koetulla väkivallalla.

Lapsuudessa koetun väkivallan on koettu näkyneen parisuhteiden valinnassa sekä käyttäytymisenä niissä. Suurin osa näyttää tehneen tietoisesti valinnan väkivallattomasta parisuhteesta. Osa on tässä onnistunut, osa taas siitäkin huolimatta ajautunut väkivaltaiseen suhteeseen. Heistä osa kertoo itse olleensa väkivaltaisia, mutta kaikki

eivät luultavasti tätä piirrettä ole itsessään kuitenkaan tunnistaneeet. Osa taas kertoo päätyneensä suhteeseen, jossa häntä kohtaan on oltu väkivaltaisia.

6.3 Suhtautuminen omiin vanhempiin

”En ole pystynyt isälleni antamaan anteeksi lapsuuden pilaamista, äidilleni olen katkera kun ei vienyt lapsia turvaan. Vaan antoi isän riehua.”(Vierailija 20/38/a)

Aineisossa on 35 mainintaa siitä, kuinka väkivallan olemassa vaikuttaa nykyisiin suhteisiin omien vanhempien kanssa. Väkivallan koetaan aiheuttavan vihaa, kunnioituksen puutetta ja katkeruutta omia vanhempia kohtaan. Yksi kommentoija kokee väkivallan myös lopulta olleen syy läheisiin suhteisiin.

”Viimeksi viime jouluna olen puhunut hänen kanssaan puhelimesta, muuten emme ole tekemisissä. Jos hän nyt kuolisi, olisin ainoastaan iloinen. Kaikki olisi paljon helpompaa ja perintökin saisi jo tulla.”(Vierailija 18/38/a)

Yleisin maininta väkivallan vaikutuksista suhteeseen omien vanhempien kanssa liittyy siihen, ettei kommentoijilla ole välejä omiin vanhempiinsa ollenkaan. Useimmiten välit on katkaistu ensisijaisesti väkivallan käyttäjään, lähes aina omaan isään. Monesta näistä on pääteltävissä, että suhde on katkennut jollakin tasolla myös toiseen vanhempaan, sillä useassa tapauksessa kommentoijien vanhemmat asuvat edelleen yhdessä. Muutama kertoo toivovansa isänsä kuolemaa ja olleensa iloisia saadessaan tiedon siitä. Se kertonee paljon aiemmista kokemuksista väkivaltaan liittyen ja siitä, ettei sen jättämistä traumoista ja negatiivisista tunteista ole vielä päästy eroon. Väkivallalle altistuneet kokevat vihaa vanhempiansa kohtaan vielä vuosienkin päästä tapahtuneista. Aineistossa ei ole yhtään mainintaa varsinaisesta anteeksiannosta. Vain yhden kerran mainitaan, että anteeksianto olisi mahdollinen jos sitä osattaisiin pyytää. Muutamassa kommentissa mainitaan isän aiheuttaneen äidin kuoleman ja välien olleen poikki siitä lähtien. Ajattelen, että erityisesti tällaisissa tapauksissa anteeksiantoa voi olla mahdotonta antaa eikä tilanne välttämättä tule olemaan toinen tulevaisuudessakaan.

”--En oikein tiedä enkä muista miten silloin ajattelin kun olin kuitenkin isin tyttö, meillä kuitenkin vanhemmat erosivat pian ja ikävöin paljon ja isää tavattiin viikonloppuisin... Mutta ei todellakaan hajuakaan että enkö vain ymmärtänyt tilannetta ja sitä mitä kaikkea isä oli tehnyt vai mikä, mutta myöhemmin kasvaessa, esiteininä en enää ollut tekemisissä isän kanssa ja teininä vasta aloin ymmärtämään ja vihasin koko ihmistä, silloin masennuin niistä asioista ja päädyin terapiaan jne. Nyt olen kohta 30 ja edelleenkin en ole ainakaan pariin vuosikymmeneen ollut tekemisissä isän kanssa eikä tunneta eikä kaivata” (Vierailija 11/74/b)

Useassa tarinassa toistuu kokemus siitä, että lapsena väkivaltainen vanhempi on nähty hyvänä vanhempana ja vasta aikuisuudessa välit ovat katkenneet. Lapsena he ovat kokeneet olleensa erityisen läheisiä juuri isänsä kanssa ja vasta irtauduttuaan väkivallasta tavalla tai toisella he ovat alkaneet hiljalleen katkaista välejä väkivallan käyttäjään. Lapset ymmärtävät paljon ympärillään tapahtuvasta, mutta eivät kuitenkaan riittävästi, jotta voisivat sen itselleen jäsentää (Oranen 2001, 46–47). Ymmärrys tapahtumista on näissä tapauksissa jäsentynyt vasta aikuisuudessa, kun kyky ymmärtää ja jäsentää asioita on selvästi kehittyneempää. Toisaalta ajattelen, että myös lapsen luontainen rakkaus ja lojaalisuus vanhempiaan kohtaan on saattanut hankaloittaa vihantunteiden kokemista lapsuudessa. Lisäksi voi olla mahdollista, että osa lapsista on tiedostetusti tai tiedostamatta ollut läheinen isänsä kanssa yrittäessään vaikuttaa tämän käyttäytymisen.

”Itse näin lapsena kun oma isäni humalassa hakkasi äitini mustelmille. Usein oli äitini mustelmilla ja ruhjeilla. Kerran pakenimme toiselle paikkakunnalle, mutta äijä löysi itsensä sinne ja uhkasi tappaa äidin. Sen yön jälkeen olen isääni inhonnut ja pelännyt. Lapsiani ei ole nähnyt eikä tule näkeemäänkään. Pari kertaa tapasin hänet kun olin 17–20 vuotias ja silloinkin mukana oli nykyinen aviomies. Yksin en uskalla tavata vieläkään.”(Vierailija 27/74/b)

Kommentoijat kertovat joutuvansa suojelemaan myös lapsiaan isovanhemmiltaan. Lapset eivät ole nähneet isovanhempiaan koskaan tai näkevät heitä vain lyhyen aikaa muiden aikuisten seurassa. Lapset eivät muun muassa pääse isovanhempien luokse

yökylään, koska siellä vallitsevasta tilanteesta ei voida saada varmuutta. Tilanne on erityisen surullinen niiden lasten kannalta, joiden vanhemmat ovat laittaneet välit poikki omien vanhempiansa kanssa täysin. Nämä lapset ovat oletettavasti menettäneet mahdollisuuden tutustua osaan isovanhemmistaan kokonaan. Isovanhemmilla on usein erityinen tehtävä lastenlastensa elämässä, jota voi muiden läheisten olla hankala korvata (Rotkirch ym. 2010, 5-7). Isovanhempien sulkeminen pois perheen elämästä todennäköisesti heikentää myös perheen käytettävissä olevia tukiverkostoja, jotka erityisesti pikkulapsi perheissä voidaan nähdä tärkeinä.

”Vieläkään emme ole järin läheisiä, enkä voi arvostaa tai kunnioittaa vanhempiani järin paljoa kun tekivät lapsuusvuosistamme helvettiä.” (Vierailija 5/38/a)

”Mä en välitä mun isästä. Se on nyt vanha ja sairas. Kyllä mä isäinpäivänä kävin, mut ei mulla mitään puhuttavaa oo sen kans.”(Vierailija 12/38/a)

Täydellisen välirikon jälkeen yleisintä on, että suhde omiin vanhempiin on säilynyt, mutta varsin muodollisena. Esiin nousee kunnioituksen, arvostuksen ja luottamuksen puute, mutta asialliset välit haluttaan kuitenkin säilyttää. Osa kommentoijista kertoo sietävänsä vanhempiaan hampaat irvessä ja tapaamistilanteissa tekevänsä erilaisia varasuunnitelmia. Varasuunnitelmien teko kumpuaa oletettavasti lapsuuden kokemuksista, jolloin koskaan ei ole voinut tietää milloin seuraava väkivallan teko tulee tapahtumaan. Vaikka muodolliset välit vanhempiin ovatkin olemassa, on henkisen tai konkreettisen tuen hakeminen heiltä turhaa. Jäin pohtimaan, että liittykö välien säilyttäminen jollakin tavalla yhteiskunnan odotuksiin perhettä kohtaan. Toisaalta välit omiin vanhempiin ovat olemassa, mutta toisaalta niistä ei koeta saavan juuri muuta kuin ahdistusta ja stressiä. Osassa kommentteja koettu väkivalta on ollut niin raakaa, että näiden ihmisten sulkeminen kokonaan omasta elämästä olisi voinut olla myös perusteltua.

”En arvosta äitiäni, joka ei vienyt meitä lapsia turvaan sieltä kamaluudesta ja isäni kanssa en ole enää kunnolla edes puheväleissä. Kotonani en käy juuri koskaan ja jos käyn niin ahdistus valtaa mut välittömästi.” (Vierailija 17/38/a)

Omiin vanhempiin liittyvissä tarinoissa mainitaan usein myös olemassa oleva katkeruus äitiä kohtaan. Kommentoijat ovat useimmiten ensisijaisesti vihaisia isälleen, mutta kokevat silti myös äidin olevan syyllinen lapsuuden traumaattisiin kokemuksiin. Esille nousee esille erityisesti se, kuinka lapset olisivat toivoneet äidin vieneen heidät turvaan. Koska äiti ei ollut tätä pystynyt toteuttamaan, on siitä seurannut katkeruutta myös äitiä kohtaan. Osa kertoo jopa katkaisseensa välit äitiin tämän vuoksi. Osa kertoo säilyttäneensä ne ja toisaalta jopa ymmärtävänsä lopulta äitinsä ratkaisun. Vastuu väkivallan lopettamisesta on siis nähty äidin tehtäväksi ja nähdään vielä edelleenkin. Dunlapin (2004, 565–566) mukaan lapset usein ajattelevat väkivallan loppumisen olevan äidin tehtävä ja kokevat äidin epäonnistuneen suojelemaan heitä. Toki suotavaa olisi ollut, että äiti olisi pystynyt ajatella lastensa edun toteutumista ja omalla toiminnallaan pyrkinyt eroon väkivaltaisesta suhteesta, mutta vastuu väkivallasta on aina sen käyttäjällä. Kukaan kommentoijista ei mainitse, että väkivaltaisen isän olisi tullut pyrkiä omalla toiminnallaan lopettaa väkivaltaa esimerkiksi hakeutumalla avun piiriin.

”Minä elin pelon alla lähes koko lapsuuteni, vihasin isää, mutta käyttäydyin. Nyt isompana rakastan isääni paljon ja uskon, että syynä on juuri ne kaikki voimakkaat tunteet mitä tässä on käyty läpi.” (Vierailija 47/74/b)

Yhdessä kommentissa mainitaan, että juuri aiempien vaikeiden tapahtumien vuoksi välit väkivaltaa käyttäneeseen vanhempaan ovat lämpimät. Jäin pohtimaan, että mahtakohan perhetilanteeseen liittyä muitakin poikkeuksellisia tapahtumia, jolloin väkivaltaisuus mahdollisesti jäisi tällaisten tilanteiden alle. Muutamassa muussakin kommentissa mainitaan suhteen molempiin vanhempiin olevan hyvä tai normaali, mutta kommentit eivät pitäneet sisällään kokemusta siitä, että juuri väkivaltaisuus olisi muovannut suhteen tällaiseksi.

Lapsuudessa koettu väkivalta näyttää vaikuttaneen nykyisiin suhteisiin omien vanhempien kanssa. Suurin osa kertoo katkaisseensa kokonaan välinsä vanhempiin. Osa kertoo suhteen olevan lähinnä muodollinen, mutta kuitenkin olemassa. Luultavasti muodollisen suhteen ylläpitämiseen vaikuttaa osittain yhteiskunnan odotukset perhesuhteista. Suhteet vanhempiin vaikuttavat myös heidän lastensa suhteisiin isovanhempiensa kanssa, eikä asia näin jää vain kahden sukupolven väliseksi. Isään kohdistuvan vihan lisäksi kommentoijat kertovat olevansa katkeria äidilleen, sillä tämä ei ollut aikoinaan vienyt heitä turvaan. Vastuu väkivallan loppumisesta nähdään monessa tapauksessa edelleen olleen äidin vastuulla.

6.4 Oirehdinta aikuisuudessa

”Kun asuimme kerrostalossa ja kuulin yläkerrasta tappelun ääniä tai nopeita askelia, taannuin ihan lapsen tasolle, enkä voinut toimia ollenkaan. Sydän hakkasi ja tuskin uskalsin hengittää.” (Vierailija 14/38/a)

Kahdessakymmenessäkuudessa kommentissa mainitaan konkreettisia oireita, jotka ovat saaneet alkunsa vanhempien väliselle parisuhdeväkivallalle altistumisen seurauksena. Tulkitsin osan näistä oireista viittaavan traumaperäiseen stressireaktioon (PTSD). Se saa alkunsa aiemmista traumakokemuksista, joten on luonnollista, että aineistossa esiintyy siihen viittaavaa oireilua. Olen soveltanut Jaana Haapasalon (2008, 38–39) tekemää luokittelua traumaperäisistä oireista uudelleen kokemisen oireina, välttämisoireina sekä aktivaatio-oireina.

”Ennen pelästyin todella, jos mieheni korotti ääntään minulle. Käyttäydyin kuin pieni lapsi, aloin itkemään ja käperryin nurkkaan. Itkin hillittömästi ja anelin, ettei minua lyötäisi. Hätkähdin ja lamaannuin jos mieheni koski minuun kun pelkäsin nurkassa, vaikka mieheni tuli silittämään ja tyynttelemään minua. Sain todella pahoja paniikkikohtauksia ja luulen että ne ovat seuraus lapsuudestani. En osaa edelleenkään suhtautua riitaan tai äänen korotukseen "oikein" joko pelkään tai reagoin todella agressiivisesti.” (Vierailija 22/38/a)

Useimmin kommentoijat mainitsevat konkreettiseksi oireeksi lamaanutumisen tilanteissa, joissa joku muistuttaa heitä väkivallasta. Kertojat ovat lamaanuneet toimintakyvyttömiksi huomattaessaan pienenkin asian ympärillään, joka muistuttaa lapsuudessa koetusta väkivallasta. Tällaisia tilanteita on aiheuttanut esimerkiksi puolison käden nostaminen hiusten haromiseksi, naapurista kantautuvat äänet sekä tavanomainenkin äänen korotus. Kommentoijat kertovat menevänsä tilanteissa lukkoon ja osa kertoo saavansa paniikkikohtauksen. Haapasalon (2008, 38–41) mukaan kyseiset oireet liittyvät PTSD:n uudelleen kokemisen oireiksi, jolloin pienikin muistutus aiemmasta väkivaltakokemuksesta herättää erilaisia muistoja tiedostetulla tai tiedostamattomalla tasolla.

”Tottakai kärsin. Minusta tuli ihminen joka vaistoa pienetkin tunnetilojen muutokset ihmisissä. Minusta tuli itsestä aggressiivinen :(En voi sietää mieheltäni pienintähään ärähdystä tai tunnetta että hän yrittää jollain tavalla alistaa ja ohjaila minua. Tulee vanhat muistot mieleen tyranni-isästä ja saan kauheita raivokohtauksia että mua ei miehet pompottele.” (Vierailija 11/38/a)

Trauman uudelleen kokemisen oireet voivat tulla näkyväksi käyttäytymisen tasolla esimerkiksi aggressiivisuutena ja väkivaltaisena käyttäytymisenä (Haapasalo 2008, 38–41). Erityisesti aggressiivinen käyttäytyminen tulee esille monessa kommentissa. Väkivaltainen käyttäytyminen ja aggressiivisuus tuntuvat häiritsevän useaa kommentoijaa ja he haluaisivat päästä niistä irti. Uudelleen kokemisen oireita voi mieleen tunkeutuvien muistikuvien lisäksi olla tunteiden tasolla muun muassa koettu ahdistus, masentuneisuus ja pelko (Haapasalo 2008, 38–41). Kommentoijat kuvailevat myös näitä tunteita laajasti ja kertovat pelon varjostavan elämäänsä edelleen. Myös uniin tunkeutuvista muistikuvista ja ajoittaisista painajaisista mainitaan muutamassa kommentissa.

”Tuntuu että olen täysin yksin tässä maailmassa. Olen ulospäin vahva mutta sisältä ihan rikki. Ja itsetuntoni on tosi huono, koska isä muisti aina ilmaista mitä mieltä naisista oli ja se on tuonut mulle paljon ongelmia näin aikuisenakin.”(Vierailija 17/38/a)

”Oon kerännyt itseeni kaiken tuskan ja pelon. Ahdistusta, jännitystä. Ja ilmenevät kehossa fyysisinä vaivoina.”(Vierailija 9/74/b)

Huonosta itsetunnosta ja itseluottamuksesta kertoo useampikin kommentoija. Huono itsetunto tulee suorien mainintojen lisäksi näkyväksi esimerkiksi epäonnistumisen pelkona. Erilaiset identiteettihäiriöt voidaan lukea osaksi trauman välttämisoireita (Haapasalo 2008, 38–41). Muita välttämishäiriöiksi luettavia oireita ovat turtuminen ja tunteettomuus, nuorena aikuisena esiintynyt haitallinen päihteidenkäyttö sekä yhdessä kommentissa mainittu somatisaatiohäiriö. Lisäksi yhdessä kommentissa on maininta ulkopuolisuuden kokemuksesta muiden seurassa ilman näkyvää syytä. Mainitut oireet ovat sellaisia, jotka esiintyvät jokapäiväisessä elämässä ja mahdollisesti rajoittavat sitä merkittävästikin. Esimerkiksi joidenkin unelmien tavoittelu saattaa huonon itsetunnon seurauksena jäädä tai itse äitinä koettu tunteettomuus ja kyky rakastaa heijastua omaan puolisoon ja omia lapsiaan kohtaan.

”En tiää, onko vaikuttanut minuun. Säikyn helposti ja pelkään kovia ääniä, myös aggressiivisesti käyttäytyvät humalaiset pelottaa.” (Vierailija 2/74/b)

Trauman aiheuttamat aktivaatio-oireet voivat aikuisuudessa näyttäytyä esimerkiksi keskittymisvaikeuksina, unihäiriöinä, ärtyvyytenä, levottomuutena ja säpsähtelyinä (Haapasalo 2008, 38–39). Aktivaatio-oireisiin liittyviä oireita on aineistossa havaittavissa vähiten. Yleisin maininta liittyy tahattomaan säpsähtelyyn tilanteissa, joihin muut ihmiset jättävät kokonaan reagoimatta. Tällaisia ovat esimerkiksi kovat äänet. Muutamassa kommentissa mainitaan lisäksi jatkuva ”varpaillaan olo”, joka voidaan nähdä ylivireystilaksi. Ylivireystilassa oleminen vie energiaa pois muilta arjen toiminnoilta ja saattaa hidastaa elämää merkittävästikin.

”Monta vuotta helvettiä, alituista pelkoa jne. Ei minulle ole ns. traumoja jäänyt.

Kovapäiseksi tosin kasvoin.” (Vierailija 31/74/b)

Aineistossa ei mainita traumaperäistä stressireaktiota diagnosoituna sairautena kuin yhdessä kommentissa. Esimerkeistä voidaan kuitenkin päätellä, että siihen viittaavia oireita esiintyy useammallakin kommentoijalla. Lisäksi koettu väkivalta on ollut lapsuudessa suurella osalla niin vakavaa ja pitkään jatkunutta, että todennäköisesti näitä oireita on myös monilla muillakin keskusteluun osallistuneilla, vaikka he eivät niistä olisikaan maininneet. Mahdollisesti oireiden tunnistaminen ja niiden liittäminen osaksi väkivaltaa saattaa olla monelle hankalaa. Tämä tunnistamattomuus mahdollisesti aiheuttaa sen, ettei olemassa oleviin ongelmiin ole osattu hakea apua oikealta taholta. Erilaiset traumaperäiset oireet kuitenkin rajoittavat ihmisen elämää monesti niin paljon, että niihin olisi tärkeä saada oikeanlaista ja oikea-aikaista apua.

Aikuisuuden oireet olen luokitellut traumaperäisestä stressireaktiosta johtuvaksi. Luultavasti lapsuudessa koettu väkivalta on ollut niin äärimmäistä, että trauman syntyminen on todennäköistä. Näyttää siltä, että ne kommentoijat, jotka näitä traumaoireita kuvailevat, eivät ole itse tietoisia niiden olemassa olosta.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, miten vanhempien parisuhdeväkivaltaa lapsuudessa kokeneet katsovat näiden kokemusten vaikuttaneen heihin lapsuudessa ja elämässään myöhemmin. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli taustoittaa kokemuksia lapsuuden näkökulmasta. Toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli tarkastella väkivallalla altistumisen kauaskantoisempia seurauksia. Tässä kappaleessa käyn läpi tutkimuksen keskeiset tulokset, pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja yleistettävyyttä sekä lopuksi käyn läpi ehdotuksen jatkotutkimuksesta.

Tutkielmani perusteella selviää, kuinka vanhempien välinen parisuhdeväkivalta on tullut näkyväksi sekä lapsuudessa että myöhemmin aikuisuudessa monilla elämän osa-alueilla. Lapsuudessa väkivallalle altistuminen on näkynyt konkreettisina väkivallantekoina, lapsen omana oireluina, erilaisina vanhemmuuden ongelmina sekä lapsen yrityksinä puuttua väkivaltaan. Myöhemmässä elämässä vanhempien parisuhdeväkivallalle altistumisen on koettu näkyvän niin omassa vanhemmuudessa, parisuhteissa, suhtautumisessa omiin vanhempiin sekä aikuisuuden konkreettisena oireluina.

Aineistoni perusteella eniten väkivaltaa oli kotona käyttänyt perheen isä ja väkivalta kuvailtiin useimmiten fyysiseksi väkivallaksi. Tämä johtuu luultavasti siitä, että fyysinen väkivalta on helpoin tunnistaa ja jättää uhrissaan fyysisiä vammoja (Lehtonen & Perttu 1999, 38.) Väkivaltaa esiintyi myös vain äidin puolelta ja osassa kertomuksia se oli ollut molemminpuolista. Aineistosta käy ilmi, miten osa kommentoijista vähättelee kokemustaan koetusta väkivallasta, vaikka sellaista on selvästi esiintynyt. Tämä tukee ajatusta siitä, että väkivalta normalisoituu hiljalleen ja sen piirissä elävillä saattaa olla hankala tunnistaa väkivaltaa väkivallaksi (Oranen 2012, 227).

Lapsuudessa väkivalta on näkynyt monenlaisina oireina lapsessa itsessään. Olen luokitellut nämä oireet emotionaalisiksi, käyttäytymisessä näkyviksi ja kognitiivisiksi oireiksi. Selkeästi eniten kommentoijat kertoivat kokeneensa pelkoa lapsuudessaan muiden oireiden jäädessä vähemmälle huomiolle. Koska tapahtumista on saattanut jo kulua pidempikin aika, mahdollisesti kaikkia koettuja oireita ei enää muisteta. Toisaalta kommentoijat eivät ole todennäköisesti olleet tietoisia kaikista lapsuuden ajan

ongelmistaan tai niitä ei tunnisteta väkivallasta johtuviksi. Kokemukset erilaisista oireista antavat kuitenkin syyn olettaa, että niiden olemassa olo on hankaloittanut ja vaikuttanut kielteisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Osa väkivallasta on näkynyt lapsuudessa erilaisina vanhemmuuden ongelmina. Näitä ongelmia olivat kokemukset epäjohtonmukaisista kasvatuskeinoista sekä koettu laiminlyönti. Tutkielmassa selviää myös, kuinka väkivalta on kasautunut joissain perheissä. Lapset ovat joutuneet pahoinpidellyksi väkivaltaa puolisoonsa käyttäneen vanhemman toimesta sekä tulleet fyysisesti satutetuiksi myös sen vanhemman toimesta, joka on ollut suhteessa ensisijaisesti uhri. Erilaisista vanhemmuuden ongelmista johtuen lapset ovat ottaneet paljon vastuuta asioista, joiden ei heille vielä varsinaisesti voida olettaa kuuluvan ja tulleet laiminlyödyksi niiden ihmisten taholta, joilta lapsen ensisijaisesti tulisi voida hakea turvaa ja huolenpitoa. Tämän perusteella voidaan päätellä, ettei lapsilla ole ollut mahdollisuutta toteuttaa lapsuuttaan tavalla, jota yleisen käsityksen mukaan pidetään hyväksyttävänä.

Tulosten perusteella voidaan myös päätellä, että lapset kokevat olevansa vastuussa väkivallasta. Omalla toiminnallaan he pyrkivät tietoisesti tai tiedottomasti ehkäisemään väkivaltaa tai puuttumaan väkivaltaiseen tekoon. Kokemus vastuusta tuo mukanaan myös syyllisyyden väkivallasta ja kyvyttömyydestä puuttua siihen.

Aikuisuudessa väkivallan koettiin näkyvän omassa vanhemmuudessa. Väkivallalle altistuneet kokivat vanhemmuutensa olevan osin samanlaista, mitä he itse olivat kokeneet omien vanhempiansa taholta, vaikka useimmat olivatkin pyrkineet tietoisesti tarjoamaan omille lapsilleen toisenlaisen lapsuuden. Tutkielmassa tulee näkyväksi väkivallan ylisukupolvisuus ja sen perusteella voidaan päätellä, että väkivalta siirtyy yhä eteenpäin seuraavillekin sukupolville.

Väkivallalle altistumisen koettiin näkyvän myös kumppanin valinnassa ja parisuhdekäyttäytymisessä. Tutkielmassa selviää, kuinka osa on ajautunut itse väkivaltaiseen parisuhteeseen, osa on käyttänyt itse väkivaltaa omassa parisuhteessaan, osa kokee muita parisuhdeongelmia ja osa nimenomaisesti juuri oman lapsuutensa myötä on pyrkinyt valitsemaan turvallisen kumppanin itselleen.

Lapsuudessa koetun väkivallan on koettu vaikuttavan myös suhteisiin omien vanhempien kanssa. Suurimmalla osalla suhteet vanhempiin oli katkaistu tietoisesti, osa pyrki pitämään edelleen muodolliset välit vanhempiensa kanssa. Suhteet omiin vanhempiin tulivat näkyväksi myös lasten ja isovanhempien välisinä heikkoina suhteina ja tämän myötä supistuneina verkostoina.

Väkivallalle altistumisen konkreettisista oireista osa kulki mukana vielä aikuisuudessakin, vaikka tapahtumista on oletettavasti jo kulunut pidempiäkin aikoina. Tulkitsin kommentoijien oireilun viittaavan traumaperäiseen stressihäiriöön, joka vaikutti heikentävän elämänlaatua yleisellä tasolla.

Tutkimuksen perusteella selviää, että kokemukset väkivallalle altistumisesta ulottuvat aina lapsuudesta aikuisuuteen saakka. Mielestäni yksi tärkeimmistä huomioista on, että väkivallan myötä ihmisen elämästä rikkoutuu tai häviää tärkeimpinä pidettyjä ihmissuhteita, mahdollisesti jopa useamman sukupolven ajalta. Juuri tämä onkin yksi asia, miksi perhesuhteissa tapahtuva väkivalta on muihin väkivallan muotoihin nähden erityisen haitallista (Sevon & Notko 2008, 13). Koettujen oireiden moninaisuus oikeuttaa oletamaan, etteivät lapset ja perheet ole saaneet oikeanlaista ja oikea-aikaista apua tilanteisiinsa. Saattaa olla, etteivät ongelmat ole olleet lainkaan viranomaisen tiedossa tai niihin ei ole osattu tai uskallettu puuttua riittävästi. Väkivaltaan puuttuminen vaatii työntekijältä ammattitaitoa sekä rohkeutta ottaa asia puheeksi (Paavilainen & Pösö 2003, 51). Oikein kohdennetulla avulla nähdään olevan ratkaiseva asema erilaisten sosiaalisten ongelmien ehkäisemisessä.

Tutkimukseni tulokset väkivallan oireilun esiintyvyydestä nykyhetkessä sekä myöhemmässä elämässä ovat samansuuntaisia muun muassa Weinehallin (1997), Carlsonin (2000) sekä Orasen (2001) kanssa. Erityisesti tulokset väkivallan näkymisestä lapsuudessa kulkivat käsi kädessä aiempien tutkimusten kanssa. Käsitykseni mukaan vähemmän on tutkittu nimenomaisesti aikuisia, jotka ovat eläneet lapsuutensa väkivallan keskellä. Nuoruuden oireilu antaa kuitenkin osviittaa myös aikuisuuden ongelmista ja ongelmalähtöisesti tarkasteltuna tiettyjä aikuisuuden ongelmia näyttää yhdistävän koettu väkivalta lapsuudessa. (Mm. Carlson 2000; Oranen 2001; Haapasalo 2008.) Tutkimusten tulosten yhdenmukaisuus, aineistosta ja käytetystä tutkimusmenetelmästä huolimatta, kertovat väkivallalle altistumisen seurausten olevan

todellisia. Tulokset vahvistavat entisestään käsitystä väkivallalle altistumisen haitoista ja tuovat näkyväksi myös lasten avun tarpeen. Tulosten toistuminen on oleellinen havainto pohdittaessa esimerkiksi väkivallalle altistuneiden palveluita ja heidän huomioimistaan eri instituutioissa.

Pidin mielekkäänä tutkia internetin keskustelupalstoja sisällönanalyttisin menetelmin. Koen yhdistelmän olleen toimiva, vaikka internetaineisto asettaakin joitakin rajoituksia. Aineistona internetkeskustelut saattavat pitää sisällään esimerkiksi jotakin totuudesta poikkeavaa, joka siten tulisi näkyväksi myös tutkielman tuloksissa. Tulkintani mukaan molemmat käyttämäni keskustelut olivat kuitenkin asiallisia ja niihin suhtauduttiin aiheen luonteen vaatimalla vakavuudella. Toisaalta myös aineistoihin on valikoitunut pieni joukko ihmisiä, ja verkkosivuston profiili on jo jollakin tavalla tätä määritelty. On mahdollista, että mikäli olisin käyttänyt toisenlaiselle kohdeyleisölle suunnattua verkkosivustoa, olisi näkyväksi tullut eri tavoin painottuneet kokemukset. Nyt kokemukset painottuvat olettavasti perheellisten naisten kokemuksiin, joka omana ryhmänään on erityinen ja muista poikkeava. Esimerkiksi lapsettomien miesten kokemukset olisivat luultavasti painottuneet eri tavalla ja nostaneet mahdollisesti esille erilaisia teemoja. Lisäksi mielestäni on otettava huomioon keskustelujen avausviestit, jotka osaltaan ovat antaneet suuntaa tarinoiden sisällölle.

Aineiston vahvuutena koen sen, että uskon saaneeni näkyväksi joitakin sellaisia ajatuksia ja kokemuksia, joita ei ehkä aiemmin ole uskallettu tuottaa ääneen. En ole itse voinut ohjailta keskustelun kulkua millään tavalla, jolloin tarinoiden sisällöt ovat puhtaasti yksilön oman vapaan valinnan tuotoksia. Näin ollen uskon heidän nostaneen esille erityisesti niitä teemoja, jotka he ovat kokeneet itselleen erityisen merkityksellisiksi. Koska tähän tutkimukseen on luultavasti valikoitunut tietynlainen joukko väkivaltaa lapsena todistaneita aikuisia, ei tutkimuksen tuloksia voida yleistää koskemaan kaikkia samassa tilanteessa eläneitä aikuisia ja heidän tilanteitaan. Olen näitä asioita pohtinut laajemmin tutkimuksen toteuttamista koskevassa kappaleessa.

Tutkimusprosessin loppuvaiheessa jäin pohtimaan, että aineistoksi sopivan keskustelun olisin hyvin voinut luoda itsekini. Olisin todennäköisesti valinnut internetsivustoksi saman vauva.fi:n, sillä pidin alusta alkaen tärkeänä tutkia perheellisten ihmisten kokemuksia. Jos olisin luonut keskustelun ja sen aloitusviestin itse, olisin voinut

vaikuttaa omalta osaltani keskustelun suuntaan ja todennäköisesti olisin pyytänyt kokemuksia myös avun saamisesta ja selviytymiskokemuksista. Toisaalta nyt aineisto on muodostunut puhtaasti tutkijasta riippumattomasti ja juuri sen voidaan nähdä olevan verkkoaineistojen suola.

Tutkimuksen tulosten luotettavuuden osalta pohdin, kuinka toisaalta voi olla, että osa kommentoijien kuvailemista oireista eivät suoranaisesti ole seurauksia vain väkivallan olemassa olost, vaan niiden syntymiseen on saattanut vaikuttaa muutkin elämän riskitekijät, kuten aineistossakin esiintyvä alkoholismi. Pidän kuitenkin todennäköisenä, että väkivalta on ollut ainakin yhtenä osatekijänä näiden oireiden syntymiselle, sillä perhe- ja lähisuhdeväkivallalla on todettu olevan niin laaja-alaisia ja kauaskantoisia seurauksia huolimatta siitä, kehen perheenjäsenen väkivaltaa on suoranaisesti käytetty.

Rajasin tutkimukseni koskemaan vain parisuhdeväkivallalle lapsuudessaan altistuneisiin aikuisiin. Halusin tällä tavoin tuoda näkyväksi lapsuuden kokemukset, vaikka osin niille annettiin ääni vasta myöhemmin. Käsitelmäni mukaan lasten altistumista väkivallalle on tutkittu vähemmän kuin esimerkiksi lapseen kohdistunutta suoraa väkivaltaa. Jatkotutkimuksen näkökulmasta olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka väkivaltaisissa suhteissa eläneet vanhemmat itse ajattelevat väkivallan näkyvän heidän lapsissaan. Hedelmällistä olisi vertailla vanhempien ja lasten kokemusten samanlaisuutta ja erilaisuutta saman perheen sisällä. Olisi mielenkiintoista selvittää, tunnistavatko vanhemmat lastensa oirehdintaa väkivallasta johtuvaksi tai ymmärtävätkö he väkivallan merkityksiä kauaskantoisemmin lastensa elämässä.

Tutkimuksen arvo tulee näkyväksi todennäköisesti kaikkein parhaiten minulle itselleni. Tulevana sosiaalityön ammattilaisena tulen jatkuvasti kohtaamaan lapsia, äitejä ja isiä, jotka elävät tai ovat eläneet perheissä, jossa väkivalta on ollut läsnä. Koska väkivalta halutaan usein pitää ulkopuolisilta salassa, on tärkeää pystyä tunnistamaan merkkejä perheen sisäisestä väkivallasta ja sen seurauksista, vaikka perhe tai yksilö ei sen vuoksi olisikaan tullut sosiaalityöntekijän asiakkaaksi. Toisinaan ammattilaiset saattavat myös hämääntyä ohittamaan lapsen avun tarpeen, kun heitä ei ole fyysisesti satutettu. (Oranen 2012, 217.) Myös oman työkokemukseni kautta olen havainnut, että lastensuojelullisten interventoiden käyttö eroaa tilanteissa, joissa lasta on satutettu fyysisesti tai lapsi on seurannut vierestä vanhempien välistä väkivaltaa. Ero tulee näkyväksi erityisesti

akuuteissa tilanteissa, joissa esimerkiksi lapsen kiireellistä sijoitusta arvioidaan. Oman arvioni mukaan lastensuojelun käytössä olevat interventiot ja tukitoimet ovat voimakkaampia tilanteissa, joissa lasta on fyysisesti satutettu. Tämä on tietenkin ymmärrettävää tilanteissa, joissa lapsen fyysisestä turvallisuudesta on varmistuttava välittömästi. Pitkään jatkuessaan väkivallan altistumisella on todettu olevan samanlaisia seurauksia kuin fyysiselläkin väkivallalla (Oranen 2012, 223–224), jolloin myös näissä tilanteissa elävien lasten tilanteisiin olisi pystyttävä puuttua riittävällä intensiteetillä. Oman kokemukseni mukaan tämä ei aina näytä toteutuvan ja perheen tilanne saattaa jatkua pitkäänkin samanlaisena ilman näkyviä muutoksia. Sosiaalityöntekijän on ensiarvoisen tärkeä osata tunnistaa merkkejä mahdollisen väkivallan olemassa olosta, jotta hän voi siihen tarttua ja tarjota oman asiantuntemuksensa asiakkaidensa avuksi. Tämän tutkielman myötä tiedostan oman tärkeän osani lasten avunsaannin kohdalla ja ymmärrän sen merkityksen entistä paremmin. Tiedostan kuitenkin, että lapsen hyvinvoinnin tukemiseen osallistuu iso joukko erialojen ammattilaisia ja laajempien yhteiskunnallisten käytänteiden muuttaminen tai tietoisuuden lisääminen asiasta saattaa olla hankalaa ja hidasta.

KIRJALLISUUS

Alasuutari, Pertti (2011). Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Almqvist, Fredrik & Moilanen, Irma (2004). Biologiset tekijät, teoksessa Moilanen, Irma & Räsänen, Eila & Tamminen, Tuula & Almqvist, Fredrik & Piha, Jorma & Kumpulainen, Kirsti (toim.) Lasten- ja nuoriso- psykiatria. Helsinki: Duodecim.

Carlson, Bonnie (2000). Children exposed to intimate partner violence. Research findings and implications for intervention. *Trauma, Violence & Abuse*, 1, (4), 321-324.

Chan, Naomi (2006). Child Witnessing of Domestic Violence teoksessa Dowd, Nancy & Singer, Dorothy & Wilson Robin (toim.) Handbook of children, culture, and violence. Thousand Oaks: Sage.

Cunningham, Alison & Baker, Linda (2004). What about me! Seeking to understand a child's view of the violence in the family. London: London Family Court Clini.

Dunlap, Justine (2004). Sometimes I feel like a motherless child: The error of pursuing battered mothers fo failure to protect. *Loyola Law Review* (50).

Edleson, Jeffery (1999). Children's Wittnessing of Adult Domestic Violence. *Journal of Interpersonal Violence* 14 (8), 839–870.

Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha & Salmi, Venla & Sariola, Heikki (2008). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja; 71. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja; 87.

Ensi- ja turvakotien liitto ry, Nettiturvakoti.

<URL: <https://www.turvakoti.net/site/?lan=1>> Luettu 10.11.2016

Eskonen, Inkeri (2004). Lasten toimijuus perheen väkivaltatilanteissa. *Nuorisotutkimus* 22 (4), 3-16

Eskonen, Inkeri (2005). Perheväkivalta lasten kertomana: Miten ja mitä lapset kertovat terapeuttisissa ryhmissä perheväkivallasta? Tampere: Tampere University Press.

Fagerlund, Monica & Peltola, Marja & Kääriäinen, Juha & Ellonen, Noora & Sariola Heikki (2014). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013 - Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Haapasalo, Jaana (2008). Kriminaalipsykologia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hakala, Salli & Vesa Juho (2013). Verkkokeskustelut ja sisällön erittely teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (toim.) Otteita verkosta - Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.

Hearn, Jeff (1998). The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women. London ; Thousand Oaks, Calif.: Sage.

Hester, Marianne & Pearson, Chris & Harvin, Nicola (2007). Making an impact: Children and domestic violence : a reader (2nd ed.). Philadelphia: J. Kingsley Publishers.

Heiskanen, Markku & Piispa, Minna (1998). Usko, toivo, hakkaus. Helsinki: Tilastokeskus.

Heiskanen, Markku & Kääriäinen, Juha & Piispa, Minna & Siren, Reino (2006). Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2009). Tutki ja kirjoita. Helsinki : Tammi.

Humppi, Sanna-Mari (2008). Poliisin tietoon tullut lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 75/2008. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Husso, Marita & Virkki, Tuija (2008). Sukupuolittunut luottamus ja väkivalta parisuhteessa, teoksessa Sevon, Eija & Notko, Marianne (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Helsinki: Palmenia/ Helsinki University Press.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999). Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.

Kaitue, Sanna & Noponen, Tanja & Slåen, Anne (2007). Yleistä muttei yksityistä oikeudelliset keinot lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Edita.

Kallio, Pentti & Tupola, Sallamari (2004). Lapsen fyysinen pahoinpitely teoksessa Söderholm, Annlis & Halila, Ritva & Kivitie- Kallio Satu & Mertsola, Jussi & Niemi, Sirkku (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim.

Kuula, Arja (2011). Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361

Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (2013). Tutkimusotteita verkosta teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (toim.) Otteita verkosta - Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.

Lehtonen, Anja & Perttu Sirkka (1999). Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Kirjayhtymä.

Marttala Pia (2011). Parisuhdeväkivallan monet muodot, teoksessa Hannus, Riitta & Mehtola, Sirkku & Natunen, Luru & Ojuri, Auli (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Notko, Marianne (2000). Väkivalta parisuhteessa ja perheessä. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikön julkaisuja 11. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Nyqvist, Leo (2001). Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Ensi- ja turvakotienliiton julkaisu 28. Helsinki: Ensi- ja turvakotienliitto.

Nyqvist, Leo (2004). Domestic Violence in the Light of Partner Accounts. European Journal of Social Education. A bi-annual periodical of FESET, Nr 6, 15-19.

Nyqvist, Leo & Santalahti, Päivi & Suominen, Sakari (2011). (toim.) Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti; väkivalta ja terveys -teemanumero 48. Sosiaalilääketieteellinen yhdistys.

Ojuri, Auli (2004). Väkivalta naisten elämän varjona - Tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämänculusta ja selviytymisestä. Lapsin yliopisto, Rovaniemi.

Ojuri, Auli (2006). Perhe- ja väkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta – Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotienliiton julkaisuja 35, 16-39. Helsinki: Ensi- ja turvakotienliitto.

Oranen, Mikko (2001). Elämää varjossa – väkivallalle altistumisen vaikutuksista teoksessa Oranen, Mikko (toim.) Perheväkivallan varjossa: Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Oranen, Mikko (2004). Lapsi ja perheväkivalta, teoksessa Söderholm, Annlis & Halila, Ritva & Kivitie- Kallio Satu & Mertsola, Jussi & Niemi, Sirkku (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim.

Oranen, Mikko (2012). Lapsi ja perheväkivalta, teoksessa Söderholm, Annlis & Kivitie-Kallio Satu (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim.

Paavilainen, Eija & Pösö, Tarja (2003). Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Helsinki: WSOY.

Piispa, Minna (2011). Parisuhdeväkivallan todellisuus, teoksessa Hannus, Riitta & Mehtola, Sirkku & Natunen, Luru & Ojuri, Auli (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Rotkirch, Anna & Söderling, Ismo & Fågel, Stina (2010). Farkkumummoja ja pehmoaareja – uusia ikkunoita isovanhemmuteen. Helsinki: Väestöliitto.

Ruohonen, Marita (2006). Perhe- ja väkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta – Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotienliiton julkaisuja 35, 9-15. Helsinki: Ensi- ja turvakotienliitto.

Sade- Beck, Liav (2004). Internet Etnography: Online and Offline. International Journal of Qualitative Methods, 3(2), 1–12.

Sevon, Eija & Notko, Marianne (2008). Perhesuhteiden omalakisuus, teoksessa Sevon, Eija & Notko, Marianne (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Helsinki: Palmenia/ Helsinki University Press.

Silverman, David (2011). Interpreting Qualitative Data. London:Sage.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko <URL: <http://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Hengellinen+v%C3%A4kivalta>> Luettu 1.2.2017

Säävälä, Hannu & Nyqvist, Leo & Salonen, Santtu (2006). Väkivallan olemus. Teoksessa Hannu Säävälä, Riita Pohjoisvirta, Eero Keinänen & Santtu Salonen (toim.) Mies varikolle - apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulu: Oulun ensi- ja turvakoti ry.

Tamminen, Tuula & Räsänen, Eila (2004) Sairauksien ennaltaehkäisy. Teoksessa Moilanen, Irma & Räsänen, Eila & Tamminen, Tuula & Almqvist, Fredrik & Piha, Jorma & Kumpulainen, Kirsti (toim.) Lasten- ja nuoriso- psykiatria. Helsinki: Duodecim.

Tilastokeskus

<URL: http://tilastokeskus.fi/til/rpk/2014/15/rpk_2014_15_2015-05-28_tie_001_fi.html> Luettu 15.12.2016

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki:Tammi.

Walker, Leonore (2009). The battered woman syndrome (3rd ed.). New York, NY: Springer Pub. Co.

Weinehall, Katarina (1997). Att växa upp i våldets närhet: Ungdomars berättelser om våld i hemmet. Umeå: Univ.

Aineisto

a) Millaisia jälkiä lapsena nähty perheväkivalta on jättänyt sinuun <URL:http://www.vauva.fi/keskustelu/1076392/ketju/millaisia_jalkia_lapsena_nahty_p_erhevakivalta_on_j?page=0%2C>

b) Te jotka olette nähneet/kokeneet perheväkivaltaa lapsena <URL:http://www.vauva.fi/keskustelu/3947469/ketju/te_jotka_olette_nahneet_kokeneet_perhevakivaltaa_lapsena.>